

Analiza utjecaja održivosti na kvalitetu života

Rod, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:042732>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-22**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Diplomski rad br. 161/OMIL/2023

Analiza utjecaja održivosti na kvalitetu života

Ivana Rod, 3427/336

Koprivnica, lipanj 2023. godine

Sveučilište Sjever

Održiva mobilnost i logistički menadžment

Diplomski rad br. 161/OMIL/2023

Analiza utjecaja održivosti na kvalitetu života

Student

Ivana Rod, 3427/336

Mentor

Prof. dr. sc. Krešimir Buntak

Koprivnica, lipanj 2023. godine

Predgovor

Oblikovanje kvalitete života postalo je ključno pitanje za suvremena društva, posebice u kontekstu rastućih ekoloških, društvenih i ekonomskih izazova. Ovaj diplomski rad istražuje vezu između koncepta održivosti i načina na koji čimbenici održivosti neposredno oblikuju naše svakodnevne živote.

Izrada ovog rada ne bi bila moguća bez velike podrške i suradnje brojnih pojedinaca. Želim iskreno zahvaliti profesoru Krešimiru Buntaku što je prihvatio biti moj mentor tijekom pisanja ovog diplomskog rada. Isto tako, želim zahvaliti vanjskom suradniku Sveučilišta Sjever, Matiji Kovačiću, na vrijednim savjetima koje mi je pružio tijekom cijelog istraživačkog procesa. Također, zahvaljujem svojim prijateljima i obitelji koji su mi pružili ohrabrenje tijekom ovog putovanja. Nadalje, izražavam duboku zahvalnost svim pojedincima koji su ispunili anketu na kojoj se temelji moje istraživanje. Bez njihovih odgovora, provedeno istraživanje ne bi bilo moguće.

Konačno, s ponosom posvećujem ovaj rad svima koji teže stvaranju održivijeg i boljeg svijeta za sadašnje i buduće generacije. Neka ovaj rad doprinese boljem razumijevanju veze između održivosti i kvalitete života te potakne daljnju diskusiju i akciju usmjerenu prema ostvarenju pozitivnih promjena.

Sažetak

Diplomski rad istražuje vezu između održivosti i kvalitete života u urbanim sredinama. Analizira različite dimenzije kvalitete života na individualnoj i društvenoj razini, te naglašava potrebu za objektivnim i subjektivnim pristupom. Prikazane su različite klasifikacije čimbenika kvalitete života, uključujući ekonomske, društvene, zdravstvene, ekološke i kulturne aspekte. Održivost je ključna za postizanje ravnoteže između ekonomske, ekološke i socijalne dimenzije razvoja. Empirijski dio rada analizira anketu o zadovoljstvu ispitanika čimbenicima održivosti u njihovom prebivalištu. Rezultati pokazuju raznolike preferencije i izazove unutar društvene, ekološke i ekonomske sfere. Regresijska analiza ukazuje na statistički značajan utjecaj održivih čimbenika na kvalitetu života, no naglašava i prisutnost dodatnih faktora koji pridonose kompleksnosti doživljaja kvalitete života. Odnos između komponenata održivosti također je analiziran, pri čemu se naglašava potreba za integriranim pristupom u planiranju politika koje balansiraju ekonomski prosperitet, društvenu podršku i ekološku zaštitu.

Ključne riječi: održivost, održivi razvoj, kvaliteta života, urbana područja, ekonomska održivost, društvena održivost, ekološka održivost

The thesis explores the connection between sustainability and quality of life in urban environments. It analyzes various dimensions of quality of life at both individual and societal levels and emphasizes the need for both objective and subjective approaches. Different classifications of quality of life factors are presented, including economic, social, health, environmental, and cultural aspects. Sustainability is crucial for achieving a balance between the economic, environmental, and social dimensions of development. The empirical part of the study analyzes a survey on participants' satisfaction with sustainability factors in their residence. The results show diverse preferences and challenges within the social, environmental, and economic spheres. Regression analysis indicates a statistically significant impact of sustainable factors on quality of life but also highlights the presence of additional factors contributing to the complexity of the quality of life experience. The relationship between sustainability components is also analyzed, emphasizing the need for an integrated approach in policy planning that balances economic prosperity, social support, and environmental protection.

Keywords: sustainability, sustainable development, quality of life, urban areas, economic sustainability, social sustainability, environmental sustainability

Popis korištenih kratica

HDI	Human Development Indeks
WHO	World Health Organization
WHOQOL	World Health Organization Quality of Life
QLI	Quality of Life Index
ULI	Urban Livability Index
DO1	Dostupnost i kvaliteta zdravstvene skrbi
DO2	Dostupnost i kvaliteta obrazovanja
DO3	Osobna sigurnost
DO4	Mobilnost
DO5	Ponuda kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja
EKO1	Kvaliteta zraka
EKO2	Kvaliteta vode
EKO3	Gospodarenje otpadom
EKO4	Buka
EKO5	Udio zelenih površina
EO1	Zapošljivost
EO2	Visina prihoda
EO3	Sigurnost prihoda
EO4	Kupovna moć
EO5	Lakoća pokretanja posla

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
1.1.	Pregled postojećih istraživanja.....	2
1.2.	Problem, predmet i objekt istraživanja.....	3
1.3.	Cilj i svrha diplomskog rada	3
1.4.	Znanstvene metode.....	3
1.5.	Stručni i znanstveni doprinos diplomskog rada	4
2.	Kvaliteta života	6
2.1.	Povijesni pregled razvoja	6
2.2.	Klasifikacija kvalitete života.....	8
2.3.	Čimbenici kvalitete života.....	11
2.4.	Mjerenje kvalitete života.....	18
3.	Urbano područje i kvaliteta života.....	22
3.1.	Karakteristike urbanih područja	22
3.2.	Sigurnost u urbanom području	25
3.3.	Normativni dokumenti kvalitete života u urbanom području	27
4.	Kvaliteta života i održivost.....	31
4.1.	Održivost i održivi razvoj.....	31
4.2.	Ekonomska održivost i kvaliteta života	34
4.3.	Socijalna održivost i kvaliteta života.....	36
4.4.	Ekološka održivost i kvaliteta života.....	37
5.	Empirijski dio.....	40
5.1.	Opis uzorka	40
5.2.	Opis instrumenta	43
5.3.	Rezultati istraživanja	45
5.3.1.	<i>Zadovoljstvo ispitanika čimbenicima kvalitete života</i>	<i>45</i>
5.3.2.	<i>Analiza varijabli moderatora</i>	<i>60</i>
5.4.	Diskusija.....	66
6.	Zaključak.....	70
	Literatura.....	73
	Popis slika	76
	Popis tablica.....	77
	Popis grafova	79

1. Uvod

U svijetu koji se neprestano mijenja, kvaliteta života postala je ključna točka u razumijevanju ljudskog blagostanja i društvenog razvitka. Kako stanovništvo nastavlja gravitirati prema urbanim središtima, utjecaj održivog razvoja na blagostanje stanovnika urbanih područja postao je važan izazov. S obzirom na to javlja se potreba za detaljnijim proučavanjem odnosa između održivosti i kvalitete života u urbanim područjima, s ciljem identifikacije čimbenika koji doprinose tom složenom odnosu. Kako bi se to postiglo, u prvom dijelu rada opisani su različiti koncepti kvalitete života, njezin povijesni razvoj i čimbenici koji se koriste za njezino mjerenje. Drugim riječima, prvi dio diplomskog rada pregled je postojećih znanstvenih i stručnih dostignuća na području teorije kvalitete života i utjecaja održivosti na kvalitetu života.

Kvalitetu života teško je definirati, no ona sažima holističko blagostanje društva, ali i zadovoljstvo pojedinaca unutar tog društva. Kako se društva razvijaju, tako se mijenjaju i njihovi zahtjevi. Zbog toga je važno razumjeti čimbenike koji doprinose kvaliteti života. Pri tome, se ne smije zaboraviti na održivost koja u svojoj ekonomskoj, društvenoj i ekološkoj dimenziji čini važnu ulogu u oblikovanju budućnosti života u urbanim područjima.

Paralelno s rastom i razvojem gradova, gradovi se suočavaju sa sve većim izazovima koji su vezani upravo uz zadovoljenje zahtjeva koji proizlaze iz trokuta održivost, a koji su primarno vezani uz osiguranje zadovoljenja svih zahtjeva u kontekstu kvalitete života. Zbog toga održive prakse postaju imperativ za održavanje ravnoteže između rasta i očuvanja okoliša, ali i gospodarstva i blagostanja stanovništva. S obzirom na to neophodno je kvalitetu života sagledavati upravo kroz trokut održivosti budući da sastavnice trokuta održivosti mogu determinirati kvalitetu života pojedinca ali i društva u cjelini. Nadalje, treba naglasiti i kako je održivost i kvaliteta života prepoznata i u normativnim dokumentima koji služe kao osnova za poboljšanje postojećeg stanja tj. kao pomoć u razvoju mehanizama pomoću kojih će se zadovoljiti zahtjevi spram kvalitete života.

Sve navedeno osnova je za provođenje primarnog istraživanja koje je opisano u drugom dijelu diplomskog rada u kojem su analizirani rezultati provedene ankete. Anketa je provedena s ciljem procjene čimbenika održivog razvoja koji utječu na kvalitetu njihovog života, ali i kako bi se ispitala percepcija ispitanika koji je parametar održivost najvažniji s aspekta osiguranja zadovoljavajuće razine kvalitete života. Provedena analiza pružit će uvide u razinu zadovoljstva ispitanika kvalitetom života i uvid u ono čemu daju prioritet kada se postavi pitanje kvalitete života ali će poslužiti i kao temelj budućim istraživačima u razvoju novih metoda i metodologija za povećanje održivosti i kvalitete života.

1.1. Pregled postojećih istraživanja

Feleki, Vlachokostas i Moussiopoulos (2018.) u svom istraživačkom radu proveli su analizu različitih alata koji se koriste za procjenu održivosti u urbanim područjima, s posebnim naglaskom na europske gradove. Kroz svoju studiju, istraživači su identificirali ključne aspekte održivosti koji su važni za poboljšanje kvalitete života u urbanim sredinama. Njihove su spoznaje značajne jer daju vrijedan uvid u procjenu i razumijevanje čimbenika održivosti koji izravno utječu na dobrobit i životni standard urbanih stanovnika. Ističući prednosti i ograničenja postojećih alata za procjenu, njihov istraživački rad pridonosi napretku strategija održivog urbanog razvoja, s konačnim ciljem poboljšanja ukupne kvalitete života u gradovima diljem Europe i šire. S druge strane, Węziak-Białowska (2016.) u svom radu predstavlja opsežnu analizu kvalitete života u europskim gradovima s empirijskog stajališta. Korištenjem komparativnih istraživačkih tehnika, studija zadire u različite socio-ekonomske i ekološke čimbenike koji utječu na dobrobit urbanog stanovništva. Istraživanje Węziak-Białowske identificira i ispituje ključne pokazatelje koji se odnose na uvjete stanovanja, pristup javnim uslugama, kvalitetu okoliša, društvenu koheziju i ekonomske prilike. Kroz detaljnu analizu podataka i usporedbu među zemljama, rad nudi dragocjene uvide u varijacije u kvaliteti života u različitim europskim gradovima, ističući važnost održivih praksi i politika u poticanju poboljšanog životnog standarda.

Mouratidis (2021.) u svom radu provodi pregled odnosa između urbanog planiranja i subjektivnog blagostanja. Rad ispituje različite načine na koje fizičke karakteristike i dizajn gradova utječu na kvalitetu života stanovnika. Autor sintetizira postojeću literaturu kako bi identificirao ključne elemente urbanog planiranja koji utječu na subjektivno blagostanje, kao što su zelene površine, mogućnost hodanja, dostupnost sadržaja, društvena kohezija i razina buke. Istraživanje naglašava važnost praksi održivog urbanog planiranja koje daju prioritet stvaranju za život pogodnih i ekološki prihvatljivih urbanih prostora. Nadalje, Glaeser (2011.) u svom radu ispituje složeni odnos između gradova, produktivnosti i kvalitete života. Kroz analizu, Glaeser istražuje kako urbana okruženja mogu značajno utjecati i na ekonomsku produktivnost i na kvalitetu života svojih stanovnika. Studija naglašava ulogu aglomeracijskih ekonomija, koje proizlaze iz koncentracije gospodarskih aktivnosti i ljudskog kapitala u gradovima, što dovodi do povećanja razine produktivnosti. Štoviše, Glaeser istražuje čimbenike koji pridonose višoj kvaliteti života u urbanim sredinama, uključujući pristup sadržajima, kulturne mogućnosti, obrazovne ustanove, zdravstvene ustanove i društvenu povezanost. Budući da su gradovi i dalje važna središta ljudske aktivnosti i razvoja, ovo istraživanje značajno pridonosi tekućoj raspravi o tome kako stvoriti održiva urbana okruženja pogodna za život za sadašnje i buduće generacije.

1.2. Problem, predmet i objekt istraživanja

Na temelju danog pregleda postojećih istraživanja i identificiranih praktičnih izazova vezanim uz kvalitetu života i održivost definiran je i problem istraživanja: „*Postojeće znanje znanstvenika, istraživača i praktičara o utjecaju koji održivost i komponente održivosti imaju na kvalitetu života*“. Sukladno tome definiran je i predmet istraživanja „*Kvaliteta života i determinante kvalitete života*“ te objekt istraživanja „*Kvaliteta života stanovništva urbanih područja Sjevero-zapadne Hrvatske i stavovi o utjecaju održivosti na percipiranu razinu kvalitete života*“.

1.3. Cilj i svrha diplomskog rada

Cilj diplomskog rada je analizirati percepciju utjecaja održivosti i stanja održivosti na kvalitetu života stanovnika urbanih područja u Sjevero-zapadnoj Hrvatskoj.

Svrha diplomskog rada je istražiti postojeću razinu održivosti i kvalitete života u Sjevero-zapadnoj Hrvatskoj.

1.4. Znanstvene metode

U istraživanju se koriste metoda deskripcije, metoda komparacije, metoda kompilacije, matematička metoda, metoda analize, metoda sinteze i statistička metoda.

Metoda deskripcije obuhvaća opisivanje podataka i njihovih karakteristika. Ova metoda koristi se za opisivanje razine zadovoljstva ispitanika čimbenicima održivosti, ali i za opisivanje njihove percepcije o važnosti navedenih čimbenika. Ova se metoda koristi i za opisivanje varijabilnosti odgovora među ispitanicima.

Metoda komparacije uključuje usporedbu različitih elemenata kako bi se identificirale razlike i sličnosti među njima. Ova metoda koristi se za uspoređivanje ocjene zadovoljstva i važnosti za svaki čimbenik održivosti. Na temelju usporedbe identificiraju se čimbenici koji su visoko zadovoljavajući, ali i oni koji su nisko zadovoljavajući. Isto tako, identificiraju se čimbenici koji su vrlo važni za ispitanike, ali i oni koje ispitanici smatraju manje važnima. Također se identificiraju čimbenici koji su visoko ocijenjeni po važnosti, ali nisu dovoljno zadovoljavajući za ispitanike.

Metoda kompilacije stvara sveobuhvatne sažetke i analize. Na temelju navedene metode stvara se popis najvažnijih čimbenika održivosti prema ocjenama važnosti koje su dali ispitanici. To omogućuje jasno razumijevanje prioriteta koje ispitanici pridaju različitim čimbenicima.

Matematička metoda uključuje primjenu kvantitativnih izračuna u analizi podataka. Navedena metoda usko je povezana sa statističkom metodom. Obje metode računaju mjere poput prosječne vrijednosti, standardne devijacije i korelacije kako bi se dobio dublji uvid u povezanost između čimbenika.

Metoda analize raščlanjuje kompleksne probleme na manje dijelove kako bi se dobilo dublje razumijevanje. Navedena metoda koristi se za pojedinačno analiziranje svakog čimbenika – analizu njegovog utjecaja na zadovoljstvo ispitanika i važnost koju mu pridaju.

Metoda sinteze kombinira različite dijelove kako bi se stvorila cjelina. Pomoću navedene metode identificiraju se veze između čimbenika održivosti i procjenjuje se kako se kombinacija različitih čimbenika može odraziti na ukupno zadovoljstvo.

1.5. Stručni i znanstveni doprinos diplomskog rada

Znanstveni doprinos ovog diplomskog rada ogleda se u pregledu postojećih istraživanja i znanstvenih dostignuća na području analize kvalitete života i varijabli koje mogu utjecati na kvalitetu života. S druge strane, stručni doprinos ovog diplomskog rada ogleda se u analizi postojeće razine kvalitete života, odnosno trenutnog stanja vezanog uz kvalitetu života u sjevero-zapadnoj Hrvatskoj.

1.6. Sadržaj diplomskog rada

Ovaj diplomski rad analizira temu kvalitete života u kontekstu urbanih područja, istražujući utjecaj čimbenika održivosti na tu kvalitetu. U uvodnom poglavlju, pruža se pregled postojećih istraživanja o kvaliteti života i identificira se problem istraživanja. Cilj rada je analizirati percepciju utjecaja održivosti i stanja održivosti na kvalitetu života stanovnika urbanih područja u Sjevero-zapadnoj Hrvatskoj, koristeći znanstvene metode kako bi se ostvarili relevantni rezultati.

Poglavlje o kvaliteti života počinje povijesnim pregledom razvoja koncepta te istražuje različite definicije kvalitete života. Detaljno su analizirani čimbenici kvalitete života, uključujući faktore kao što su ekonomska sigurnost, društvene veze, zdravlje i okoliš. Mjerenje kvalitete života razmatra se kroz različite indikatore.

U narednom poglavlju, proučavaju se urbana područja kao specifično okruženje. Karakteristike urbanog područja istražuju se u kontekstu kvalitete života, a posebna pozornost posvećuje se sigurnosti i normativnim dokumentima koji reguliraju kvalitetu života u gradskom okruženju.

Poglavlje o kvaliteti života i održivosti istražuje vezu između ta dva koncepta. Održivost se razmatra iz ekonomske, socijalne i ekološke perspektive te se analizira kako svaki od tih aspekata utječe na kvalitetu života.

Empirijski dio rada detaljno opisuje metodologiju istraživanja. Analiziraju se rezultati istraživanja kako bi se utvrdio utjecaj čimbenika održivosti na kvalitetu života u urbanoj sredini.

Na kraju, zaključno poglavlje sažima glavne zaključke istraživanja i njihovu relevantnost za razumijevanje veze između kvalitete života i održivosti u urbanoj sredini.

2. Kvaliteta života

Kvaliteta života nejasan je koncept čak i za znanstvenike. Definirati kvalitetu života komplicirano je do te mjere da se u nekim znanstvenim člancima to niti ne pokušava, već se kvaliteta života samo mjeri i smatra pokazateljem. Unatoč svemu, navedeni pojam široko se koristi u različitim područjima što ga čini još teže za definirati (Barcaccia, i dr., 2013.).

Danas se pojam kvalitete života koristi u području zdravstva, političkih znanosti, okoliša, obrazovanja, rekreacije i slobodnog vremena, a sve više se koristi i u području urbanog menadžmenta gdje se razvijaju načela urbane kvalitete života. Ciljevi načela urbane kvalitete života služe potrebama onih koji žive i rade u urbanim područjima te kontroliraju širenje tih područja ne narušavajući kvalitetu života (El Din, Shalaby, Farouh, & Elariane, 2013.).

2.1. Povijesni pregled razvoja

Kvaliteta života središnji je pojam unutar različitih znanstvenih područja te je zbog toga često predmet rasprave. Može se reći da je proučavanje kvalitete života zaokupljalo filozofe i mislioce od davnih vremena. Platon je u svom djelu „*Država*“ (360. pr. Kr.) preispitivao načela na kojima se temelji dobar život, kako u individualnom tako i u društvenom smislu (Gomes, Pinto, & dos Santos, 2010.).

Mnogo kasnije, godine 1789. engleski filozof Jeremy Bentham odlučio je da treba osmisliti sustav mjerenja koji bi omogućio mjerenje zadovoljstva ili nezadovoljstva političkim akcijama koje utječu na život svakog pojedinca. Bentham je taj sustav nazvao „*felicific calculus*“ čime je pokrenuo utilitarističku teoriju koja smatra da je etički ispravno ono što povećava ukupnu sreću u svijetu (Gomes, Pinto, & dos Santos, 2010.).

Sto godina kasnije, godine 1889. škotski filozof James Seth upotrijebio je pojam kvalitete života konstatirajući da se ne smije uzeti u obzir samo količina, već i kvaliteta života koja čini moralni cilj. Kvaliteta života bila je u središtu mnogih izjava filozofa, ali još uvijek nitko nije znao definirati taj pojam (El Din, Shalaby, Farouh, & Elariane, 2013.).

Kroz čitavo 20. stoljeće, posebice tijekom druge polovice, primijećen je značajan porast proučavanja i istraživanja kvalitete života. Istraživanjem kvalitete života počeli su se baviti sociolozi, ekonomisti, psiholozi, zdravstveni radnici i drugi istraživači, kako u društvenim znanostima tako i u egzaktnim znanostima što potvrđuje interdisciplinarnost i multidimenzionalnost koncepta kvalitete života (Gomes, Pinto, & dos Santos, 2010.).

Istraživanje kvalitete života znatno je napredovalo od 1960-ih zbog Pokreta društvenih pokazatelja (The Social Indicators Movement) koji je tada stekao individualan status. Pokret

društvenih pokazatelja motiviran je načelom da je važno pratiti promjene tijekom vremena u širokom spektru društvenih pojava koje nadilaze tradicionalne ekonomske pokazatelje te uključuju pokazatelje kvalitete života (Gomes, Pinto, & dos Santos, 2010.).

Smatra se kako je bivši predsjednik SAD-a, Lyndon B. Johnson, prvi čovjek koji je upotrijebio pojam kvalitete života u javnom obraćanju narodu 1964. godine. Johnson je u svom govoru izjavio da se ciljevi kojima teži ne mogu procijeniti u smislu novca, već se moraju procijeniti u smislu kvalitete života. Od tada se pojam kvalitete života počeo širiti i pojavljivati u velikim količinama tekstova, govora i programa. Godine 1977. kvaliteta života počela je biti ključna riječ u medicinskim znanstvenim radovima Nacionalne medicinske knjižnice SAD-a. Sustav računalnog pretraživanja navedene knjižnice izvijestio je da je između 1966. i 1974. godine bilo 40 referenci povezanih s kvalitetom života, dok ih je između 1986. i 1994. bilo više od deset tisuća. Ove informacije pokazuju eksponencijalni porast istraživanja u kojima se spominje kvaliteta života. Zbog toga se može tvrditi da je istraživanje o kvaliteti života konsolidirano kao istraživačko polje krajem 1970-ih godina. Nastanak istraživačkog polja doveo je do stvaranja različitih kvantitativnih i kvalitativnih ljestvica mjerenja kvalitete života (Barcaccia, i dr., 2013.). Istraživanja vezana uz kvalitetu urbanog života počela su 1960-ih godina. Prvo značajnije djelo tog područja napisao je Dieter Frick 1986. godine pod nazivom „*Kvaliteta urbanog života: socijalno, psihološko i fizičko stanje*“. Dieter u navedenom djelu tvrdi da na kvalitetu urbanog života znatno utječe kvaliteta okoliša koja je u velikim urbanim područjima sve više narušena. Proučavanje kvalitete urbanog života 1980-ih godina značajno je obogatilo razvoj urbane geografije i ostalo je značajno sve do početka 21. stoljeća. U prošlosti se pozornost usmjeravala na materijalne uvjete kvalitete urbanog života. Danas su istraživanja usmjerena na subjektivne i objektivne dimenzije kvalitete urbanog života te na njihovo mjerenje (Murgaš & Klobučnik, 2018.). S druge strane, medicina je iznijela svoju percepciju kvalitete života. Nakon nekoliko sastanaka u Ženevi, Svjetska zdravstvena organizacija je 1993. godine objavila vlastitu definiciju kvalitete života: „*Kvaliteta života je percepcija pojedinca o njegovom položaju u životu u kontekstu kulture i sustava vrijednosti u kojem živi i u odnosu na njihove ciljeve, očekivanja, standarde i brige. To je širok koncept koji na složen način uključuje fizičko zdravlje osobe, psihološko stanje, razinu neovisnosti, društvene odnose, osobna uvjerenja i njihov odnos s istaknutim značajkama okoline.*“ (WHOQoL Group, 1993., str. 153). Ova definicija daje prednost subjektivnoj dimenziji u odnosu na objektivnu s obzirom da spominje percepciju pojedinca (Gomes, Pinto, & dos Santos, 2010.). Zajednička definicija kvalitete života još uvijek nije dogovorena. Razlog tome su različite percepcije pojedinaca o onome što je važno u njihovom životu. Još veća konfuzija se stvara zbog toga što se pojam kvalitete života u znanstvenim istraživanjima koristi kao sinonim za blagostanje, sreću i zadovoljstvo. Ruut

Veenhoven, nizozemski sociolog te pionir i svjetski autoritet u znanstvenom proučavanju sreće, u svom tekstu „Kvaliteta života i sreća: Nije sasvim isto“ iz 2001. godine naglašava razliku između pojmova kvalitete života i sreće. Veenhoven smatra da je sreća samo jedna od dimenzija kvalitete života pri čemu sreću definira kao zadovoljstvo pojedinca ukupnom kvalitetom njegovog života. Kasnije tvrdi da su sreća i zadovoljstvo životom zapravo sinonimi (Gomes, Pinto, & dos Santos, 2010.).

Danas se pojam kvalitete života osim u zdravstvu i sociologiji, također široko koristi u novinarstvu, politici, sportu, marketingu i još drugim brojnim područjima. Svo to širenje ideje o kvaliteti života rezultiralo je mnoštvom definicija, ali ni jednom zajedničkom (Barcaccia, i dr., 2013.). Evidentno je kako je kroz povijest važnost poimanja kvalitete života rasla te kako se javlja potreba za točnim definiranjem što podrazumijeva kvaliteta života. Osim toga, evidentno je kako postoji značajan izazov u pojmovnom određenju kvalitete života što se može protumačiti činjenicom kako je kvaliteta kao takva relativan pojam i kako percepcija kvalitete života za jednog pojedinca ne znači isto kao i percepcija kvalitete života za drugog pojedinca.

2.2. Klasifikacija kvalitete života

Teorija kvalitete života, kao zasebno područje istraživanja, formirala se u Zapadnoj Europi i Sjevernoj Americi, a u znanstvene analize ušla je 60-ih godina prošlog stoljeća. Od tada pitanje mjerenja i poboljšanja kvalitete života društva i pojedinaca postaje sve važnije ne samo u rješavanju socijalnih i ekonomskih problema, već i u ocjeni učinkovitosti različitih programa i politika. Unatoč rastućem interesu za studije kvalitete života, mjerenje kvalitete života i utvrđivanje čimbenika koji ju određuju ostaju problem koji još uvijek nije konačno riješen (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.).

U znanstvenoj literaturi identificiran je širok raspon razina i vrsta kvalitete života, ali još uvijek ne postoji općeprihvaćena klasifikacija čimbenika koji utječu na kvalitetu života. Nedostaje metodološki utemeljen model mjerenja kvalitete života.

Nepostojanje kompleksnog mjerila kvalitete života prepreka je koja onemogućuje objektivno mjerenje kvalitete života u zemlji i definiranje smjerova za poboljšanje. No, prije mjerenja potrebno je utvrditi razine i vrste kvalitete života kako bi mjerenje bilo pouzdano. U znanstvenoj literaturi identificirane su sljedeće razine kvalitete života: individualna, društvena, objektivna i subjektivna što je i prikazano u Tablici 2.1 (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.).

	Objektivna razina	Subjektivna razina
Individualna razina	Objektivni životni uvjeti (npr. dohodak)	Subjektivna dobrobit (npr. zadovoljstvo dohotkom)
Društvena razina	Kvaliteta društva (npr. nejednakosti u dohotku)	Pogodnost života u društvu (npr. percipirana važnost nejednakosti)

Tablica 2.1 Razine kvalitete života

izvor: autorica prilagodila prema Pukeliene & Starkauskiene, *Quality of life: Factors determining its measurement complexity*, 2011.

Objektivna kvaliteta života je kvaliteta mjerena objektivnim kriterijima, društvenim i ekonomskim pokazateljima, bez oslanjanja na osobno iskustvo i individualne percepcije okoline. Subjektivna kvaliteta života je procjena vlastitog položaja u životu na temelju iskustva koja se mjeri raznim anketama. Zagovornici ovakvog taksonomskog pristupa naglašavaju nužnost odvajanja individualne od društvene kvalitete života. Iako su obje razine usko povezane, društvena kvaliteta nije jednaka aritmetičkom zbroju individualnih kvaliteta (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.).

Individualna kvaliteta života sastoji se od četiri dimenzije koje su prikazane u Tablici 2.2. Gornji red matrice odnosi se na prilike (instrumente) za dobar život, dok se donji red odnosi na vidljivu kvalitetu života.

	Eksterno	Interno
Prilike	Pogodnost okoline za život	Životna sposobnost pojedinca
Rezultati	Korisnost života	Zadovoljstvo životom

Tablica 2.2 Dimenzije individualne kvalitete života

izvor: autorica prilagodila prema Pukeliene & Starkauskiene, *Quality of life: Factors determining its measurement complexity*, 2011.

Svaki pojedinac živi u određenom sustavu, odnosno okruženju koje određuje kvalitetu života tog pojedinca. Prva dimenzija individualne kvalitete života, pogodnost okoline za život, predstavlja pretpostavljenu kvalitetu života. Upravo je pogodnost okoliša za život predmet mnogih istraživača kvalitete života. Oni je tretiraju kao sinonim za objektivne životne uvjete koje ekonomisti i sociolozi često nazivaju životnim standardom ili blagostanjem. Važno je naglasiti da poistovjećivanje kvalitete života samo s vanjskim životnim uvjetima smanjuje pouzdanost rezultata istraživanja kvalitete života. Vrlo povoljni pokazatelji političkog,

gospodarskog i društvenog okruženja često mogu signalizirati visoku kvalitetu života u zemlji, dok ljudi istovremeno mogu biti nezadovoljni svojim životom ili njegovim pojedinim dijelovima (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.).

Stoga, druga dimenzija individualne kvalitete života, životna sposobnost pojedinca, obuhvaća sposobnosti pojedinca da iskoristi vanjsko okruženje za postizanje višeg osobnog blagostanja. Ova dimenzija individualne kvalitete života obuhvaća aspekte kao što su zdravlje, obrazovanje i intelektualni kapaciteti osobe. Sve navedene karakteristike dobile su veliku pozornost u Programu Ujedinjenih naroda za razvoj (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.).

Treća dimenzija individualne kvalitete života, korisnost života, tipična je sfera za filozofe koji se bave pitanjima individualnog ponašanja, morala i normi te moralnog i materijalnog doprinosa pojedinca društvu. Korisnost života pojedinca za društvo različito tretiraju predstavnici različitih područja znanosti. Filozofi i moralisti pokušavaju dokazati važnost poštenog i smislenog života, dok ekonomisti naglašavaju važnost stalnih prihoda. Sociolozi se fokusiraju na odnose među društvenim skupinama, individualnu brigu za druge i nesebično ponašanje u odnosu na društvo. Treća dimenzija individualne kvalitete života također uključuje glavno utilitarističko načelo maksimalne sreće i korisnosti, ne samo za pojedinca osobno, već i za sve koji su s njim povezani (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.).

Četvrta dimenzija individualne kvalitete života, zadovoljstvo životom, neodvojivo je od osobnog iskustva i percepcije okoline. Navedena dimenzija predstavlja vidljivu kvalitetu života te je to produkt pogodnosti okoline za život (prva dimenzija) i životne sposobnosti pojedinca (druga dimenzija) da iskoristi prilike koje pruža okolina (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.). Društvena kvaliteta života također se sastoji od četiri dimenzije koje su prikazane u Tablici 2.3.

	Eksterno	Interno
Prilike	Ekološki i politički uvjeti	Funkcioniranje društva
Rezultati	Doprinos društva	Kolektivni moral

Tablica 2.3 Dimenzije društvene kvalitete života

izvor: autorica prilagodila prema Pukeliene & Starkauskiene, Quality of life: Factors determining its measurement complexity, 2011.

Prva dimenzija društvene kvalitete života označava povoljne ekološke i političke uvjete unutar nekog društva ili nacije. Druga dimenzija društvene kvalitete života predstavlja sposobnost društvenog sustava da bude održiv i da funkcionira. Obje navedene dimenzije označavaju pretpostavljenu kvalitetu života i životne prilike. Treća dimenzija društvene kvalitete života odnosi se na doprinos društva njegovoj široj okolini – civilizaciji i ekosustavu. Kvaliteta života društva procjenjuje se prema njegovom doprinosu ljudskoj civilizaciji, što znači da je

kvaliteta života društva veća ako društvo proizvodi značajne inovacije. Isto tako, kvaliteta života društva procjenjuje se prema njegovom doprinosu ekosustavu, što znači da je kvaliteta života društva veća ako nanosi manje štete ekosustavu. Četvrta dimenzija društvene kvalitete života označava interne rezultate društva. Društva ne mogu razmišljati kao pojedinci. Ipak, postoje kolektivna uvjerenja unutar društva, a ona se obično vežu uz identifikaciju sa nacijom. Dakle, društvo ima veću kvalitetu života ako ima visok građanski moral (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.). Pregled razlika i sličnosti u analizi individualne i društvene kvalitete života prikazan je u Tablici 2.4.

	Individualna kvaliteta života	Društvena kvaliteta života
Sinonimi	Kvaliteta života u društvu	Kvaliteta života društva
Opis koncepta	Eksplisitna. Označava koliko dobro pojedinci žive. Rastavlja kvalitetu života na niz domena. Uključuje ideje o zadovoljstvu ili sreći.	Implicitna. Fokusirana na mali broj dimenzija kvalitete života. Naglašava stabilnost, idealnost i produktivnost društva.
Način mjerenja	Pogodnost okoline za život, životna sposobnost pojedinca, sreća i zadovoljstvo životom – mjeri se kvantitativnim i kvalitativnim istraživanjem te objektivnim mjerama i instrumentima samoprocjene (upitnicima).	Društvena kvaliteta života mjerena makro indikatorima. Oni se često zbrajaju kako bi se dobio indeks kvalitete života društva.
Razina	Makro i mikro	Makro

Tablica 2.4 Usporedba individualne i društvene kvalitete života

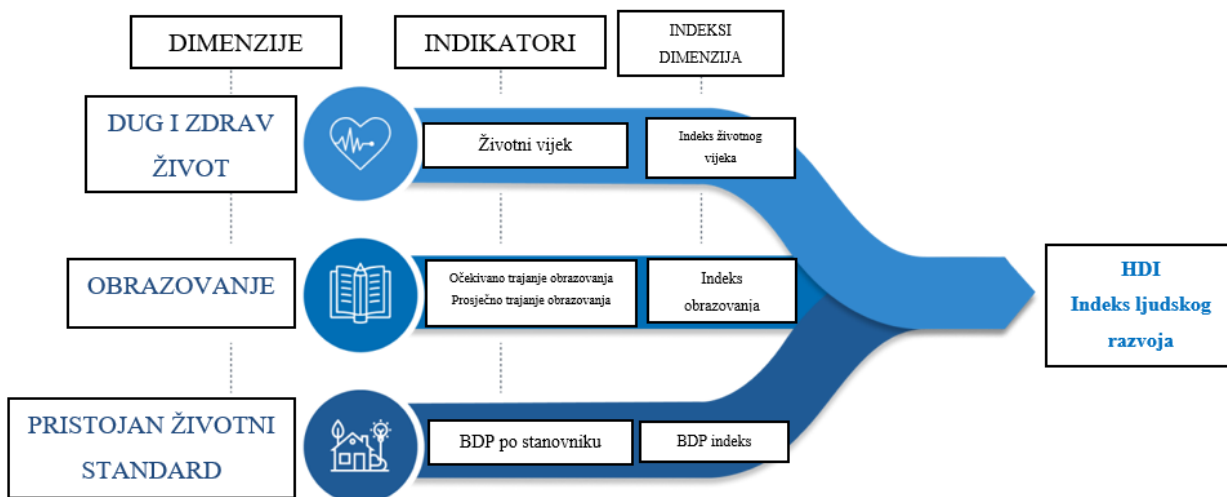
izvor: autorica prilagodila prema Pukeliene & Starkauskiene, *Quality of life: Factors determining its measurement complexity*, 2011.

2.3. Čimbenici kvalitete života

Postići optimalnu kvalitetu života cilj je svake države diljem svijeta. Ujedinjeni narodi 2015. godine predstavili su 17 ciljeva održivog razvoja za svoju agendu do 2030. godine. Ciljevi pokrivaju niz socio-ekonomskih pitanja, pitanja jednakosti, zdravlja i okoliša. Želi se iskorijeniti siromaštvo, poboljšati zdravlje, povećati životni standard, postići bolje obrazovanje i nezagađeni okoliš. Dakle, navedeni ciljevi održivog razvoja usredotočeni su na dimenzije koje su usko povezane s poboljšanjem kvalitete života. Prema Programu Ujedinjenih naroda za razvoj iz 1998. godine, kvaliteta života uključuje zadovoljenje osnovnih potreba kao što su zdravlje,

obrazovanje i životni standard. Ranije su znanstvenici i ekonomisti mjerili kvalitetu života pomoću BDP-a po glavi stanovnika, ali danas se zna da na kvalitetu života ne utječe samo prihod, već postoje i neke druge ljudske dimenzije života koje su se godinama zanemarivale kao što su zdravlje, obrazovanje, sloboda izbora i pružene mogućnosti. Kvaliteta života subjektivna je mjera i potrebno ju je mjeriti empirijski, a trenutno se najboljim za to smatra Indeks ljudskog razvoja (HDI – Human Development Indeks) (Rahman, Asad, & Ahmad, 2020.).

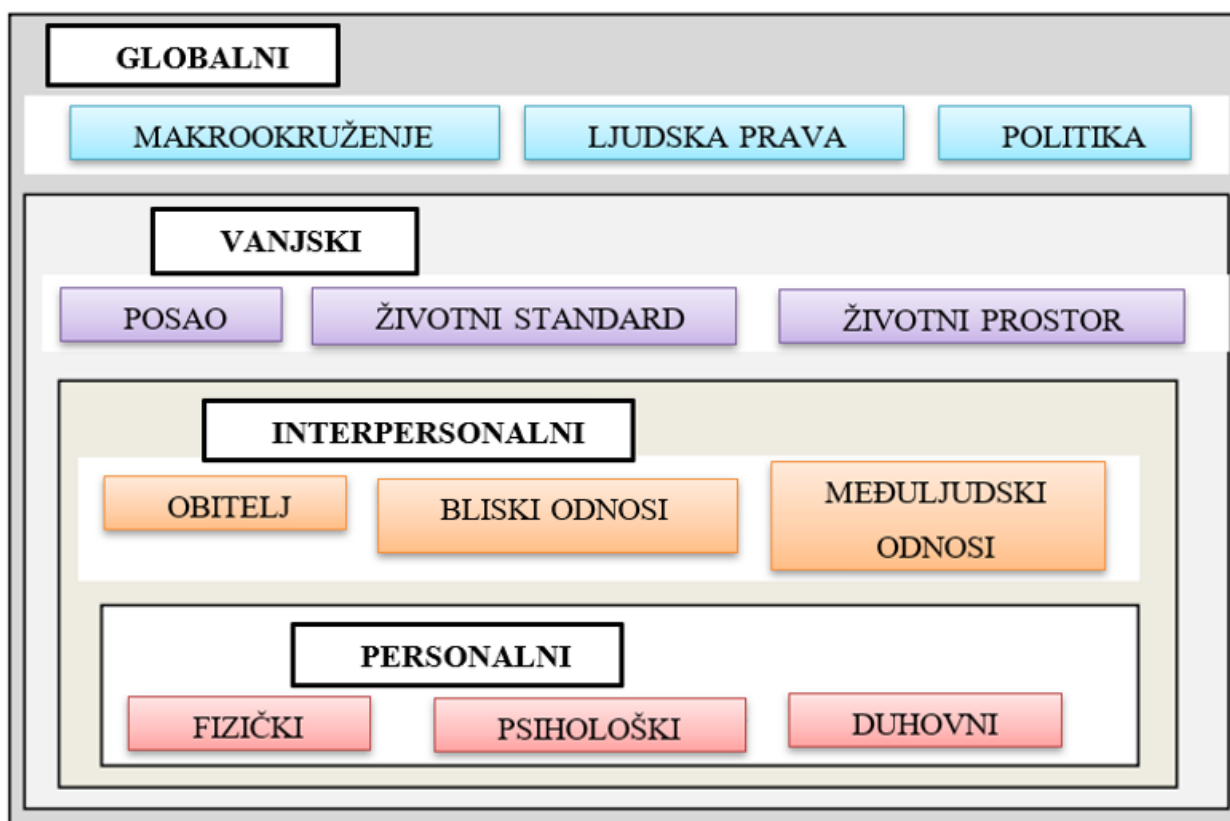
Indeks ljudskog razvoja osmislili su Ujedinjeni narodi 1990. godine, a danas je to globalni fenomen. HDI se sastoji od tri pokazatelja koja se odnose na zdravlje, obrazovanje i životni standard. Kao mjera zdravstvenih pokazatelja koristi se očekivani životni vijek. Obrazovanje se mjeri pomoću prosječnih godina školovanja, dok se za mjeru životnog standarda koristi bruto nacionalni dohodak po glavi stanovnika. Navedeni pokazatelji prikazani su na Slici 2.1. Indeks ljudskog razvoja koristi se za procjenu razvijenosti zemlje. Kritičari ukazuju na to da HDI uključuje premali broj pokazatelja (Rahman, Asad, & Ahmad, 2020.).

Slika 2.1 Pokazatelji Indeksa ljudskog razvoja (HDI)

izvor: prilagodila autorica prema <https://hdr.undp.org/> (25.07.2023.)

Čimbenici koji određuju kvalitetu života mogu se hijerarhijski klasificirati u četiri kategorije: globalni, vanjski, interpersonalni i personalni čimbenici. Navedena klasifikacija prikazana je na Slici 2.2 i smatra se univerzalnom te se može primjenjivati za procjenu kvalitete života i pojedinca i društva.

Slika 2.2 Hijerarhijska klasifikacija čimbenika kvalitete života

izvor: autorica prilagodila prema Pukeliene & Starkauskiene, *Quality of life: Factors determining its measurement complexity*, 2011.

Različiti znanstvenici iznose različita stajališta o čimbenicima koji određuju kvalitetu života i različito ih interpretiraju. Na primjer, jedan dio znanstvenika opisuje društveno blagostanje kao skupinu čimbenika koji pripadaju unutarnjem okruženju kvalitete života te uključuju čimbenike vezane uz bliske odnose, obitelj, prijatelje i društveni život. S druge strane, preostali dio znanstvenika opisuje društveno blagostanje kao skupinu čimbenika koji pripadaju vanjskom okruženju te ih mjere društvenim sigurnosnim indikatorima. Čimbenik zdravlja najmanje je kontroverzan čimbenik u studijama kvalitete života. Spominje se u većini studija i uključen je u gotovo sve indekse koji mjere kvalitetu života (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.).

Čimbenici kvalitete života identificirani u raznim područjima znanosti mogu se konsolidirati u tri glavne skupine: fizičko blagostanje, materijalno blagostanje i socijalno blagostanje.

Fizičko blagostanje predstavlja skupinu čimbenika koji se pojavljuju u većini studija o kvaliteti života. Fizičko blagostanje uključuje čimbenike kao što su: zdravstveno stanje, neovisnost (sposobnost kretanja i rada) i osobna sigurnost. Materijalno blagostanje važna je skupina čimbenika s ekonomskog gledišta. Kada se analizira kao skup čimbenika vanjskog okruženja kvalitete života, tada se procjenjuje makroekonomsko stanje države. S druge strane,

kada se analizira na razini kvalitete života pojedinca, tada materijalno blagostanje uključuje čimbenike kao što su: prihodi, životni uvjeti i stopa zaposlenosti. Društveno blagostanje čini najveću skupinu čimbenika i sve je važnija u istraživanju kvalitete života, a obuhvaća čimbenike kao što su: obitelj, društveni život i slobodno vrijeme. Težnja industrijskog potrošačkog društva da zaradi što više novca smanjila je količinu slobodnog vremena i poremetila ravnotežu rada i odmora. Zbog toga je važnost društvenog blagostanja za kvalitetu života porasla (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.). Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) razvila je WHOQOL – pilot projekt razrađen u 15 istraživačkih centara diljem svijeta (među kojima je i Hrvatska). U navedenom projektu identificirano je šest domena i 24 stavaka koje određuju kvalitetu života te su prikazane u Tablici 2.5. One su sažete u upitniku WHOQOL-100 i predstavljaju alat za mjerenje individualne kvalitete života (Psatha, Deffner, & Psycharis, 2011.).

DOMENA	STAVKE
1. Fizička sposobnost	1. Bol i neugoda 2. Energija i umor 3. Spavanje i odmor
2. Psihološko stanje	4. Pozitivni osjećaji 5. Razmišljanje, učenje, pamćenje i koncentracija 6. Samopoštovanje 7. Tjelesna slika i izgled 8. Negativni osjećaji
3. Razina neovisnosti	9. Mobilnost 10. Aktivnosti svakodnevnog života 11. Ovisnost o lijekovima ili liječenju 12. Radna sposobnost
4. Društveni odnosi	13. Osobni odnosi 14. Društvena potpora 15. Seksualna aktivnost
5. Okolina	16. Fizička sigurnost i zaštita 17. Kućno okruženje 18. Novčani resursi 19. Zdravlje i socijalna skrb: dostupnost i kvaliteta 20. Prilike za stjecanje novih informacija i vještina 21. Sudjelovanje i mogućnosti za rekreaciju /

	slobodne aktivnosti 22. Fizičko okruženje (zagađenje, buka, promet, klima) 23. Transport
6. Duhovnost / Religija / Osobna uvjerenja	

Tablica 2.5 Domene i stavke koje određuju kvalitetu života prema WHO
izvor: prilagodila autorica prema <https://www.who.int/> (25.07.2023.)

Posebno su zanimljivi i zaključci „Druge europske ankete o kvaliteti života“ iz 2008. godine. Ovo istraživanje procjenjuje subjektivno blagostanje u svim zemljama EU. Razradila ga je Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta. U Tablici 2.6 sažeti su svi čimbenici kvalitete života na individualnoj razini koji su istaknuti u navedenoj anketi (Psatha, Deffner, & Psycharis, 2011.).

VAŽNOST	ŽIVOTNA DOMENA	STAVKE
1	Financijski status	Prihodi Materijalno blagostanje / uskraćivanje životnog stila Zaposlenost
2	Zdravlje	Dob Zdravstveno stanje / invaliditet Društvena potpora
3	Status zaposlenosti	Zaposlenost Nezaposlenost Mirovina
4	Obrazovanje	Razina obrazovanja
5	Bračni status	Brak Razvod Udovištvo
6	Praktična / moralna potpora	Obitelj Prijatelji Institucije
7	Javne službe	Kvaliteta usluga Dostupnost

Tablica 2.6 Čimbenici koji određuju kvalitetu života pojedinca prema "Druvoj europskoj anketi o

kvaliteti života"

izvor: autorica prilagodila prema Psatha, Deffner, & Psycharis, Defining the quality of urban life: Which factors should be considered?, 2011.

U širim prostornim cjelinama obično se preferiraju drugi indeksi, poput životnog standarda ili indeksa ljudskog razvoja. Grad je društvena i prostorna jedinica koja je opsežnije istražena što se tiče kvalitete života. Među kriterijima koji se obično koriste u studijama za procjenu kvalitete života u urbanim sredinama, značajni su čimbenici koji se smatraju aksiomatskim jer se jasno odnose na faktore kvalitete života pojedinca i svi bi se složili s njihovom važnošću. Stoga, kada se ispituje kvaliteta života u urbanim sredinama, u prvi plan dolaze 'tradicionalna' pitanja poput:

- zdravstvene usluge,
- urbane zelene površine,
- kvaliteta urbanog okoliša,
- mogućnost zaposlenja,
- obiteljski i bračni pokazatelji,
- društvene interakcije,
- dohodak,
- nezaposlenost,
- razina obrazovanja,
- slobodno vrijeme,
- kriminal i
- društvena nejednakost (Psatha, Deffner, & Psycharis, 2011.).

Osim gore navedenih stavki, literatura se također bavi s manje očitim stavkama koje utječu na kvalitetu života. Jedna od takvih stavka odnosi se na razinu učinkovitosti javnih usluga, koja je u 'Drugom europskom istraživanju kvalitete života' istaknuta kao važna odrednica zadovoljstva životom. Kvaliteta i pristupačnost javnog prostora također se spominje kao pokazatelj kvalitete života u gradu. Uvjeti dostupnosti urbanih prostora i usluga pridonose formiranju kvalitete urbanog života, budući da mogu ograničiti broj mogućnosti koje grad može ponuditi, a također utječu na vremensku ravnotežu i svakodnevicu života građana. Drugi čimbenici, kao što su nadzorni sigurnosni sustavi u javnim prostorima, broj policijskih snaga i broj crkava također se koriste u nekim analizama kvalitete urbanog života, međutim oni su posebno kontroverzni i nedostaju im teorijski dokazi. Zaključno, može se proizvesti 12 općih kategorija čimbenika koji određuju kvalitetu urbanog života u Europi, a one su prikazane u Tablici 2.7 (Psatha, Deffner, & Psycharis, 2011.).

Ekonomsko okruženje Mogućnost zapošljavanja, struktura zaposlenosti, prosječni dohodak, raspodjela dohotka, troškovi života	Društveno okruženje Kriminal, društvena nejednakost, društvena isključenost, društvene mreže, društvena infrastruktura
Okoliš Kvaliteta zraka, opskrba vodom, gospodarenje otpadom, pristupačnost područjima prirodnih ljepota, klima	Izgrađeno okruženje Gustoća građevina, uvjeti stanovanja, javne monumentalne građevine
Urbane i prigradske zelene površine Ukupne zelene površine, zelene površine po stanovniku, stanje, namjena i pristupačnost zelenim površinama	Javni prostori Površina, kvaliteta, stanje i održavanje, pristupačnost, stopa posjećenosti
Kultura i slobodno vrijeme Kulturni resursi, turistička infrastruktura, područja za rekreaciju, aktivnosti u slobodnom vremenu, različite mogućnosti za zabavu	Demografski podaci Bračni i obiteljski status, dobna raspodjela stanovništva
Obrazovanje Broj, kvaliteta i održavanje obrazovnih jedinica, broj pristupnika po razini obrazovanja, privatne škole	Zdravstvena njega Zdravstvene usluge i njihova pristupačnost, socijalna skrb za ugrožene
Demokratske institucije Demokratski režim, izbor lokalne vlasti, stope glasanja	Promet Prometni uvjeti, parkirališna mjesta, učinkovitost javnog prijevoza, prometna dostupnost

Tablica 2.7 Opće kategorije čimbenika kvalitete urbanog života u europskim gradovima

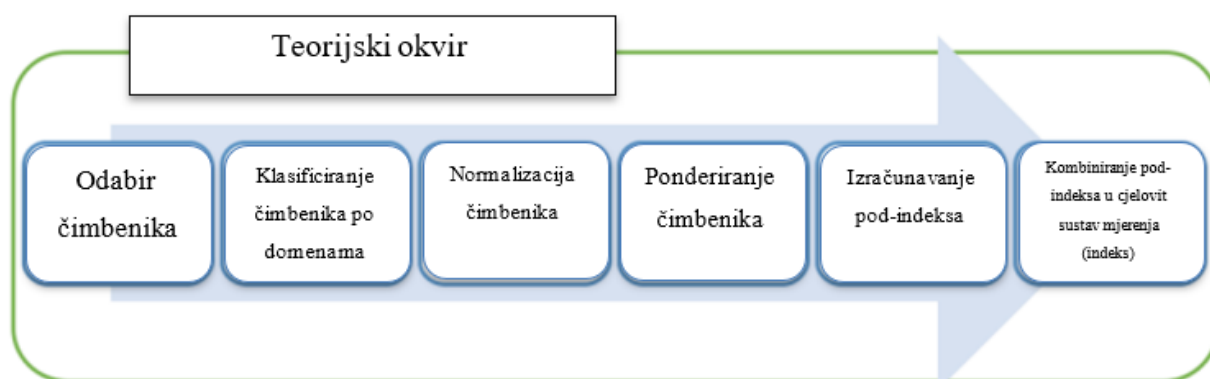
izvor: autorica prilagodila prema Psatha, Deffner, & Psycharis, Defining the quality of urban life: Which factors should be considered?, 2011.

Širok raspon čimbenika kvalitete života i njihove različite klasifikacije koje predlaže znanstvena literatura stvaraju zbrku u istraživanju kvalitete života. Kako bi se povećala pouzdanost rezultata istraživanja, kvalitetu života treba mjeriti sustavnim pristupom kojeg karakterizira identifikacija čimbenika i njihovih skupina te utvrđivanje odnosa među njima (Pukeliene & Starkauskiene, 2011.). Dakle, čimbenici kvalitete života su mjere koje se koriste za procjenu dobrobiti pojedinaca ili zajednica. Spomenute kategorije pokazatelja kvalitete života često se koriste u istraživanjima za procjenu utjecaja različitih čimbenika na kvalitetu života i za

identificiranje područja u kojima se mogu poboljšati. Praćenjem i analizom ovih pokazatelja kreatori politika i istraživači mogu razviti strategije za poboljšanje kvalitete života i promicanje dobrobiti za pojedince i zajednice.

2.4. Mjerenje kvalitete života

Iako nema konsenzusa o definiciji kvalitete života, ipak se može identificirati opći postupak koji treba slijediti prilikom razvoja sustava za njeno mjerenje (procjenu). Navedeni postupak prikazan je na Slici 2.3 (Al-Qawasmi, 2020.).

Slika 2.3 Teorijski okvir za razvoj sustava mjerenja kvalitete života

izvor: autorica prilagodila prema Al-Qawasmi, *Measuring quality of life in urban areas: toward an integrated approach*, 2020.

Postupak počinje dugim popisom čimbenika koji se zatim klasificiraju u nekoliko domena. Dakle, svaka domena sadrži nekoliko međusobno povezanih čimbenika. Na primjer, WHOQOL instrumenti dijele kvalitetu života na sljedeće domene: fizička, psihološka, društveni odnosi i okoliš. Domene kvalitete života razlikuju se po broju i terminologiji zbog razlika među istraživačkim studijama. Samo one domene koje zadovoljavaju određene kriterije trebaju biti prihvaćene u okvir za razvoj sustava mjerenja kvalitete života. Takve domene moraju obuhvaćati cjelokupno životno iskustvo, a ne samo neke dijelove. S druge strane, svaka domena mora obuhvatiti značajan, ali diskretan dio sustava kvalitete života (Al-Qawasmi, 2020.).

Normalizacija čimbenika je proces filtriranja čimbenika, odnosno usvajanje samo onih čimbenika koji su relevantni za mjerenje, ovisno o cilju i opsegu istraživanja. Međutim, postoje neka temeljna načela koja treba uzeti u obzir pri odabiru relevantnih čimbenika kao što su:

- čistoća (izbacivanje nevažnih čimbenika),
- pouzdanost,

- redovna dostupnost,
- predvidljivost,
- razumljivost,
- usporedivost (čimbenike bi trebalo biti moguće uspoređivati u različitim regijama) i
- svrhovitost (korisnost za javnu politiku) (Al-Qawasmi, 2020.).

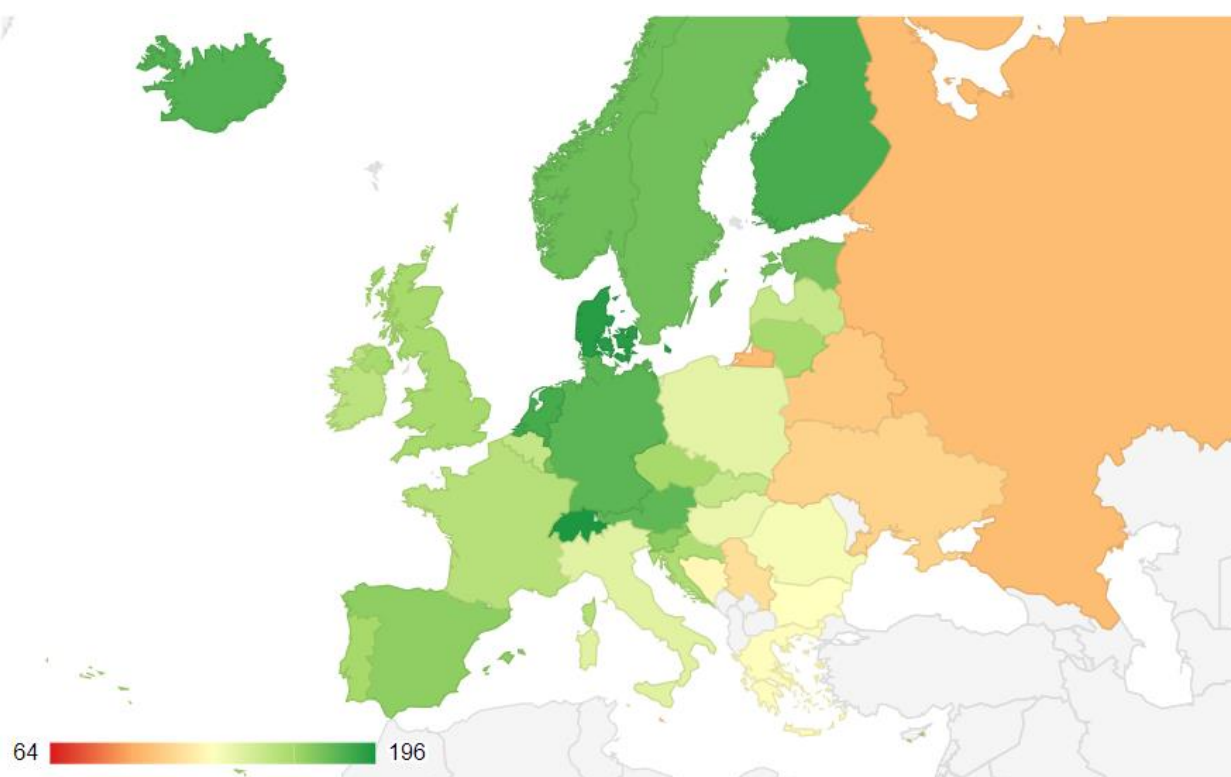
Kvaliteta života sastoji se od subjektivnih i objektivnih čimbenika te se zbog toga treba mjeriti koristeći subjektivnu i objektivnu perspektivu. Objektivna perspektiva usredotočena je na vanjske čimbenike (društvena kvaliteta života), dok je subjektivna perspektiva usredotočena na unutarnje čimbenike (individualna kvaliteta života). Objektivna perspektiva mjeri objektivne podatke i koristi statistiku bez prikupljanja mišljenja pojedinaca. Objektivne mjerljive podatke obično daju službene vladine organizacije. S druge strane, subjektivna perspektiva mjeri subjektivne čimbenike koji se prikupljaju na individualnoj razini pomoću anketnih upitnika. Subjektivne mjere kvalitete života imaju prednost zbog svoje sposobnosti bilježenja iskustava koja su važna pojedincima. Istraživanja pokazuju da su objektivni i subjektivni pokazatelji često vrlo slabo povezani te ih se zbog toga oba uključuje u istraživanja (Al-Qawasmi, 2020.).

Ponderiranje čimbenika također je važan korak u mjerenju kvalitete života. U većini istraživanja proces ponderiranja temelji se na prosudbi istraživača. Takva praksa ograničava pouzdanost istraživanja i čini usporedbu s drugim istraživanjima vrlo teškom. Drugi istraživači koriste povratne informacije građana za ponderiranje čimbenika, dok ostali koriste statističke metode za određivanje prioriteta i uspostavljanje pondera. Na temelju tih pondera izračunavaju se pod-indeksi i indeksi kvalitete života, stvara se model za izračun te se dolazi do procjene stanja kvalitete života (Al-Qawasmi, 2020.).

Postoji mnogo modela i alata koji su razvijeni za mjerenje kvalitete života u urbanim područjima, a u nastavku će biti spomenuti oni najčešće korišteni.

Indeks ljudskog razvoja (HDI – Human Development Index) je statistička mjera koja se koristi za procjenu i usporedbu ukupnog razvoja zemalja. Osmislio ga je UN u Programu Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) 1990. godine te je postao široko prihvaćen alat za mjerenje ljudskog razvoja. HDI kombinira tri osnovne dimenzije ljudskog razvoja: dug i zdrav život, pristup obrazovanju i pristojan životni standard, što je već prikazano na Slici 2.1. Izračunava se na temelju pokazatelja kao što su očekivano trajanje života pri rođenju, godine školovanja i bruto nacionalni dohodak po glavi stanovnika. HDI pruža širu perspektivu razvoja izvan samog gospodarskog rasta, budući da također razmatra društvene aspekte razvoja. Općenito se smatra da su zemlje s višim HDI rezultatima postigle bolju kvalitetu života svojih građana (Sagar & Najam, 1998.).

Indeks kvalitete života (QLI – Quality of Life Index) je mjera koja se koristi za procjenu i usporedbu ukupne kvalitete života u različitim zemljama ili regijama. Uzima u obzir širok raspon čimbenika koji pridonose dobrobiti pojedinaca, kao što su pristup zdravstvenoj skrbi, obrazovanju, stanovanju, prihodima, mogućnostima zapošljavanja i socijalnoj potpori. QLI je složeni indeks koji kombinira subjektivne i objektivne pokazatelje, uključujući ankete o percepcijama stanovnika. Pruža sveobuhvatan pogled na kvalitetu života na određenom mjestu i može se koristiti za prepoznavanje područja u kojima su potrebna poboljšanja. QLI često koriste kreatori politika i istraživači za praćenje trendova i procjenu učinkovitosti politika usmjerenih na poboljšanje kvalitete života građana (Shu, Carrasco, García-Miguel, & Sánchez-Montañés, 2022.). Na Slici 2.4 prikazani su Indeksi kvalitete života po državama u Europi. Zelenije države imaju veći Indeks kvalitete života od onih koje su crvenije obojane.

Slika 2.4 Indeksi kvalitete života država u Europi

izvor: www.numbeo.com (25.07.2023.)

Indeks urbanog životnog standarda (ULI – Urban Livability Index) alat je koji se koristi za procjenu i usporedbu ukupnih životnih uvjeta gradova diljem svijeta. Uzima u obzir širok raspon čimbenika koji pridonose kvaliteti života u urbanim područjima, kao što su pristupačnost stanovanja, javni prijevoz, pristup zdravstvenoj skrbi, obrazovanju, mogućnostima zapošljavanja i kulturnim sadržajima. ULI je složeni indeks koji kombinira objektivne i subjektivne pokazatelje, uključujući ankete o percepcijama stanovnika. Pruža sveobuhvatan pregled

pogodnosti za život u određenom gradu i može se koristiti za prepoznavanje područja u kojima su potrebna poboljšanja. ULI često koriste kreatori politika, urbanisti i istraživači za praćenje trendova i procjenu učinkovitosti politika usmjerenih na poboljšanje životnih uvjeta u gradovima (Higgs, Badland, Simons, Knibbs, & Giles-Corti, 2019.).

Mjerenje kvalitete života u urbanim područjima može biti izazovno zbog mnogo različitih čimbenika koji utječu na dobrobit ljudi. Urbane sredine su složene, s raznolikim stanovništvom i nizom društvenih, ekonomskih i ekoloških čimbenika koji pridonose kvaliteti života. Osim toga, kvaliteta života je subjektivna, što znači da se razlikuje od osobe do osobe na temelju njihovih iskustava i vrijednosti. To može otežati mjerenje i usporedbu kvalitete života u različitim skupinama i zajednicama.

Kako bi se moglo odgovoriti na te izazove, važno je zauzeti sveobuhvatan pristup mjerenju kvalitete života u urbanim područjima. To znači sagledavanje niza čimbenika, uključujući pristup zdravstvenoj skrbi, mogućnosti zapošljavanja, stope kriminala i kvalitetu okoliša. Također je važno uzeti u obzir subjektivna iskustva pojedinaca, kao što je njihovo zadovoljstvo životnom situacijom. Uzimajući holistički pristup koji uzima u obzir i objektivne i subjektivne mjere, možemo steći bolje razumijevanje čimbenika koji pridonose kvaliteti života u urbanim područjima i raditi na stvaranju gradova pogodnijih za život.

3. Urbano područje i kvaliteta života

Urbana područja središta su gospodarskih, društvenih i kulturnih aktivnosti koja privlače značajan broj ljudi diljem svijeta. Međutim, brza urbanizacija i rast stanovništva doveli su do značajnih izazova u osiguravanju kvalitete života urbanih stanovnika. Stoga će ovo poglavlje istražiti karakteristike urbanih područja, problematiku sigurnosti i normativne dokumente koji oblikuju kvalitetu života u urbanim sredinama.

3.1. Karakteristike urbanih područja

Najznačajnija karakteristika urbanih područja je velika gustoća naseljenosti zato što veliki broj ljudi živi na relativno malom području. Dok velika gustoća naseljenosti može dovesti do povećane ekonomske produktivnosti, ona također može imati negativan utjecaj na kvalitetu života urbanih stanovnika. Jedan od glavnih izazova je nedostatak prostora, što može dovesti do prenapučenosti i visoke razine zagađenja bukom. Dodatno, velika gustoća naseljenosti može dovesti do povećane konkurencije za resursima kao što su stanovanje, hrana i voda, što može stvoriti velike socioekonomske razlike. Jedan od najvećih izazova povezanih s velikom gustoćom naseljenosti je utjecaj koji ona može imati na javno zdravlje. Kada veliki broj ljudi živi u neposrednoj blizini, povećava se rizik od izbijanja bolesti. Osim rizika od prijenosa bolesti, velika gustoća naseljenosti također može dovesti do povećane razine stresa i problema s mentalnim zdravljem, kao što su tjeskoba i depresija (Başkan, Zorba, & Bayrakdar, 2017.).

Unatoč ovim izazovima, velika gustoća naseljenosti također može imati pozitivne učinke na urbana područja. Može promicati gospodarski rast i inovacije, stvoriti produktivne zajednice i kulturnu raznolikost te olakšati pristup raznim uslugama. U mnogim slučajevima to također može dovesti do veće ekološke održivosti, jer se promiče korištenje javnog prijevoza i smanjuje ovisnost o automobilima. Kako gradovi nastavljaju rasti, važno je uravnotežiti prednosti i izazove povezane s velikom gustoćom naseljenosti kako bi se osiguralo da gradski stanovnici mogu uživati u visokoj kvaliteti života (Başkan, Zorba, & Bayrakdar, 2017.).

Neboderi i visoke zgrade su građevine koje se obično nalaze u urbanim područjima kako bi se maksimalno iskoristio ograničeni zemljišni prostor, omogućujući veću gustoću i veću populaciju u urbanim područjima. Neboderi i visoke zgrade mogu se koristiti u razne svrhe, uključujući stambene i poslovne svrhe. Još jedna prednost nebodera i visokih zgrada je da mogu pružiti zadivljujući pogled na grad i okolna područja, a to može privući turiste u to područje.

Međutim, postoje i neki izazovi povezani s neboderima i visokim zgradama. Jedan od glavnih izazova je osigurati da su strukturno čvrsti i da mogu izdržati ekstremne vremenske uvjete, poput jakih vjetrova ili potresa. Osim toga, visoke zgrade mogu biti skupe za izgradnju i održavanje. Još jedan izazov s neboderima i visokim zgradama je taj što mogu bacati sjene na okolna područja, što može utjecati na prirodno svjetlo i protok zraka. To može biti posebno problematično u gusto naseljenim područjima, gdje je pristup prirodnom svjetlu i svježem zraku već ograničen (Ali & Al-Kodmany, 2012.).

Sve veća raznolikost postala je glavni trend i karakteristika urbanih područja. Urbana područja danas su dom stanovnicima različitog kulturnog podrijetla, socioekonomskog statusa i dobnih skupina. Ta je raznolikost pridonijela stvaranju dinamičnih urbanih zajednica, gdje ljudi mogu komunicirati i učiti jedni od drugih. Prisutnost različitih zajednica u urbanim područjima također pruža mogućnosti ljudima da razviju otvoreniju perspektivu, potičući kulturnu svijest i razumijevanje. Raznolikost gradskog stanovništva ima značajan utjecaj na kvalitetu života stanovnika. Studije su pokazale da ljudi koji žive u različitim zajednicama imaju veći osjećaj društvene pripadnosti, što pozitivno utječe na njihovo mentalno zdravlje i dobrobit. Dodatno, različite zajednice nude širi raspon resursa i usluga, poput različitih vrsta hrane, kulturnih događanja i zdravstvenih usluga, što može doprinijeti poboljšanju ukupne kvalitete života stanovnika. Prisutnost različitih zajednica u urbanim područjima također potiče inovativnost i kreativnost, što dovodi do stvaranja novih ideja i rješenja za urbane izazove (Fainstein, 2005.).

Međutim, bitno je priznati da različitost u urbanim područjima također može dovesti do izazova kao što su društvena izolacija, diskriminacija i nejednakost. Kako bi se osiguralo da raznolikost u urbanim područjima pozitivno utječe na kvalitetu života stanovnika, neophodno je stvoriti zajednice u kojima svatko može sudjelovati i osjećati se cijenjenim. To se može postići politikama i programima koji promiču raznolikost i uključenost te zakoni protiv diskriminacije (Fainstein, 2005.).

Mrežna infrastruktura važno je obilježje urbanih sredina, a odnosi se na mrežu prometa, komunikacija, vodoopskrbe, gospodarenja otpadom i drugih javnih sadržaja koji čine temelj razvoja grada. Pružanje ovih osnovnih usluga ključno je za neometano funkcioniranje grada i ukupnu kvalitetu života njegovih stanovnika. Visokokvalitetna infrastruktura omogućuje veću dostupnost, povezanost i praktičnost, stvarajući održivije urbano okruženje (Warf, 2003.).

Najvažniji aspekt mrežne infrastrukture u urbanim područjima je prijevoz. Dobro razvijen prometni sustav olakšava ljudima kretanje gradom, smanjuje prometne gužve i poboljšava kvalitetu zraka. To zauzvrat dovodi do smanjenja vremena putovanja i povećanja produktivnosti. Drugi važan aspekt mrežne infrastrukture u urbanim područjima je pristup čistoj vodi i pravilno gospodarenje otpadom. Pristup čistoj pitkoj vodi ključan je za zdravlje i dobrobit urbanih

stanovnika, a pravilan sustav gospodarenja otpadom pomaže u održavanju čistog i zdravog okoliša. Dobre prakse gospodarenja otpadom, uključujući recikliranje, kompostiranje i pravilno odlaganje opasnih materijala, mogu značajno smanjiti utjecaj grada na okoliš, pridonoseći održivijoj budućnosti (Warf, 2003.).

Visoka razina gospodarske aktivnosti također je karakteristika urbanih područja koja je obično povezana s nizom čimbenika, uključujući gustoću naseljenosti, infrastrukturu i pristup resursima. Urbana područja često imaju veliku koncentraciju poduzeća i industrija, što može stvoriti veliki raspon mogućnosti zapošljavanja i pridonijeti gospodarskom rastu. Osim toga, urbana područja obično imaju bolji pristup prometnim mrežama, uključujući autoceste, željeznice i zračne luke, što može olakšati kretanje robe i ljudi. To poduzećima može olakšati pristup tržištima i kupcima, a radnicima putovanje na posao i s posla. Urbana područja također imaju tendenciju koncentracije resursa i usluga, uključujući obrazovne ustanove, bolnice i kulturne sadržaje, koji mogu pomoći u podržavanju gospodarske aktivnosti. Ovi resursi mogu privući poduzeća i visokokvalificirane radnike u to područje, što može dodatno potaknuti gospodarski rast. Međutim, visoke razine gospodarske aktivnosti u urbanim područjima također mogu dovesti do izazova kao što su prometne gužve, zagađenje i sve veći troškovi stanovanja. Ova se pitanja moraju riješiti kako bi se osiguralo da je gospodarski rast u urbanim područjima održiv i pravičan za sve stanovnike (Kloosterman & Lambregts, 2001.).

Isto tako, urbana područja često su dom širokog spektra kulturnih i zabavnih sadržaja koji zadovoljavaju različite interese i sklonosti kao što su: muzeji i umjetničke galerije, kazališta, glazbeni prostori, kina, sportski objekti, festivali te parkovi i javni prostori.

Nažalost, važno je naglasiti probleme zagađenja okoliša u urbanim područjima koji su značajni izazovi s kojima se suočavaju mnogi gradovi diljem svijeta. Neki od najčešćih ekoloških problema u urbanim područjima uključuju:

- Onečišćenje zraka. Urbana područja često se povezuju s visokim razinama onečišćenja zraka, uzrokovanim čimbenicima kao što su prometne gužve i industrijske emisije. Onečišćenje zraka može dovesti do respiratornih problema, kardiovaskularnih bolesti i drugih zdravstvenih problema.
- Onečišćenje vode. Urbana područja često stvaraju velike količine otpadnih voda, što može zagađivati rijeke i druge izvore vode. Onečišćenje vode može naštetiti vodenim ekosustavima i otežati dobivanje čiste vode za ljudsku potrošnju.
- Onečišćenje tla. Urbana područja stvaraju velike količine krutog otpada, poput plastike, papira i otpada od hrane, koje može biti teško sigurno zbrinuti. Nepravilno

zbrinjavanje otpada može dovesti do onečišćenja tla i kontaminacije izvora podzemnih voda.

- Onečišćenje bukom. Urbana područja često se povezuju s visokim razinama onečišćenje bukom. Dugotrajno izlaganje visokim razinama buke može dovesti do gubitka sluha, stresa i drugih zdravstvenih problema.
- Efekt urbanog toplinskog otoka. Urbana područja često su toplija od okolnih ruralnih područja zbog čimbenika kao što su velika količina betonskih i asfaltnih površina koje apsorbiraju i zrače toplinu. To može dovesti do povećane potrošnje energije za klimatizaciju i zdravstvenih problema (Appannagari, 2017.).

Kako bi riješili ove ekološke probleme u urbanim područjima, gradovi trebaju usvojiti politike i prakse koje promiču održivi razvoj, uključujući smanjenje emisija stakleničkih plinova, promicanje javnog prijevoza i biciklizma, povećanje zelenih površina i zelenih krovova te smanjenje stvaranja otpada recikliranjem i kompostiranjem (Appannagari, 2017.).

Urbana područja karakterizira niz čimbenika koji mogu imati i pozitivne i negativne utjecaje na kvalitetu života. Iako urbani život može ponuditi prilike za bolju društvenu povezanost, kulturno obogaćivanje i ekonomski rast, on također može stvoriti izazove kao što su zagađenje, visoki troškovi života i društvena nejednakost. Kako bi se maksimizirala kvaliteta života u urbanim područjima, važno je uravnotežiti ove čimbenike.

Kako bi promovirali visoku kvalitetu života u urbanim područjima, stanovnici mogu poduzeti razne radnje kao što su zagovaranje politika koje promiču održivost i ekonomsku jednakost te korištenje postojećih resursa kao što su javni prijevoz, parkovi i kulturni objekti. Osim toga, pojedinci mogu dati prioritet brizi o sebi, njegovati zelene površine, društvene veze i kreativne hobije kako bi poboljšali svoje blagostanje. Zauzimanjem proaktivnog pristupa urbanom životu i aktivnim uključivanjem u zajednicu i okoliš, urbani stanovnici mogu stvoriti ispunjen i održiv životni stil koji maksimizira kvalitetu života.

3.2. Sigurnost u urbanom području

Sigurnost je važno pitanje u urbanim područjima zato što su urbana područja često povezana s visokim razinama kriminala i nasilja, kao i s terorizmom i drugim prijetnjama sigurnosti. Učinkovito upravljanje sigurnošću ključno je za stvaranje sigurnih i otpornih gradova pogodnih za život.

Zločin i nasilje glavni su problemi u urbanim područjima diljem svijeta, koji utječu na kvalitetu života milijuna ljudi. Prema Uredu Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC), stope ubojstava u urbanim područjima gotovo su dvostruko veće od onih u ruralnim područjima,

pri čemu Amerika ima najviše stope urbanog nasilja. Istraživanja su pokazala da su kriminal i nasilje često koncentrirani u određenim četvrtima ili dijelovima gradova, s nerazmjernim utjecajem na marginalizirane zajednice. Na primjer, u Sjedinjenim Državama veća je vjerojatnost da će Afroamerikanci i Hispanoamerikanci biti žrtve nasilnih zločina nego druge rasne ili etničke skupine. Slično tome, u Latinskoj Americi nasilje je koncentrirano u gradskim sirotinjskim četvrtima, u kojima živi najsiromašnije i najugroženije stanovništvo (UNODC, 2019.).

Utjecaj kriminala i nasilja na urbane zajednice je širok. Osim fizičkih povreda, nasilje dovodi i do psihičkih trauma, straha i gubitka imovine, što negativno utječe na kvalitetu života stanovnika. Štoviše, visoke razine kriminala i nasilja stvaraju krug siromaštva i nesigurnosti, gdje su stanovnici zarobljeni u krugu straha i izolacije. Nerado napuštaju svoje domove, što ograničava njihovu sposobnost sudjelovanja u ekonomskim, društvenim i političkim aktivnostima. To pak može dovesti do daljnje marginalizacije i pogoršati postojeće nejednakosti (Hinkle & Weisburd, 2008.).

Za rješavanje problema kriminala i nasilja u urbanim područjima bitno je usvojiti holistički pristup koji uzima u obzir temeljne uzroke kriminala i nasilja, kao što su siromaštvo, nejednakost i nedostatak pristupa osnovnim uslugama. To uključuje pružanje ekonomskih prilika, poboljšanje stambenih uvjeta, jačanje mreža socijalne sigurnosti i ulaganje u obrazovanje i zdravstvenu skrb. Osim toga, učinkovite policijske strategije također mogu pomoći u smanjenju kriminala i nasilja u urbanim područjima izgradnjom povjerenja i suradnje između policije i stanovnika (Hinkle & Weisburd, 2008.).

Urbana područja diljem svijeta također su sve osjetljivija na terorizam i druge sigurnosne prijetnje, koje predstavljaju značajne izazove za sigurnost i dobrobit stanovnika. Prema Indeksu globalnog terorizma 2020., koji mjeri utjecaj terorizma u cijelom svijetu, urbana su područja posljednjih godina najviše pogođena terorizmom. U 2020. godini 80% svih terorističkih napada dogodilo se u gradovima, što je rezultiralo s više od 13 000 smrtnih slučajeva diljem svijeta (Institute for Economics and Peace, 2020.).

Terorizam ima velik utjecaj na urbana područja, s napadima koji su često usmjereni na prenapučene javne prostore i prometne sustave. To stvara osjećaj straha i ranjivosti među stanovnicima, što može imati negativan utjecaj na društvenu i ekonomsku vitalnost urbanih područja. Na primjer, teroristički napad 2017. na London Bridge i Borough Market, u kojem je poginulo osam ljudi i ozlijeđeno 48, imao je značajan utjecaj na gradsku turističku industriju i lokalna poduzeća (BBC News, 2019.).

Nadalje, urbana područja također se suočavaju s nizom drugih sigurnosnih prijetnji, uključujući kibernetičke napade, organizirani kriminal i građanske nemire. Kibernetički napadi na urbanu infrastrukturu, poput elektroenergetskih mreža i transportnih sustava, mogu poremetiti

funkcioniranje čitavih gradova, uzrokujući značajnu ekonomsku i društvenu štetu. Organizirani kriminal, poput trgovine drogom i krijumčarenja ljudi, također može imati destabilizirajući učinak na urbana područja, što dovodi do povećanog nasilja i nesigurnosti. Osim toga, građanski nemiri, poput prosvjeda i nereda, mogu stvoriti napetosti i podjele unutar urbanih zajednica, ali i oštetiti javnu imovinu i infrastrukturu.

Učinkovito upravljanje sigurnošću igra ključnu ulogu u osiguravanju sigurnog životnog okruženja za pojedince i zajednice. Prema istraživanjima, učinkovito upravljanje sigurnošću uključuje angažman zajednice, strategije prevencije kriminala i policijski rad. Učinkovite strategije upravljanja sigurnošću trebale bi biti osmišljene tako da se bave neposrednim i dugoročnim potrebama zajednica, uzimajući u obzir jedinstvene kulturne i društveno-ekonomske čimbenike koji utječu na prirodu kriminala u određenim područjima. Angažman zajednice ključna je komponenta učinkovitog upravljanja sigurnošću, budući da promiče suradnju i povjerenje između organa za provođenje zakona i stanovnika. Članovi zajednice koji se osjećaju ovlaštenima i angažiranima vjerojatnije će prijaviti zločine, surađivati s policijom i poduzeti korake da spriječe pojavu zločina u svom susjedstvu (Kelling & Coles, 1997.).

Uz angažman zajednice, učinkovito upravljanje sigurnošću zahtijeva provedbu strategija za prevenciju kriminala. Strategije prevencije kriminala mogu uključivati povećanu prisutnost policije, ciljane patrole i korištenje tehnologija za praćenje kriminalnih aktivnosti. Te bi strategije trebale temeljiti na razumijevanju temeljnih uzroka kriminala u određenim područjima (Braga, Papachristos, & Hureau, 2014.).

Dakle, sigurnost je važno pitanje u urbanim područjima. Kriminal i nasilje, kao i terorizam i druge sigurnosne prijetnje, značajni su izazovi koji zahtijevaju učinkovito upravljanje sigurnošću. Učinkovito upravljanje sigurnošću nije neophodno samo za stvaranje sigurnih i otpornih gradova, već i za promicanje dobrobiti i kvalitete života stanovnika. Davanjem prioriteta učinkovitom upravljanju sigurnošću, urbana područja mogu stvoriti uspješne i održive zajednice koje podržavaju potrebe svih stanovnika.

3.3. Normativni dokumenti kvalitete života u urbanom području

Normativni dokumenti odnose se na skup pravila, propisa, standarda i smjernica koji su osmišljeni da pomažu donošenje odluka, razvoj politike i provedbu. Razvijeni su kako bi pružili zajednički okvir za donošenje odluka kako bi se osigurala dosljednost, transparentnost i odgovornost. Ti se dokumenti koriste za reguliranje i standardizaciju različitih aspekata ljudske djelatnosti, poput kvalitete proizvoda, sigurnosti, zaštite okoliša i socijalne uključenosti. Često ih

razvijaju vladine agencije, profesionalne organizacije ili međunarodna tijela, a koriste se kako bi se osiguralo da određene aktivnosti ispunjavaju minimalne zahtjeve za kvalitetu, sigurnost i održivost (Farr, 2011.).

Normativni dokumenti nužni su za kvalitetu života u urbanim sredinama jer daju strukturiran pristup urbanom planiranju i upravljanju koji osigurava uvažavanje potreba i interesa svih dionika. Urbana područja složeni su okruženja koja zahtijevaju pažljivo planiranje i upravljanje kako bi se osiguralo da su sigurna, zdrava i održiva. Normativni dokumenti pomažu osigurati da se urbana područja razvijaju i upravljaju na način koji maksimalno povećava dobrobit ljudi koji u njima žive i rade (Farr, 2011.).

Konkretno, normativni dokumenti mogu pomoći u rješavanju sljedećih izazova koji su često povezani s urbanim područjima:

- Degradacija okoliša. Urbana područja mogu pridonijeti degradaciji okoliša kroz aktivnosti kao što su prijevoz, građenje i gospodarenje otpadom. Normativni dokumenti mogu pomoći u promicanju održivih praksi koje smanjuju negativan utjecaj ovih aktivnosti na okoliš.
- Neadekvatna infrastruktura. Urbana područja često se suočavaju s izazovima povezanim s neadekvatnom infrastrukturom kao što su prijevoz, voda i kanalizacija. Normativni dokumenti mogu pomoći da se osigura razvoj infrastrukture i upravljanje njome na način koji zadovoljava potrebe stanovništva.
- Socijalna isključenost. Urbana područja mogu pogoršati socijalnu isključenost koncentracijom siromaštva i marginalizacije u određenim četvrtima. Normativni dokumenti mogu pomoći u promicanju socijalne uključenosti osiguravajući da svi stanovnici imaju pristup osnovnim uslugama i pogodnostima (Farr, 2011.).

Postoji nekoliko primjera normativnih dokumenata koji se odnose na kvalitetu života u urbanim sredinama u Europskoj uniji (EU). U nastavku su navedeni i pojašnjeni neki od njih.

Europski zeleni dogovor (European Green Deal). Europski zeleni dogovor skup je političkih inicijativa koje je pokrenula Europska komisija 2019. Cilj mu je učiniti gospodarstvo EU-a održivim i klimatski neutralnim do 2050., a fokus mu je na stvaranju održivih gradova pogodnih za život. Inicijativa je proizvela nekoliko normativnih dokumenata koji se odnose na urbanu održivost, uključujući Strategiju održive i pametne mobilnosti (Sustainable and Smart Mobility Strategy) i Strategiju vala obnove (Renovation Wave Strategy) (Siddi, 2020.).

Urbana agenda EU (EU Urban Agenda). Urbana agenda EU zajednički je napor Europske komisije, država članica EU-a i ostalih dionika za poboljšanje kvalitete života u europskim gradovima. Inicijativa je proizvela niz normativnih dokumenata koji se odnose na urbani razvoj,

uključujući Amsterdamski pakt (Pact of Amsterdam), koji navodi 12 prioriternih područja za urbani razvoj, i program Urbane inovativne akcije (Urban Innovative Actions), koji osigurava financiranje inovativnih urbanih projekata (Neto, Serrano, & Santos, 2019.).

Smjernice za planiranje europske održive urbane mobilnosti (European Sustainable Urban Mobility Planning Guidelines). Smjernice za planiranje europske održive urbane mobilnosti skup su smjernica koje je razvila Europska komisija kako bi pomogla gradovima da razviju održive i integrirane planove urbane mobilnosti. Smjernice pružaju strukturiran pristup planiranju urbane mobilnosti, naglašavajući važnost uključivanja dionika, prikupljanja podataka te praćenja i evaluacije (Eltis, 2023.).

Europska povelja o ravnopravnosti žena i muškaraca u lokalnom životu (European Charter for Equality of Women and Men in Local Life). Europska povelja o ravnopravnosti žena i muškaraca u lokalnom životu normativni je dokument koji je izradilo Vijeće europskih općina i regija. Daje smjernice lokalnim vlastima o promicanju ravnopravnosti spolova u svim područjima lokalnog života, uključujući urbano planiranje i upravljanje (Council of European Municipalities and Regions, 2006.).

Europska direktiva o energetske učinkovitosti zgrada (European Energy Performance of Buildings Directive). Europska direktiva o energetske učinkovitosti zgrada je normativni dokument koji postavlja zahtjeve za poboljšanje energetske učinkovitosti zgrada u EU. Direktiva uključuje odredbe koje se odnose na energetske učinkovito urbano planiranje i projektiranje te zahtijeva od država članica EU-a da razviju strategije za povećanje broja zgrada s gotovo nultom potrošnjom energije u urbanim područjima (European Commission, 2023.).

Učinkovita provedba normativnih dokumenata ključna je za osiguranje održivog i pravednog urbanog razvoja. Međutim, nekoliko izazova može spriječiti njihovu uspješnu provedbu, uključujući ograničene kapacitete i resurse, otpor promjenama, neodgovarajuću političku volju, nedostatak svijesti i razumijevanja te neadekvatne mehanizme praćenja i provedbe (Pavoni & Piselli, 2016.).

Jedan od primarnih izazova u provedbi normativnih dokumenata su ograničeni kapaciteti i resursi mnogih vlada i organizacija. Provedba normativnih dokumenata često zahtijeva značajne resurse, uključujući financijske, ljudske i tehničke resurse. Mnoge vlade i organizacije možda nemaju potrebne kapacitete i resurse za učinkovitu provedbu normativnih dokumenata, osobito u kontekstu ograničenih proračuna i konkurentskih prioriteta. To može rezultirati slabom provedbom i nedostatkom značajnog učinka (Pavoni & Piselli, 2016.).

Otpor promjenama još je jedan značajan izazov u provedbi normativnih dokumenata. Provedba normativnih dokumenata može zahtijevati promjene u načinu rada pojedinaca i organizacija. Neki dionici mogu pružati otpor na promjene, što može otežati provedbu novih

politika i praksi. Ovaj otpor može proizaći iz niza čimbenika, uključujući strah od nepoznatog, zabrinutost oko troškova provedbe promjena i nedostatak razumijevanja dobrobiti novih politika i praksi (Pavoni & Piselli, 2016.).

Nedovoljna politička volja još je jedan izazov koji može omesti učinkovitu provedbu normativnih dokumenata. Učinkovita provedba normativnih dokumenata često zahtijeva snažnu političku volju i vodstvo. Ako kreatori politike i donositelji odluka ne daju prioritet provedbi normativnih dokumenata, teško je postići smislenu promjenu. Na političku volju mogu utjecati razni čimbenici, uključujući suprotstavljene prioritete, pritiske interesnih skupina i nedostatak razumijevanja važnosti normativnih dokumenata (Pavoni & Piselli, 2016.).

Normativni dokumenti bitni su za poboljšanje kvalitete života u urbanim sredinama. Oni pružaju okvir za održivi razvoj, društvenu uključenost i zaštitu okoliša. Izazovi provedbe normativnih dokumenata mogu se riješiti izgradnjom kapaciteta, podizanjem svijesti i pružanjem poticaja za usklađenost. Neophodno je da svi dionici rade zajedno kako bi osigurali učinkovitu provedbu normativnih dokumenata za poboljšanje kvalitete života u urbanim sredinama.

4. Kvaliteta života i održivost

Koncept kvalitete života tema je interesa u raznim područjima, uključujući ekonomiju, društvene znanosti i javno zdravstvo. Obuhvaća različite aspekte ljudskog blagostanja, uključujući fizičko zdravlje, mentalno blagostanje, društvene odnose i ekonomski prosperitet. Međutim, s povećanjem zabrinutosti oko degradacije okoliša, održivost je postala bitan čimbenik u procjeni kvalitete života.

Održivost se odnosi na sposobnost održavanja ekoloških, društvenih i ekonomskih sustava tijekom vremena. Ključno je osigurati da sadašnje generacije zadovolje svoje potrebe bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje. Održivi razvoj stoga nastoji uravnotežiti gospodarski rast, društveni razvoj i zaštitu okoliša kako bi se promovirala bolja kvaliteta života za sve.

U ovom poglavlju će se istražiti odnos između održivosti i kvalitete života. Ispitat će se ekonomske, društvene i ekološke dimenzije održivosti kako bi se utvrdio njihov utjecaj na dobrobit pojedinaca i zajednica. Poglavlje će također istražiti potencijalne kompromise i sinergije između ekonomskih politika, socijalne pravde i zaštite okoliša te njihov utjecaj na kvalitetu života.

4.1. Održivost i održivi razvoj

Održivost se odnosi na sposobnost održavanja određene razine sustava ili aktivnosti tijekom dugog razdoblja bez nanošenja štete okolišu, društvu ili gospodarstvu. To je praksa balansiranja potreba sadašnje generacije s potrebama budućih generacija, uz osiguravanje da se resursi koriste na odgovoran i učinkovit način. Održivost uključuje tri glavne komponente: ekonomsku, društvenu i ekološku. To znači da održivi razvoj pri donošenju odluka mora uzeti u obzir ekonomske, društvene i okolišne čimbenike (Sachs, 2015.).

Održivi razvoj, s druge strane, proces je zadovoljavanja potreba sadašnjosti bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe. To je pristup razvoju koji razmatra dugoročne posljedice odluka koje se donose danas. Održivi razvoj usmjeren je na gospodarski rast, društveni razvoj i zaštitu okoliša te nastoji pronaći ravnotežu između ta tri aspekta. To je holistički pristup koji prepoznaje međuovisnost ekonomskih, društvenih i ekoloških pitanja (Sachs, 2015.).

Koncept održivosti datira iz 18. stoljeća kada su filozofi poput Jean-Jacquesa Rousseaua i Thomasa Malthusa prepoznali ograničenja prirodnih resursa i potrebu za održivim upravljanjem

resursima. Međutim, moderni koncept održivosti i održivog razvoja pojavio se 1980-ih kao odgovor na sve veću zabrinutost oko utjecaja gospodarskog rasta na okoliš i društvo. Objavljanje Izvješća Brundtland 1987. godine, koje definira održivi razvoj kao "razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjosti bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe", označilo je prekretnicu u globalnom shvaćanju održivosti (Sachs, 2015.).

Održivost je ključna u modernom društvu jer osigurava da sadašnja generacija zadovolji svoje potrebe bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Pomaže smanjiti siromaštvo, zaštititi okoliš i promovirati gospodarski rast na način koji je društveno i ekološki odgovoran. Održivi razvoj ključan je za rješavanje izazova s kojima se suočava moderno društvo, kao što su klimatske promjene, gubitak biološke raznolikosti i siromaštvo. Pruža okvir za donošenje odluka koji uzima u obzir dugoročne posljedice naših postupaka i pomaže u stvaranju pravednijeg i održivijeg svijeta za sve (Sachs, 2015.).

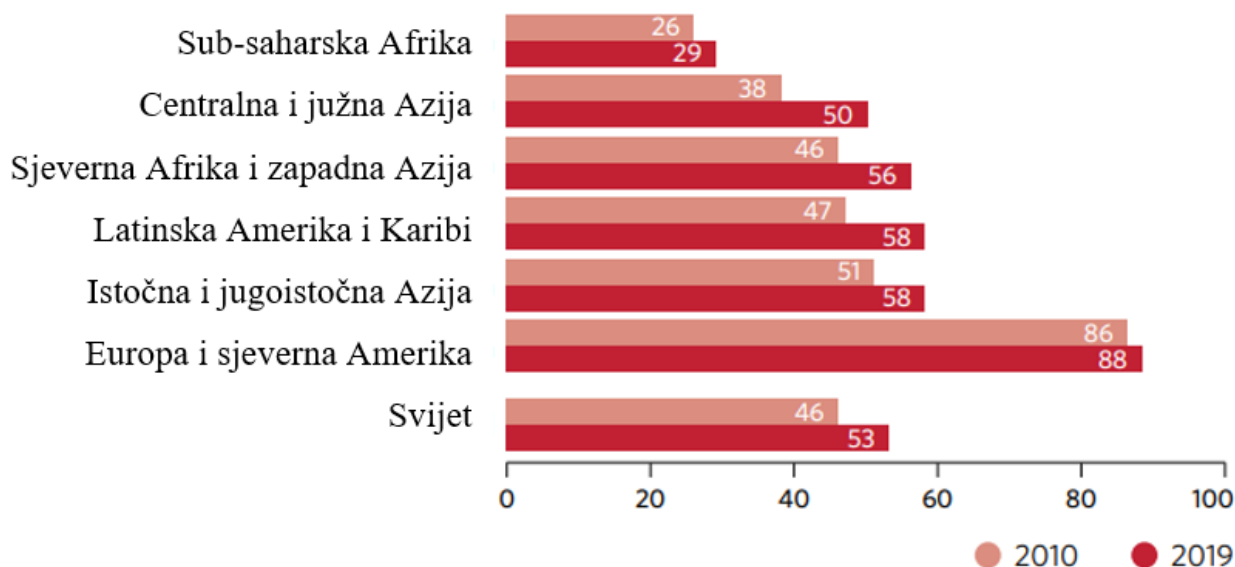
Ujedinjeni narodi 2015. godine usvojili su Ciljeve održivog razvoja (SDGs) kao univerzalni poziv na akciju kako bi se okončalo siromaštvo, zaštitio planet i osiguralo da svi ljudi uživaju u miru i prosperitetu. Ciljevi održivog razvoja sastoje se od 17 ciljeva i 169 podciljeva, koji pokrivaju niz međusobno povezanih pitanja kao što su siromaštvo, glad, zdravlje, obrazovanje, ravnopravnost spolova, čista voda i sanitarni uvjeti, pristupačna i čista energija, dostojanstven rad i gospodarski rast, smanjene nejednakosti, klimatske mjere te održivi gradovi i zajednice. Cilj Ciljeva održivog razvoja je postizanje održive budućnosti za sve do 2030., a njihova provedba zahtijeva globalnu suradnju. Ciljevi održivog razvoja prikazani su na Slici 4.1 (United Nations, sustainabledevelopment.un.org, 2015.).

Slika 4.1 Ciljevi održivog razvoja

izvor: <https://icm-mogucnosti.info/ciljevi-odrzivog-razvoja/> (25.07.2023.)

Unatoč značajnom napretku prema postizanju Ciljeva održivog razvoja od njihova usvajanja, još uvijek postoje značajni izazovi s kojima se treba pozabaviti. Na primjer, pandemija COVID-19 pogoršala je postojeće nejednakosti i imala značajan utjecaj na napredak prema postizanju Ciljeva održivog razvoja. Također postoje značajne razlike u napretku prema postizanju Ciljeva održivog razvoja između i unutar zemalja, pri čemu su najsiromašnije i najmarginaliziranije zajednice često zaostale što je prikazano na Slici 4.2 iz perspektive edukacije. Osim toga, postizanje Ciljeva održivog razvoja zahtijeva značajna ulaganja u održivi razvoj, uključujući financiranje, prijenos tehnologije i izgradnju kapaciteta. Međutim, postoje obećavajući primjeri napretka prema postizanju Ciljeva održivog razvoja, osobito u područjima kao što su čista energija i rodna ravnopravnost (United Nations, The Sustainable Development Goals Report 2021, 2021.).

Slika 4.2 Stopa završene srednje škole, 2010. i 2019. (u postocima)

izvor: prilagodila autorica prema United Nations, The Sustainable Development Goals Report 2021, 2021.

Partnerstva i suradnja ključni su za postizanje ciljeva održivog razvoja. Ciljevi održivog razvoja zahtijevaju suradnju između vlada, civilnog društva, privatnog sektora i međunarodnih organizacija. Ova je suradnja nužna za mobilizaciju resursa, razmjenu znanja i stručnosti te koordinaciju napora za postizanje Ciljeva održivog razvoja. Partnerstva također mogu pomoći u rješavanju nekih od ključnih izazova u postizanju Ciljeva održivog razvoja, kao što su financiranje, prijenos tehnologije i izgradnja kapaciteta. Uz to, partnerstva mogu pomoći u promicanju inovacija i ubrzanju napretka prema Ciljevima održivog razvoja. Međutim,

učinkovita partnerstva zahtijevaju povjerenje, transparentnost i uzajamnu odgovornost (United Nations, The Sustainable Development Goals Report 2021, 2021.).

4.2. Ekonomska održivost i kvaliteta života

Ekonomska održivost ključan je aspekt razvoja koji zahtijeva dugoročnu perspektivu. To uključuje uravnoteženje gospodarskog rasta s društvenim i ekološkim aspektima kako bi se osiguralo da se resursi koriste na način koji koristi i sadašnjim i budućim generacijama. Postoji nekoliko komponenata ekonomske održivosti koje utječu na ukupnu dobrobit gospodarstva.

Prva komponenta ekonomske održivosti je ekonomski rast. To se odnosi na povećanje proizvodnje dobara i usluga tijekom vremena. Održivi gospodarski rast treba biti u ravnoteži s društvenim i ekološkim aspektima kako bi se izbjeglo iscrpljivanje resursa. Bez održivog gospodarskog rasta, gospodarstvo može stagnirati, što dovodi do pada životnog standarda. Druga komponenta ekonomske održivosti je učinkovitost resursa. To se odnosi na učinkovito korištenje resursa kao što su energija, voda i sirovine. Cilj je smanjiti otpad i promicati održivo korištenje resursa. Učinkovitost resursa ključna je u osiguravanju da se resursi koriste na način koji ih ne iscrpljuje za buduće generacije. Također može dovesti do uštede troškova za poduzeća i kućanstva, promičući gospodarski rast i razvoj. Treća komponenta ekonomske održivosti je socijalna jednakost. To se odnosi na pravednu raspodjelu ekonomskih koristi i mogućnosti među svim članovima društva. Od održivog gospodarskog rasta koristi bi trebali imati svi članovi društva, a ne samo nekolicina. Četvrta komponenta ekonomske održivosti je zaštita okoliša. To se odnosi na zaštitu prirodnih resursa i ekosustava. Održivi gospodarski rast ne bi trebao štetiti okolišu, već bi trebao promicati očuvanje prirodnih resursa. Zaštita okoliša ključna je u očuvanju prirodnih resursa za buduće generacije. Također može promicati gospodarski rast stvaranjem novih industrija koje su usredotočene na održive prakse i tehnologije. Peta komponenta ekonomske održivosti je inovacija. To se odnosi na razvoj novih tehnologija, proizvoda i usluga koje promiču održivi gospodarski rast. Inovacije mogu pomoći u stvaranju novih industrija i prilika za zapošljavanje, a istovremeno smanjiti utjecaj na okoliš. Također može dovesti do ušteda troškova i povećane produktivnosti (Spangenberg, 2005.).

Ekonomska održivost i kvaliteta života dva su međusobno povezana koncepta koji imaju ključnu ulogu u ukupnom blagostanju pojedinaca i zajednica. Odnos između ova dva koncepta je složen, budući da ekonomska održivost može imati i pozitivne i negativne učinke na kvalitetu života.

Pozitivan učinak ekonomske održivosti na kvalitetu života je stvaranje radnih mjesta i gospodarski rast. Održivo gospodarstvo može stvoriti prilike za zapošljavanje, što može poboljšati pristup osnovnim ljudskim potrebama i njihov ukupni životni standard. Dodatno, gospodarski rast može omogućiti zajednicama da ulažu u društvene i kulturne sadržaje, kao što su parkovi, muzeji i društveni centri, koji mogu poboljšati kvalitetu života i promicati osjećaj zajednice. Međutim, ekonomska održivost također može imati i negativne učinke na kvalitetu života ako joj se teži nauštrb socijalne i ekološke dobrobiti. Na primjer, ako se gospodarski rast ostvaruje iskorištavanjem prirodnih resursa, to može dovesti do degradacije okoliša, što može imati štetne učinke na javno zdravlje i dobrobit. Slično tome, ako ekonomske politike daju prednost interesima poduzeća u odnosu na interese radnika i potrošača, to može rezultirati rastom nejednakosti u prihodima, što može imati negativan učinak na ukupnu kvalitetu života zajednice (Elliott, 2005.).

Da bi se poboljšala ekonomska održivost, važno je razviti strategije usmjerene na poboljšanje. Postoji nekoliko ključnih strategija koje se mogu koristiti za postizanje tog cilja, a u nastavku su objašnjene dvije najvažnije.

Prva ključna strategija za poboljšanje ekonomske održivosti je promicanje održivog razvoja. To se može postići politikama koje potiču razvoj zelenih industrija i usvajanje održivih praksi u postojećim industrijama. Održivi razvoj također se može promicati ulaganjem u obnovljive izvore energije i promicanjem energetske učinkovitosti. Usvajanjem ovih strategija, zajednice i nacije mogu smanjiti svoju ovisnost o neobnovljivim izvorima i minimizirati njihov utjecaj na okoliš. Druga strategija za poboljšanje ekonomske održivosti je ulaganje u obrazovanje i ljudski kapital. Ulaganjem u obrazovanje pojedinci mogu steći vještine i znanja potrebna za uspjeh u gospodarstvu koje se brzo mijenja. To zauzvrat može dovesti do viših razina inovativnosti, poduzetništva i produktivnosti. Štoviše, ulaganjem u ljudski kapital zajednice i nacije mogu stvoriti pravednije i naprednije društvo u kojem svatko ima priliku uspjeti (Barrington-Leigh, 2016.).

Ekonomska održivost i kvaliteta života međusobno su povezani i mogu se zajedno poboljšati promicanjem zaštite okoliša, socijalne pravde i gospodarskog razvoja. Usvajanjem održivih praksi i ulaganjem u socijalne programe, možemo stvoriti održiviju i pravedniju budućnost za sve.

4.3. Socijalna održivost i kvaliteta života

Socijalna održivost i kvaliteta života međusobno su povezani pojmovi koji su ključni za dobrobit i napredak pojedinaca i društva u cjelini. U ovom poglavlju pojasnit će se odnos između socijalne održivosti i kvalitete života te kako oni utječu jedno na drugo.

Socijalna održivost kritična je komponenta održivog razvoja koja nastoji osigurati zadovoljenje potreba ljudi uz očuvanje dobrobiti budućih generacija. Postizanje socijalne održivosti zahtijeva dugoročnu perspektivu i suradnju među različitim sektorima društva. Jedan od primarnih ciljeva socijalne održivosti je osigurati da ljudi imaju pristup resursima i uslugama koje su im potrebne za napredak. To između ostalog uključuje pristup obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, stanovanju i zapošljavanju. Osiguravajući ljudima te osnovne potrebe, društva mogu promicati društvenu dobrobit i smanjiti rizik od društvenih nemira i sukoba. Socijalna održivost također uključuje promicanje socijalne pravde, jednakosti i uključenosti. To znači uklanjanje diskriminacije, rješavanje nejednakosti i podržavanje različitosti (Eizenberg & Jabareen, 2017.).

Socijalna održivost i kvaliteta života znatno utječu jedna na drugu. Socijalno održivo društvo je ono koje na prvom mjestu ima dobrobit svih svojih članova, bez obzira na njihovu rasu, spol ili socioekonomski status. Takvo društvo potiče osjećaj zajedništva i pripadnosti te pojedincima pruža resurse i prilike koje su im potrebne da vode ispunjene i smislene živote. To pak dovodi do veće kvalitete života svih članova društva. Jedan od ključnih čimbenika koji pridonosi socijalnoj održivosti i kvaliteti života je pristup osnovnim potrebama kao što su hrana, stanište i zdravstvena skrb. U socijalno održivom društvu te su potrebe zadovoljene za sve članove zajednice, bez obzira na njihov prihod ili društveni status. Drugi važan čimbenik je pristup obrazovanju i osposobljavanju. Socijalno održivo društvo prepoznaje vrijednost obrazovanja i pruža pojedincima vještine i znanja koja su im potrebna za uspjeh u životu. To ne samo da poboljšava kvalitetu života pojedinaca, već i jača cjelokupno društvo. Društveni odnosi i angažman zajednice također igraju ključnu ulogu u socijalnoj održivosti i kvaliteti života. Socijalno održivo društvo potiče osjećaj zajedništva i potiče pojedince na sudjelovanje u aktivnostima i inicijativama zajednice (Freestone & Favaro, 2022.).

Osim osnaživanja zajednice i socijalne pravde, urbano planiranje i dizajn također mogu promicati društvenu održivost i kvalitetu života. Stvaranjem prostora koji su sigurni, pristupačni i estetski ugodni, urbanisti mogu pomoći u promicanju fizičkog i mentalnog zdravlja, društvene interakcije i angažmana zajednice. Na primjer, biciklističke staze i nogostupi prilagođeni pješacima mogu potaknuti fizičku aktivnost i smanjiti ovisnost o automobilu, dok javni prostori poput parkova i trgova mogu pružiti prilike za društvenu interakciju i kulturne aktivnosti (Farr, 2011.).

Međutim, pred postizanjem socijalne održivosti stoje brojni izazovi. Jedan od glavnih izazova socijalnoj održivosti je nejednakost u prihodima. To može dovesti do socijalne isključenosti, budući da oni s nižim prihodima možda neće imati pristup istim mogućnostima i resursima kao oni s višim prihodima. Nejednakost prihoda također može dovesti do društvenih nemira, budući da oni koji se osjećaju zapostavljenima mogu pribjeći prosvjedima ili nasilju kako bi zahtijevali veći pristup resursima i mogućnostima. Još jedan izazov socijalnoj održivosti su diskriminacija i predrasude. Diskriminacija i predrasude mogu dovesti do socijalne isključenosti, jer oni koji su diskriminirani možda nemaju pristup istim mogućnostima i resursima kao oni koji nisu. To također može dovesti do društvenih nemira, budući da oni koji se osjećaju nepravедno mogu pribjeći prosvjedima ili nasilju kako bi zahtijevali jednak tretman. Konačno, urbanizacija je još jedan izazov socijalnoj održivosti. Kako se sve više i više ljudi seli u gradove, potražnja za stanovanjem, prijevozom i drugim uslugama raste. To može dovesti do prenapučenosti, prometnih zagušenja i onečišćenja, što može imati negativan utjecaj na društveno blagostanje zajednica. To također može dovesti do socijalne isključenosti, budući da oni koji si ne mogu priuštiti život u gradu mogu biti ostavljeni i isključeni iz procesa urbanizacije (Freestone & Favaro, 2022.).

4.4. Ekološka održivost i kvaliteta života

Ekološka održivost odnosi se na sposobnost ekosustava da podržava život i održava svoju strukturu i funkciju tijekom vremena bez ugrožavanja dobrobiti budućih generacija. Drugim riječima, to je sposobnost prirodnih sustava da se održe na način koji ne iscrpljuje prirodne resurse, ne oštećuje ekosustave ili uzrokuje štetu planetu. Ključna načela ekološke održivosti uključuju očuvanje biološke raznolikosti, zaštitu ekosustava i prirodnih resursa, smanjenje otpada i onečišćenja, korištenje obnovljivih i održivih izvora energije te promicanje održive potrošnje i proizvodnih praksi. Ova načela uključuju međusobnu povezanost ljudskih i prirodnih sustava i naglašavaju potrebu za holističkim pristupom upravljanju i očuvanju okoliša (Rehman, Bhatti, Kraus, & Ferreira, 2021.).

Postoje različiti primjeri praksi ekološke održivosti u različitim sektorima, kao što su poljoprivreda, transport, energija i gospodarenje otpadom. Na primjer, u poljoprivredi, održive prakse uključuju korištenje prirodnih gnojiva i metode kontrole štetočina, plodored i konzervirajuću obradu tla, što pomaže u održavanju zdravlja tla, smanjuje potrošnju vode i smanjuje upotrebu sintetičkih kemikalija. U sektoru prijevoza, održive prakse uključuju promicanje javnog prijevoza, korištenje vozila s učinkovitom potrošnjom goriva i razvoj

alternativnih načina prijevoza kao što su vožnja biciklom i hodanje, koji pomažu smanjiti emisije stakleničkih plinova i poboljšati kvalitetu zraka. U energetske sektoru, održive prakse uključuju korištenje obnovljivih izvora energije kao što su solarna energija, vjetar i hidroenergija, koji pomažu smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima i minimizirati emisije ugljika. Konačno, u gospodarenju otpadom, održive prakse uključuju smanjenje proizvodnje otpada, recikliranje te promicanje kompostiranja i programa za proizvodnju energije iz otpada, koji pomažu smanjiti količinu otpada koji odlazi na odlagališta i smanjiti utjecaj na okoliš. Ovi primjeri pokazuju kako se načela ekološke održivosti mogu primijeniti u različitim sektorima za promicanje očuvanja okoliša i osiguravanje dugoročne dobrobiti ljudskih društava i planeta u cjelini (Fenwick, 2007.).

Prakse ekološke održivosti važne su za poboljšanje kvalitete života jer pomažu u zaštiti okoliša, očuvanju prirodnih resursa i promiču društvenu dobrobit. Kada zajednice, gradovi i zemlje usvoje održive prakse, mogu smanjiti svoj ekološki otisak i stvoriti zdravije, otpornije okruženje za svoje stanovnike.

Jedan od ključnih načina na koji prakse ekološke održivosti doprinose poboljšanju kvalitete života je promicanje zdravijeg okoliša. Na primjer, smanjenje emisije stakleničkih plinova može pomoći u ublažavanju učinaka klimatskih promjena, koje mogu imati značajan utjecaj na ljudsko zdravlje. Održive prakse kao što su korištenje obnovljivih izvora energije, smanjenje otpada i očuvanje vode također mogu pomoći u stvaranju zdravijeg okoliša za život ljudi. Osim toga, održive prakse mogu pomoći u zaštiti prirodnih staništa i bioraznolikosti, što može pridonijeti osjećaju zajedništva i povezanost sa svijetom prirode (Farr, 2011.).

Mnogo je primjera zajednica, gradova i zemalja koje su uspješno integrirale ekološku održivost u svoje strategije kvalitete života. Jedan takav primjer je grad Kopenhagen u Danskoj. Kopenhagen je postavio cilj da postane ugljično neutralan do 2025. godine i implementirao je niz održivih praksi kako bi postigao taj cilj. Te prakse uključuju ulaganje u obnovljive izvore energije, promicanje biciklizma i javnog prijevoza te provedbu pravila zelene gradnje. Kao rezultat tih napora, Kopenhagen je postao jedan od najpovoljnijih gradova na svijetu, s visokom kvalitetom života za svoje stanovnike (Urban Development, 2023.).

Drugi primjer je Amsterdam (Nizozemska) koji je implementirao niz održivih praksi kako bi smanjio ugljični otisak i promicao društvenu dobrobit. Amsterdam ima vrlo razvijenu biciklističku infrastrukturu, koja potiče stanovnike da koriste bicikle kao primarni način prijevoza. Grad je također uveo politike za smanjenje otpada i promicanje korištenja obnovljive energije. Ovi naponi pomogli su stvoriti visoku kvalitetu života za stanovnike Amsterdama, s jakim osjećajem zajednice i zdravim, održivim okolišem (City of Amsterdam, 2023.).

Jedan od glavnih izazova za postizanje ekološke održivosti i kvalitete života je nedostatak političke volje i institucionalne podrške. Mnogi kreatori politike daju prednost gospodarskom rastu nad zaštitom okoliša i kratkoročnim dobitcima nad dugoročnom održivošću. To dovodi do politika koje promiču neodržive prakse kao što su vađenje fosilnih goriva, krčenje šuma i prekomjerna potrošnja. Osim toga, često postoji nedostatak javne svijesti i angažmana o pitanjima zaštite okoliša, što otežava stvaranje potražnje za održivim praksama. Drugi izazov je složenost pitanja. Postizanje ekološke održivosti i kvalitete života zahtijeva sustavni pristup koji uključuje više sektora, dionika i razina vlasti. To može dovesti do izazova koordinacije, sukoba interesa i poteškoća u identificiranju najučinkovitijih rješenja. Nadalje, često postoje kompromisi između zaštite okoliša i gospodarskog razvoja, društvene jednakosti i očuvanja kulture, što zahtijeva pažljivo balansiranje i kompromis (Fenwick, 2007.).

Unatoč ovim izazovima, postoji nekoliko mogućnosti za njihovo prevladavanje i unapređenje ekološke održivosti i kvalitete života. Jedna od mogućnosti je poticanje rasta svijesti i mobilizacija civilnog društva. Kroz aktivizam, obrazovanje i zagovaranje, zajednice mogu stvoriti pritisak na kreatore politike da daju prioritet održivosti. Još jedna prilika je sve veća dostupnost i pristupačnost održivih tehnologija i praksi. Na primjer, obnovljivi izvori energije, održiva poljoprivreda i zeleni prijevoz postaju sve dostupniji i isplativiji, što može potaknuti pojedince i organizacije na njihovo prihvaćanje. Konačno, postoji mogućnost međunarodne suradnje. Mnoga ekološka pitanja, kao što su klimatske promjene i gubitak bioraznolikosti, zahtijevaju globalnu akciju i zajedničke napore. Radeći zajedno, zemlje mogu dijeliti znanje, resurse i najbolje prakse te razviti zajedničke ciljeve i strategije za postizanje ekološke održivosti i kvalitete života. Ciljevi održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDGs) pružaju okvir za ovu vrstu suradnje i mogu pomoći u usmjeravanju nacionalnih i lokalnih akcija prema održivijoj i pravednijoj budućnosti (Fenwick, 2007.).

5. Empirijski dio

Posljednjih je godina koncept kvalitete života privukao značajnu pažnju istraživača, kreatora politika i pojedinaca. To je složen i multidimenzionalan koncept koji obuhvaća različite aspekte života pojedinca, uključujući njihovu ekonomsku, društvenu i ekološku dobrobit. Cilj ovog istraživanja je utvrditi zadovoljstvo ispitanika čimbenicima koji utječu na kvalitetu njihova života, ali i njihovu percepciju o važnosti pojedinih čimbenika.

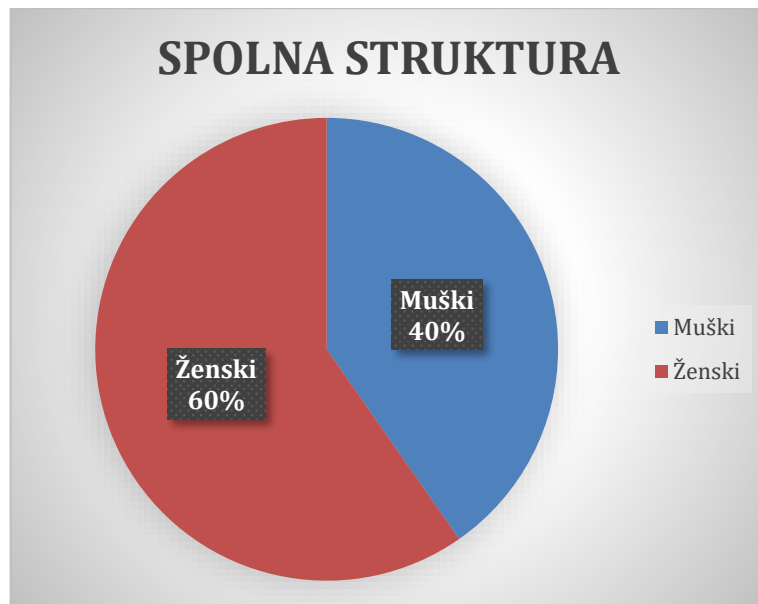
Istraživanje je se provodilo od rujna do listopada 2022. godine, a fokusirano je na tri skupine čimbenika kvalitete života: ekonomske, socijalne i ekološke. Ove varijable bitne su determinante kvalitete života pojedinca i opsežno su proučavane u literaturi.

Istraživanje je motivirano potrebom da se razumiju stavovi pojedinaca prema tim kritičnim čimbenicima koji oblikuju njihovu kvalitetu života. Rezultati ovog istraživanja doprinijet će postojećoj literaturi o kvaliteti života, pružiti uvid u čimbenike koji utječu na zadovoljstvo životom te informirati kreatore politika i dionike o intervencijama potrebnim za poboljšanje kvalitete života pojedinaca.

U ovom poglavlju prvo će se opisati uzorak na kojem se provodila anketa, uključujući demografiju i karakteristike. Zatim će se opisati instrument koji se koristio za prikupljanje podataka. Zatim će se interpretirati rezultati istraživanja, uključujući deskriptivnu statistiku i inferencijalne analize. Na kraju će se diskutirati o rezultatima, njihovim implikacijama i ograničenjima te ponuditi preporuke za buduća istraživanja.

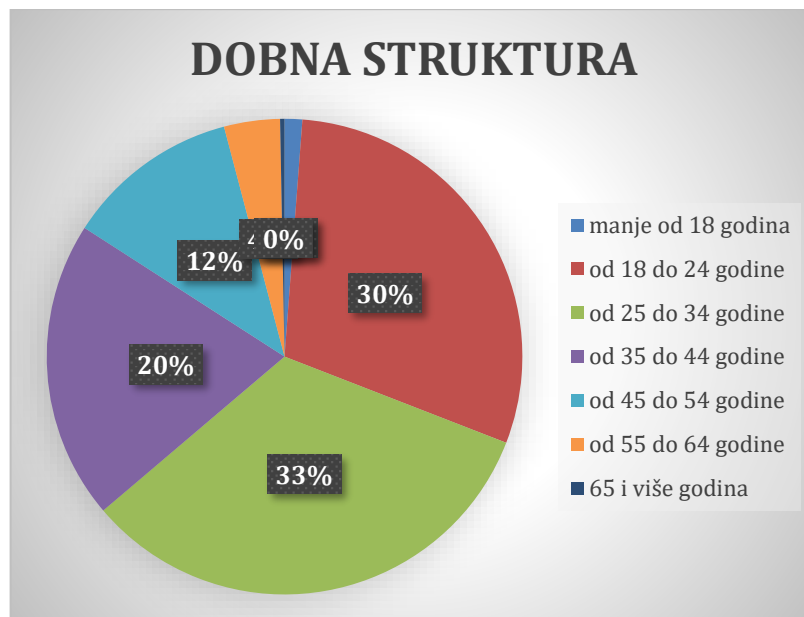
5.1. Opis uzorka

U provedenom istraživanju sudjelovalo je 407 ispitanika. Od ukupnog broja ispitanika, 40% ispitanika je muškog spola, a 60% ispitanika je ženskog spola. Spolna struktura ispitanika prikazana je na Grafu 5.1.

*Graf 5.1 Spolna struktura ispitanika
izvor: autorica*

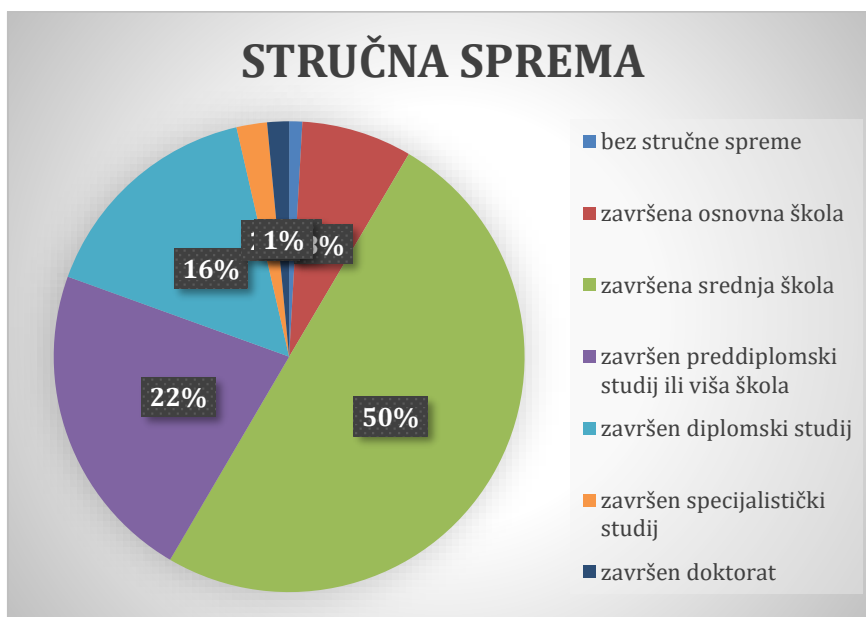
Što se tiče dobne strukture, najveći broj ispitanika je u rasponu godina od 25 do 34 (32,90%), zatim slijedi raspon godina od 18 do 24 (29,70%) i raspon godina od 35 do 44 (20,30%). Najmanje ispitanika ima 65 i više godina. Cijela dobna struktura prikazana je na Grafu 5.2.

*Graf 5.2 Dobna struktura ispitanika
izvor: autorica*

Analiza stručne spreme ispitanika otkrila je raznoliku skupinu obrazovnih profila. Najveći broj ispitanika ima samo završenu srednju školu (50,00%). Zatim prema broju slijede ispitanici sa završenim preddiplomskim studijem ili višom školom (22,10%), a nakon toga ispitanici sa

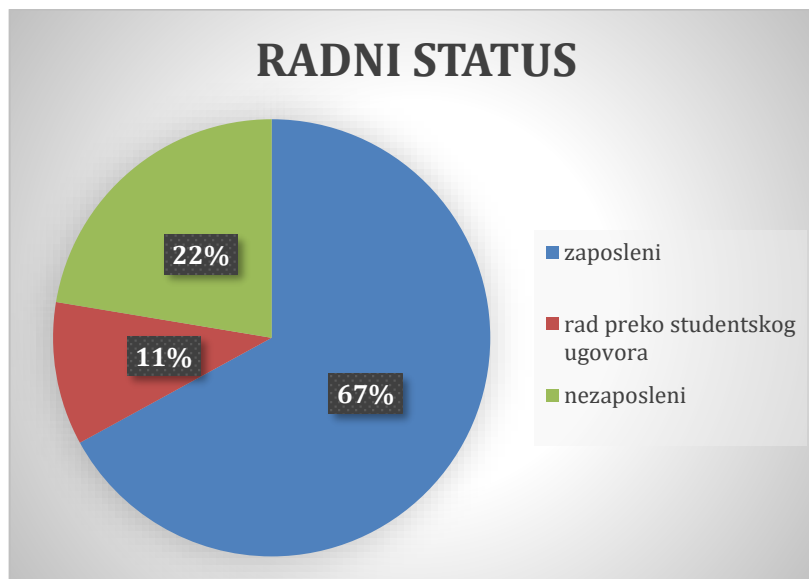
završenim diplomskim studijem (15,90%). Najmanje ima ispitanika koji su bez stručne spreme (0,90%). Cijela struktura stručne spreme ispitanika prikazana je na Grafu 5.3.

Graf 5.3 Struktura stručne spreme ispitanika

izvor: autorica

Kada je riječ o radnom statusu ispitanika, 67,10% ispitanika je zaposleno, 10,60% ispitanika radi preko studentskog ugovora, dok je 22,40% ispitanika nezaposleno. Cijela struktura radnog statusa ispitanika prikazana je na Grafu 5.4.

Graf 5.4 Struktura radnog statusa ispitanika

izvor: autorica

Sudionici istraživanja dolaze iz različitih dijelova Republike Hrvatske. Najveći broj ispitanika dolazi iz Koprivničko-križevačke županije (72,60%), zatim iz Varaždinske županije (7,90%) te Zagrebačke županije i Grada Zagreba (6,80%). Cijela distribucija ispitanika po županijama Republike Hrvatske prikazana je na Grafu 5.5.

Graf 5.5 Distribucija ispitanika po županijama RH

izvor: autorica

5.2. Opis instrumenta

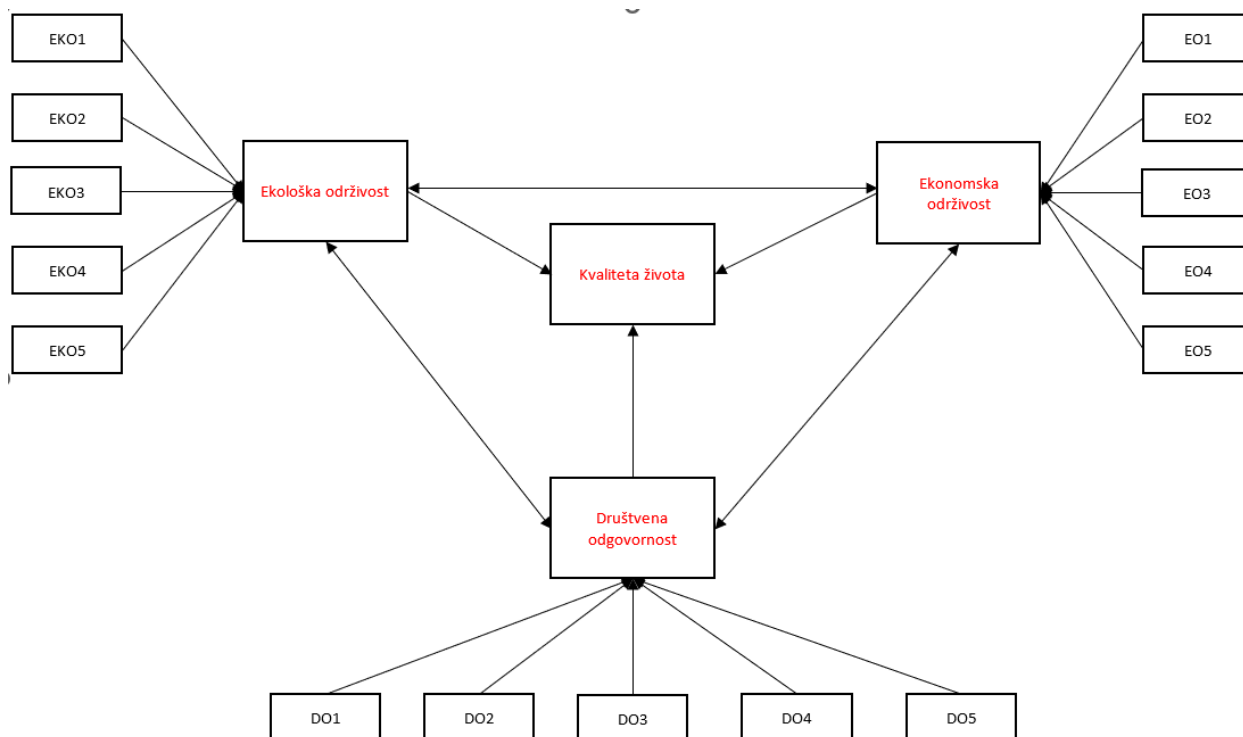
Instrument prikupljanja podataka na kojima se temelji analiza ovog rada je anketa koja je primijenjena na uzorku od 407 ispitanika. Anketa je podijeljena na tri glavna dijela. Prvi dio sadrži pitanja o demografiji ispitanika. Drugi dio sadrži pitanja o zadovoljstvu ispitanika čimbenicima održivosti koji utječu na kvalitetu života, a u trećem (i posljednjem) dijelu ankete ispitanici te iste čimbenike ocjenjuju prema važnosti. Na kraju drugog dijela ankete ispitanike se pita smatraju li da je njihovo mjesto prebivališta društveno, ekološki i ekonomski održivo.

Ispitanici su u drugom dijelu ankete odgovarali na temelju Likertove skale od 1 (potpuno sam nezadovoljan/na) do 5 (potpuno sam zadovoljan/na), dok su u trećem dijelu ankete također odgovarali na temelju Likertove skale od 1 (uopće nije važno) do 5 (potpuno je važno). Čimbenici koji se analiziraju mogu se grupirati u tri grupe – društveni, ekološki i ekonomski čimbenici održivosti. U svakoj grupi nalazi se pet čimbenika što je prikazano u Tablici 5.1. Takvom podjelom pokriveni su svi stupovi održivosti. Model istraživanja održivosti na kvalitetu života prikazan je na Slici 5.1.

DRUŠTVENI ČIMBENICI	EKOLOŠKI ČIMBENICI	EKONOMSKI ČIMBENICI
(DO1) Dostupnost i kvaliteta zdravstvene skrbi	(EKO1) Kvaliteta zraka	(EO1) Zapošljivost
(DO2) Dostupnost i kvaliteta obrazovanja	(EKO2) Kvaliteta vode	(EO2) Visina prihoda
(DO3) Osobna sigurnost	(EKO3) Gospodarenje otpadom	(EO3) Sigurnost prihoda
(DO4) Mobilnost	(EKO4) Buka	(EO4) Kupovna moć
(DO5) Ponuda kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja	(EKO5) Udio zelenih površina	(EO5) Lakoća pokretanja posla

Tablica 5.1 Čimbenici koji se analiziraju u istraživanju ovog rada

izvor: autorica

Slika 5.1 Model istraživanja

izvor: autorica

Anketa je napravljena pomoću Google Forms, a distribuirana je putem društvenih mreža Facebook i Instagram tijekom rujna, listopada i studenog 2022. godine. Prikupljene informacije analizirane su i uspoređene pomoću deskriptivne statistike za što je korišten MS Excel program.

5.3. Rezultati istraživanja

Analizom podataka prikupljenih iz ankete izveli su se zaključci o zadovoljstvu ispitanika čimbenicima kvalitete života grupiranih u tri grupe: društveni čimbenici (DO), ekološki čimbenici (EKO) i ekonomski čimbenici (EO). Isto tako, analizira se i percepcija važnosti tih istih čimbenika za kvalitetu života ispitanika.

5.3.1. Zadovoljstvo ispitanika čimbenicima kvalitete života

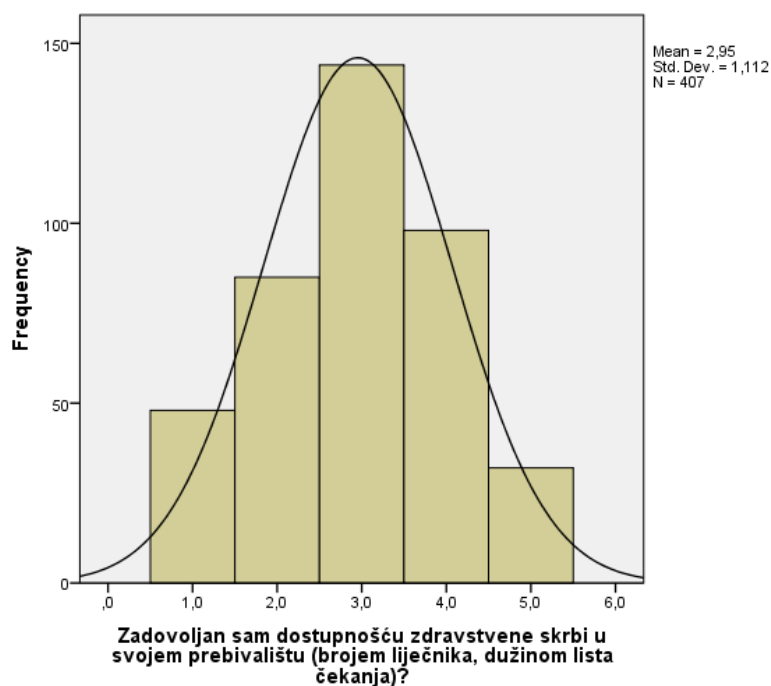
Tablica 5.2 prikazuje analizu zadovoljstva dostupnošću i kvalitetom pružene zdravstvene usluge. Prosječno zadovoljstvo ispitanika pruženom zdravstvenom uslugom, odnosno dostupnošću iste iznosi $X = 2,953$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,1121$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,237$. Na pitanje o zadovoljstvu kvalitetom pružene zdravstvene usluge ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog zadovoljstva kao i slučajevi potpunog nezadovoljstva pruženom zdravstvenom uslugom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,080$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,656$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
DO1	407	4,0	1,0	5,0	2,953	1,1121	1,237	-0,080	-0,656

Tablica 5.2 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO1

izvor: autorica

Grafikon 5.1 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik DO1 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.2. Može se zaključiti da ispitanici u prosjeku nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni dostupnošću i kvalitetom zdravstvene skrbi.

Graf 5.6 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO1

izvor: autorica

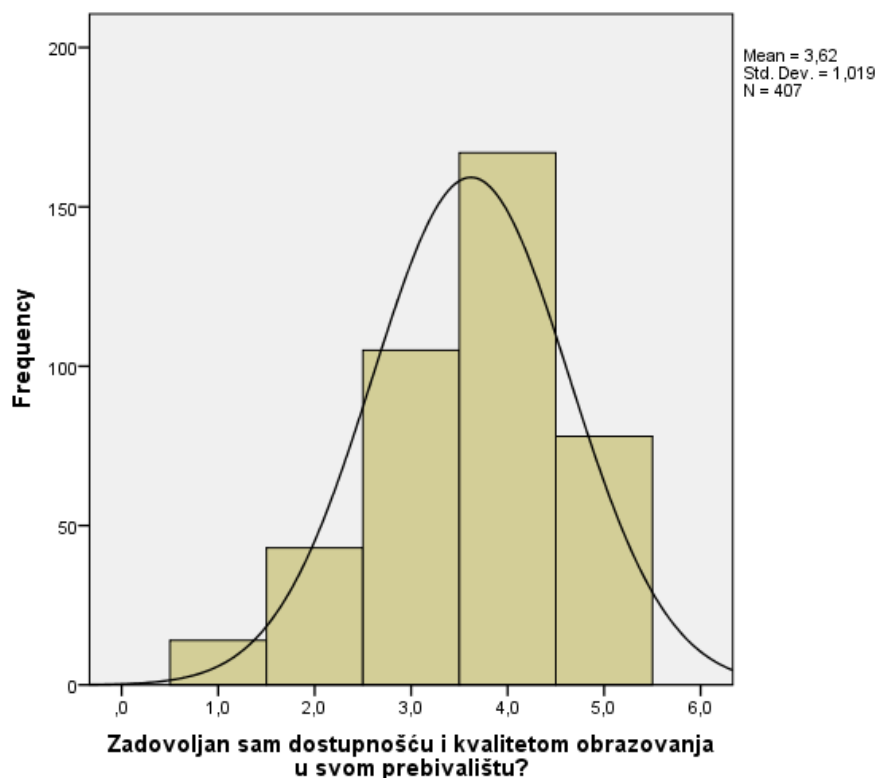
Tablica 5.3 prikazuje analizu zadovoljstva dostupnošću i kvalitetom obrazovanja u prebivalištu. Prosječno zadovoljstvo ispitanika kvalitetom obrazovanja, odnosno dostupnošću iste iznosi $X = 3,619$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,0195$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,039$. Na pitanje o zadovoljstvu dostupnošću i kvalitetom obrazovanja ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog zadovoljstva kao i slučajevi potpunog nezadovoljstva dostupnošću i kvalitetom obrazovanja. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,571$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,114$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
DO2	407	4,0	1,0	5,0	3,619	1,0195	1,039	-0,571	-0,114

Tablica 5.3 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO2

izvor: autorica

Grafikon 5.2 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik DO2 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.3. Može se zaključiti da su ispitanici u prosjeku uglavnom zadovoljni dostupnošću i kvalitetom obrazovanja u svom prebivalištu.

Graf 5.7 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO2

izvor: autorica

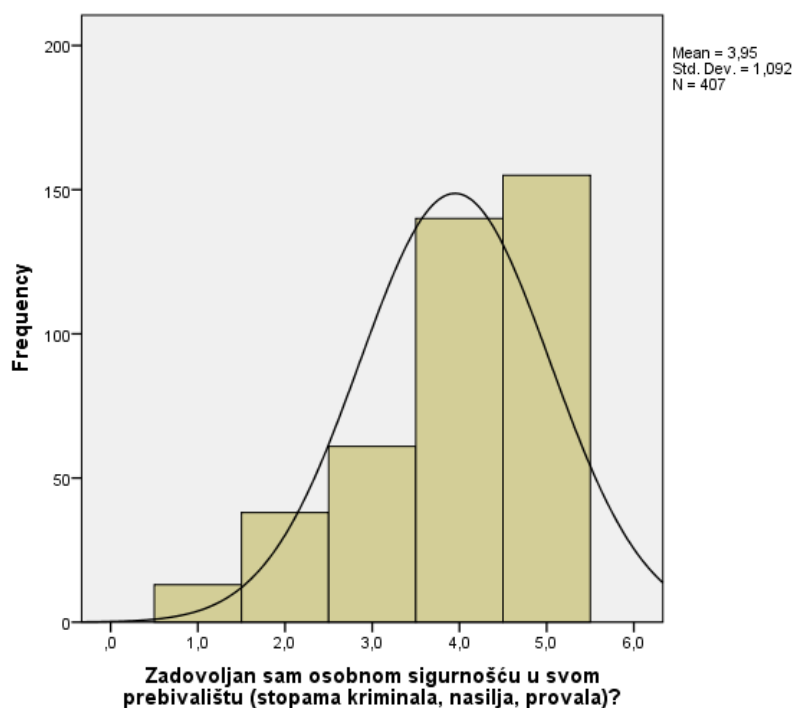
Tablica 5.4 prikazuje analizu zadovoljstva osobnom sigurnošću u prebivalištu. Prosječno zadovoljstvo ispitanika osobnom sigurnošću iznosi $X = 3,948$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,0917$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,192$. Na pitanje o zadovoljstvu osobnom sigurnošću ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog zadovoljstva kao i slučajevi potpunog nezadovoljstva osobnom sigurnošću. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,925$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = 0,090$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
DO3	407	4,0	1,0	5,0	3,948	1,0917	1,192	-0,925	0,090

Tablica 5.4 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO3

izvor: autorica

Grafikon 5.3 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik DO3 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.4. Može se zaključiti da su ispitanici u prosjeku uglavnom zadovoljni osobnom sigurnošću u svom prebivalištu.

Graf 5.8 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO3

izvor: autorica

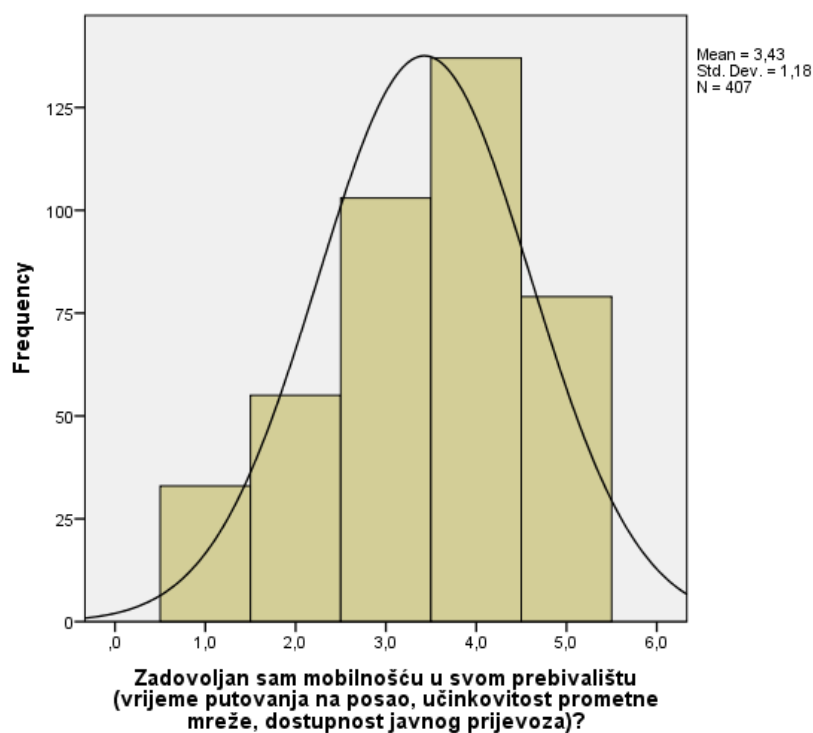
Tablica 5.5 prikazuje analizu zadovoljstva mobilnošću u prebivalištu. Prosječno zadovoljstvo ispitanika mobilnošću iznosi $X = 3,428$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,1803$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,393$. Na pitanje o zadovoljstvu mobilnošću ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog zadovoljstva kao i slučajevi potpunog nezadovoljstva mobilnošću. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,462$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,607$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
DO4	407	4,0	1,0	5,0	3,428	1,1803	1,393	-0,462	-0,607

Tablica 5.5 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO4

izvor: autorica

Grafikon 5.4 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik DO4 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.5. Može se zaključiti da su ispitanici u prosjeku donekle zadovoljni mobilnošću u svom prebivalištu.

Graf 5.9 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO4

izvor: autorica

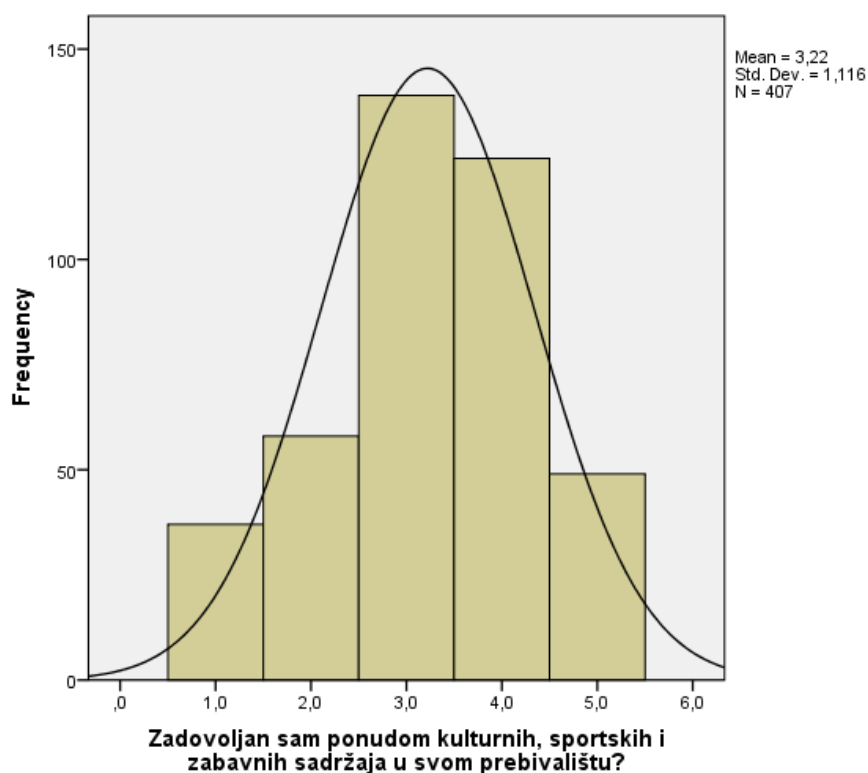
Tablica 5.6 prikazuje analizu zadovoljstva ponudom kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja u prebivalištu. Prosječno zadovoljstvo ispitanika navedenom ponudom iznosi $X = 3,221$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,1165$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,247$. Na pitanje o zadovoljstvu ponudom kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog zadovoljstva kao i slučajevi potpunog nezadovoljstva navedenom ponudom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,317$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,503$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
DO5	407	4,0	1,0	5,0	3,221	1,1165	1,247	-0,317	-0,503

Tablica 5.6 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO5

izvor: autorica

Grafikon 5.5 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik DO5 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.6. Može se zaključiti da ispitanici u prosjeku nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni ponudom kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja u svom prebivalištu.

Graf 5.10 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO5

izvor: autorica

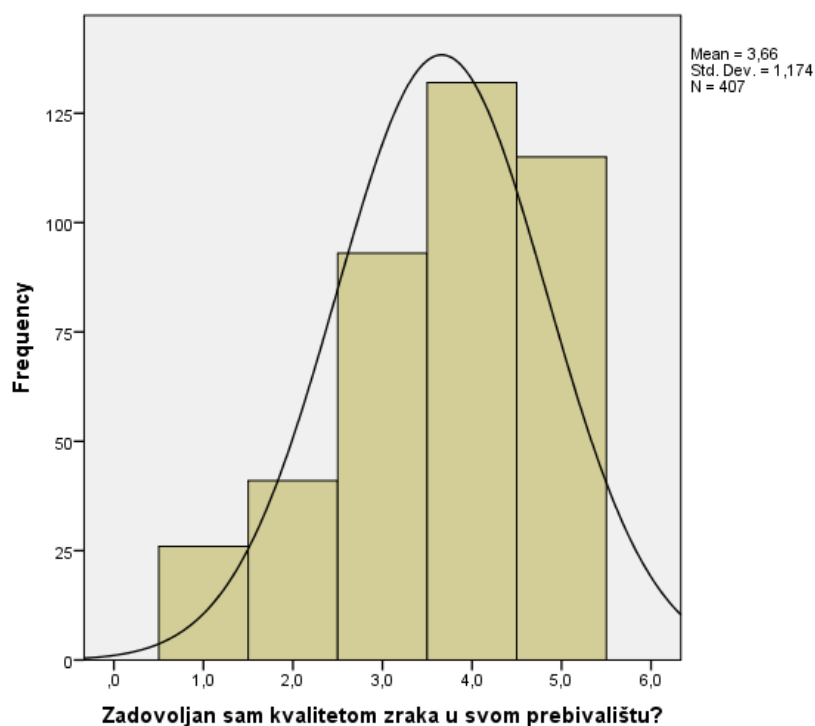
Tablica 5.7 prikazuje analizu zadovoljstva ispitanika kvalitetom zraka u prebivalištu. Prosječno zadovoljstvo ispitanika kvalitetom zraka iznosi $X = 3,661$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,1736$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,377$. Na pitanje o zadovoljstvu kvalitetom zraka ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog zadovoljstva kao i slučajevi potpunog nezadovoljstva kvalitetom zraka. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,648$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,381$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EKO1	407	4,0	1,0	5,0	3,661	1,1736	1,377	-0,648	-0,381

Tablica 5.7 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom EKO1

izvor: autorica

Grafikon 5.6 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EKO1 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.7. Može se zaključiti da su ispitanici u prosjeku donekle zadovoljni kvalitetom zraka u svom prebivalištu.

Graf 5.11 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom EKO1

izvor: autorica

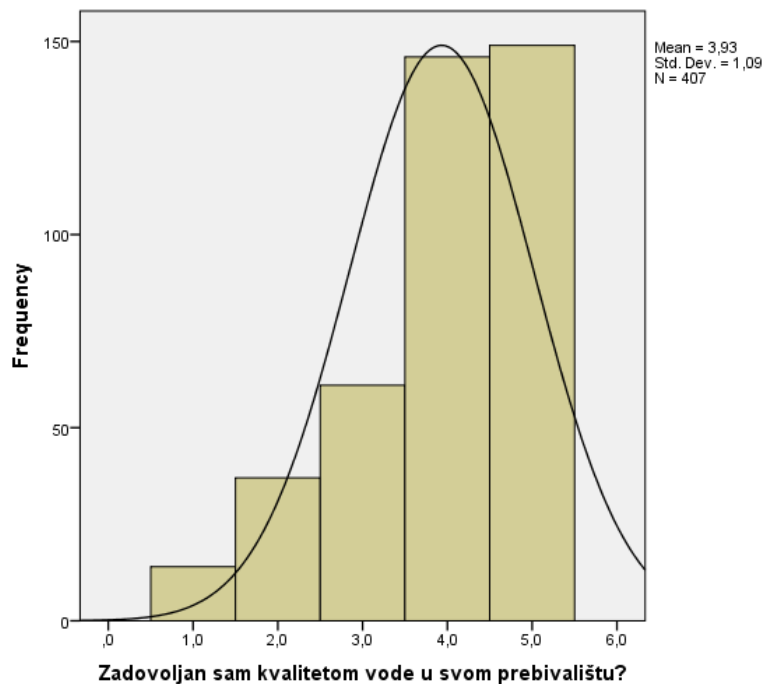
Tablica 5.8 prikazuje analizu zadovoljstva ispitanika kvalitetom vode u prebivalištu. Prosječno zadovoljstvo ispitanika kvalitetom vode iznosi $X = 3,931$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,0897$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,187$. Na pitanje o zadovoljstvu kvalitetom vode ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog zadovoljstva kao i slučajevi potpunog nezadovoljstva kvalitetom vode. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,930$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = 0,149$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EKO2	407	4,0	1,0	5,0	3,931	1,0897	1,187	-0,930	0,149

Tablica 5.8 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom EKO2

izvor: autorica

Grafikon 5.7 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EKO2 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.8. Može se zaključiti da su ispitanici u prosjeku uglavnom zadovoljni kvalitetom vode u svom prebivalištu.

Graf 5.12 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom EKO2

izvor: autorica

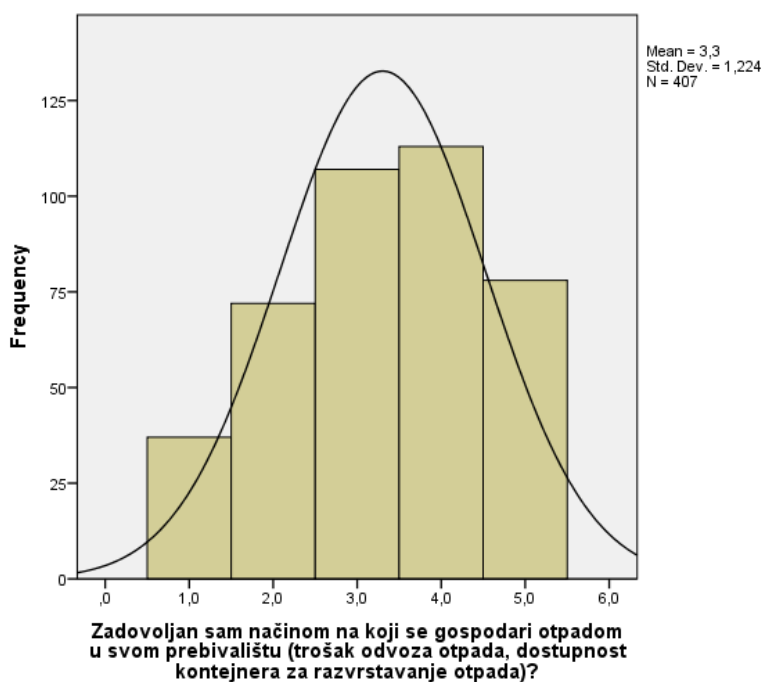
Tablica 5.9 prikazuje analizu zadovoljstva ispitanika načinom na koji se gospodari otpadom u prebivalištu. Prosječno zadovoljstvo ispitanika navedenim čimbenikom iznosi $X = 3,302$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,2236$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,497$. Na pitanje o zadovoljstvu načinom na koji se upravlja otpadom ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog zadovoljstva kao i slučajevi potpunog nezadovoljstva navedenim čimbenikom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,261$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,879$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EKO3	407	4,0	1,0	5,0	3,302	1,2236	1,497	-0,261	-0,879

Tablica 5.9 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom EKO3

izvor: autorica

Grafikon 5.8 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EKO3 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.9. Može se zaključiti da ispitanici u prosjeku nisu previše ni zadovoljni, ali ni nezadovoljni načinom na koji se upravlja otpadom u njihovom prebivalištu.

Graf 5.13 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom EKO3

izvor: autorica

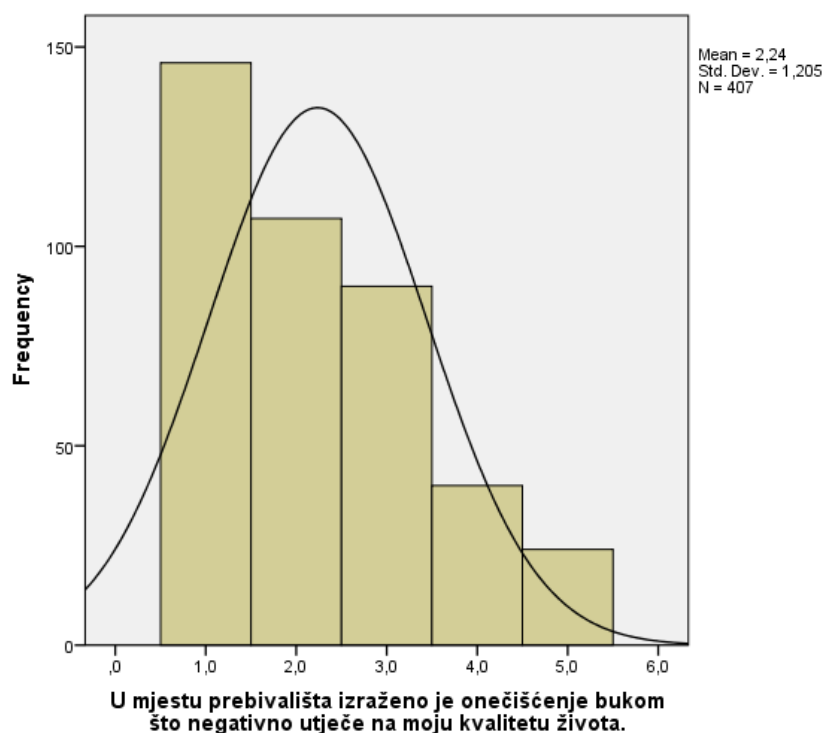
Tablica 5.10 prikazuje analizu slaganja s tvrdnjom da onečišćenje bukom u prebivalištu negativno utječe na njihovu kvalitetu života. Prosječno slaganje ispitanika navedenom tvrdnjom iznosi $X = 2,236$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,2048$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,452$. Na pitanje o slaganju s navedenom tvrdnjom ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog slaganja i potpunog neslaganja s navedenom tvrdnjom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji pozitivna asimetrija odgovora $\alpha_3 = 0,693$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,460$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EKO4	407	4,0	1,0	5,0	2,236	1,2048	1,452	0,693	-0,460

Tablica 5.10 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EKO4

izvor: autorica

Grafikon 5.9 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EKO4 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.10. Može se zaključiti da se ispitanici u prosjeku baš ne slažu s tvrdnjom da je u njihovom prebivalištu izraženo onečišćenje bukom te da to negativno utječe na njihovu kvalitetu života.

Graf 5.14 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EKO4

izvor: autorica

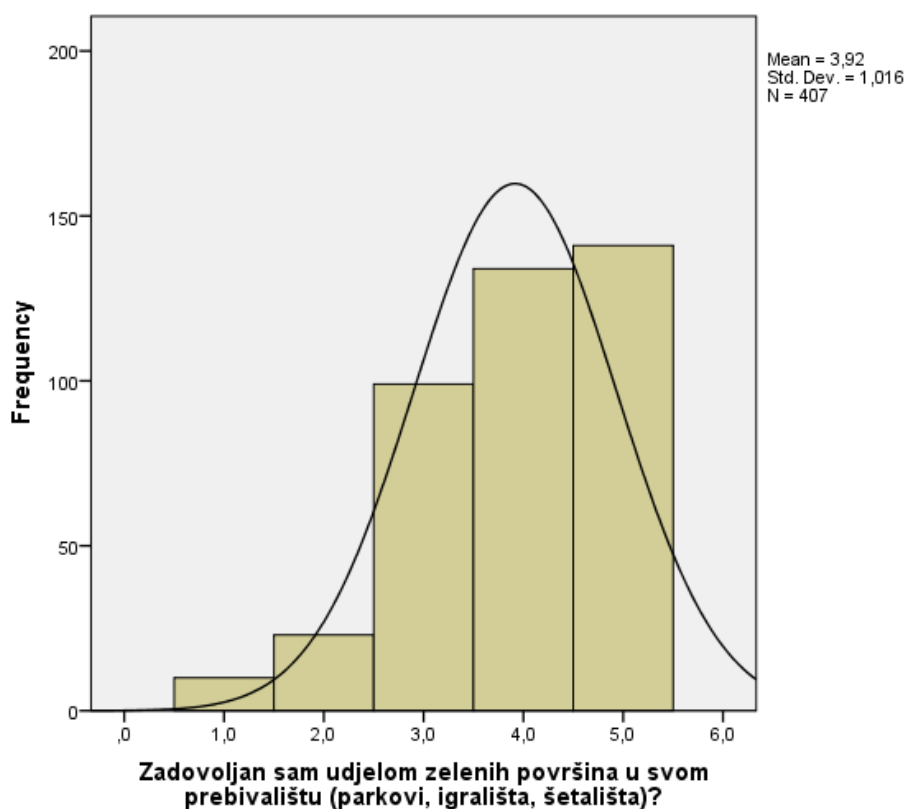
Tablica 5.11 prikazuje analizu slaganja s tvrdnjom da su ispitanici zadovoljni udjelom zelenih površina u svom prebivalištu. Prosječno slaganje ispitanika navedenom tvrdnjom iznosi $X = 3,916$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,016$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,032$. Na pitanje o slaganju s navedenom tvrdnjom ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog slaganja i potpunog neslaganja s navedenom tvrdnjom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,724$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = 0,022$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EKO5	407	4,0	1,0	5,0	3,916	1,0161	1,032	-0,724	0,022

Tablica 5.11 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EKO5

izvor: autorica

Grafikon 5.10 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EKO5 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.11. Može se zaključiti da se ispitanici u prosjeku slažu s tvrdnjom da su zadovoljni udjelom zelenih površina u svom prebivalištu.

Graf 5.15 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EKO5

izvor: autorica

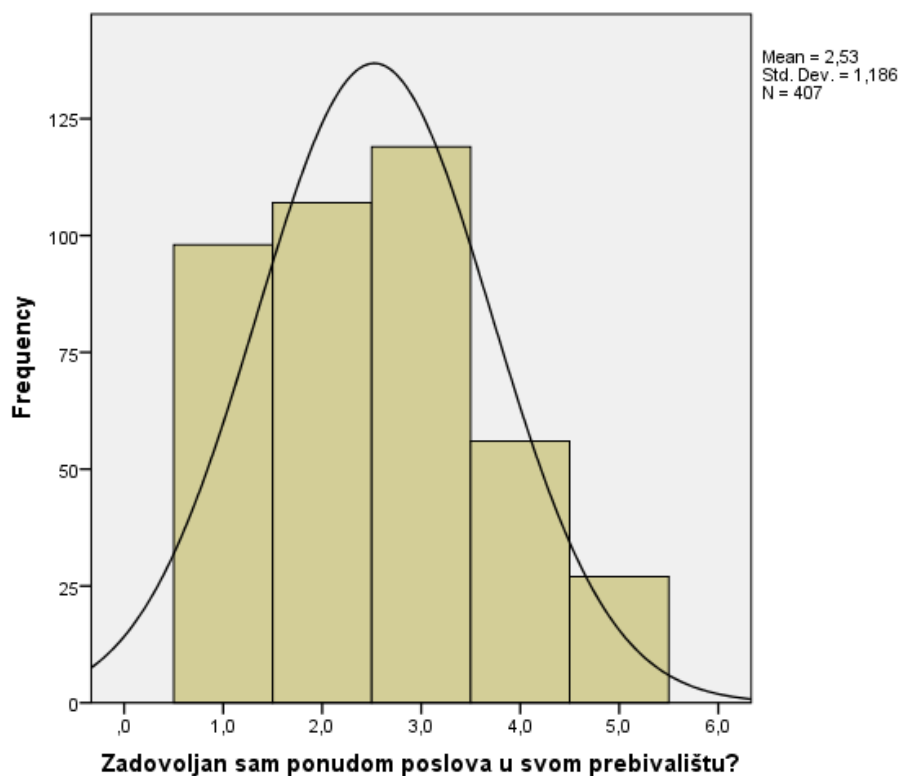
Tablica 5.12 prikazuje analizu slaganja s tvrdnjom da su ispitanici zadovoljni ponudom poslova u svom prebivalištu. Prosječno slaganje ispitanika navedenom tvrdnjom iznosi $X = 2,526$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,186$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,408$. Na pitanje o slaganju s navedenom tvrdnjom ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog slaganja i potpunog neslaganja s navedenom tvrdnjom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji pozitivna asimetrija odgovora $\alpha_3 = 0,352$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,724$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EO1	407	4,0	1,0	5,0	2,526	1,1864	1,408	0,352	-0,724

Tablica 5.12 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO1

izvor: autorica

Grafikon 5.11 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EO1 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.12. Može se zaključiti da se ispitanici u prosjeku ne slažu s tvrdnjom da su zadovoljni ponudom poslova u svom prebivalištu.

Graf 5.16 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO1

izvor: autorica

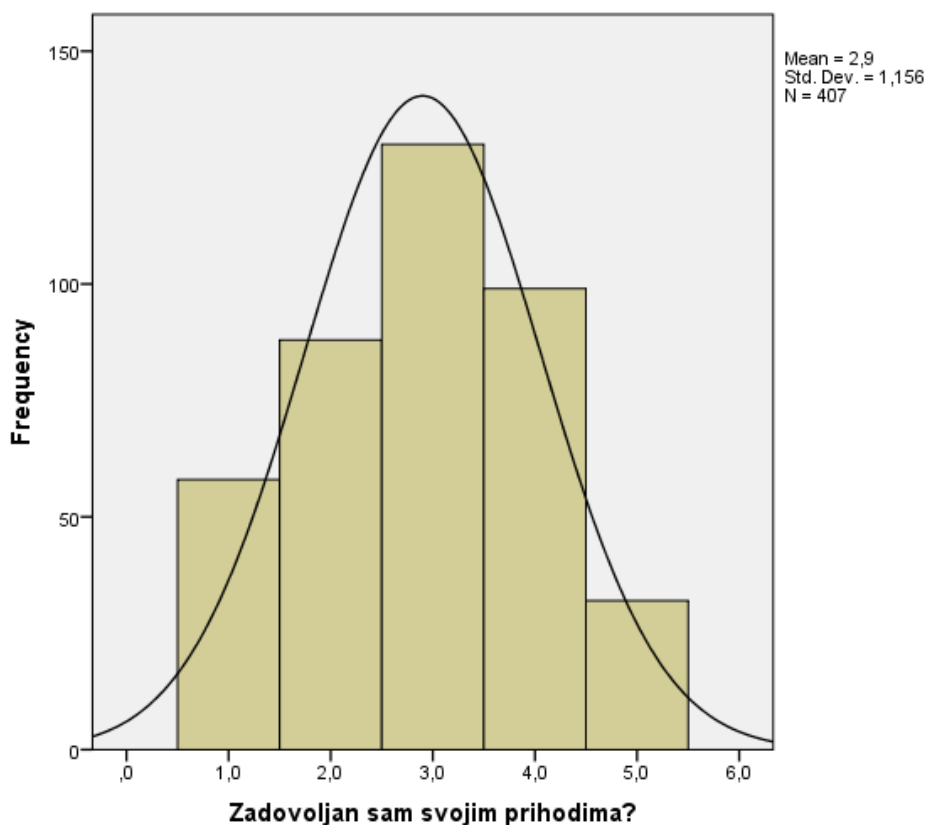
Tablica 5.13 prikazuje analizu slaganja s tvrdnjom da su ispitanici zadovoljni svojim prihodima. Prosječno slaganje ispitanika navedenom tvrdnjom iznosi $X = 2,889$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,156$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,337$. Na pitanje o slaganju s navedenom tvrdnjom ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog slaganja i potpunog neslaganja s navedenom tvrdnjom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,052$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,812$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EO2	407	4,0	1,0	5,0	2,899	1,1563	1,337	-0,052	-0,812

Tablica 5.13 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO2

izvor: autorica

Grafikon 5.12 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EO2 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.13. Može se zaključiti da se ispitanici u prosjeku niti slažu niti ne slažu s tvrdnjom da su zadovoljni svojim prihodima.

Graf 5.17 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO2

izvor: autorica

Tablica 5.14 prikazuje analizu slaganja s tvrdnjom da su ispitanici zadovoljni sigurnošću svojih prihoda. Prosječno slaganje ispitanika navedenom tvrdnjom iznosi $X = 3,167$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,264$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,598$. Na pitanje o slaganju s navedenom tvrdnjom ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog slaganja i potpunog neslaganja s navedenom tvrdnjom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji negativna asimetrija odgovora $\alpha_3 = -0,222$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,966$.

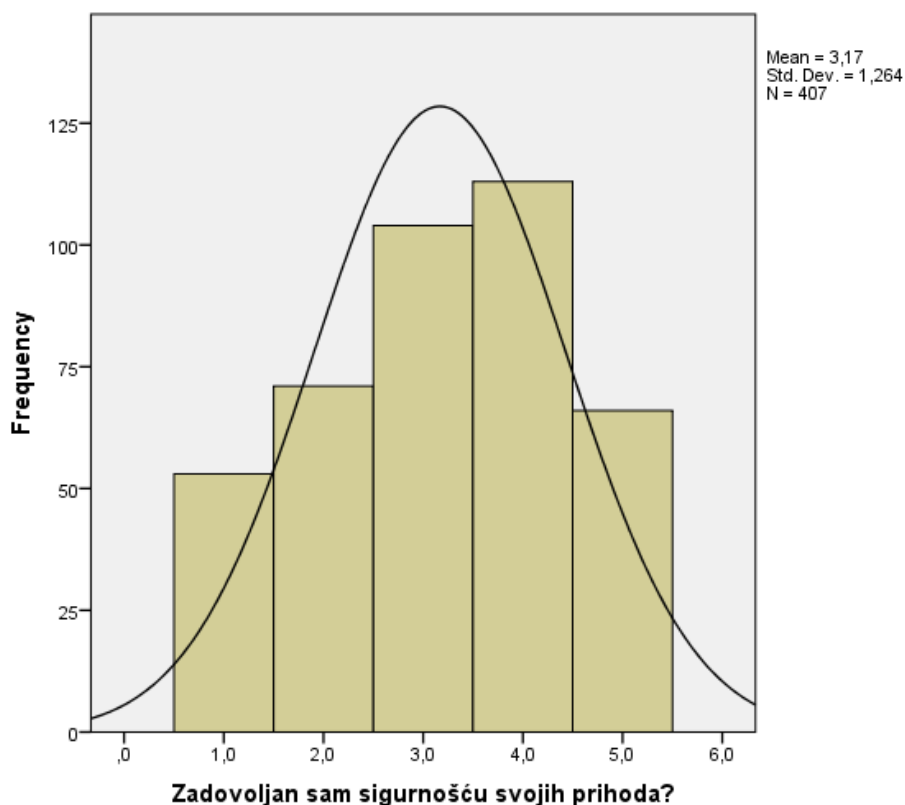
Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EO3	407	4,0	1,0	5,0	3,167	1,2640	1,598	-0,222	-0,966

Tablica 5.14 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO3

izvor: autorica

Grafikon 5.13 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EO3 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.14. Može se

zaključiti da se ispitanici u prosjeku niti slažu niti ne slažu s tvrdnjom da su zadovoljni sigurnošću svojih prihoda.

Graf 5.18 Histogram analize slaganja s tvrdnjm o čimbeniku EO3

izvor: autorica

Tablica 5.15 prikazuje analizu slaganja s tvrdnjom da su ispitanici zadovoljni svojom kupovnom moći. Prosječno slaganje ispitanika navedenom tvrdnjom iznosi $X = 2,430$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,123$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,260$. Na pitanje o slaganju s navedenom tvrdnjom ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog slaganja i potpunog neslaganja s navedenom tvrdnjom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji pozitivna asimetrija odgovora $\alpha_3 = 0,407$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,528$.

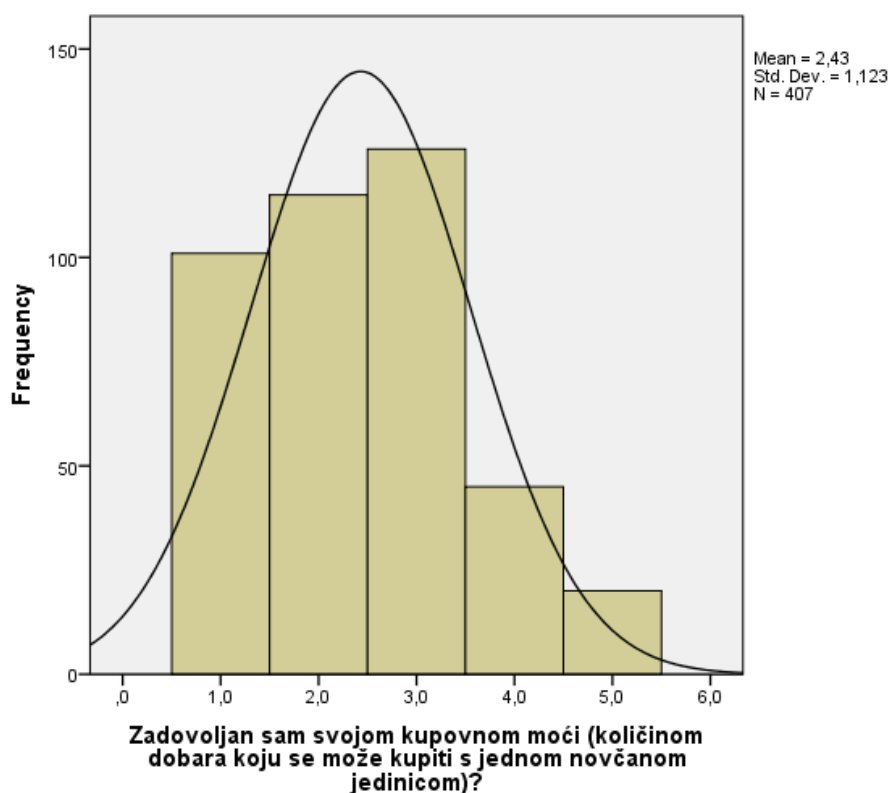
Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EO4	407	4,0	1,0	5,0	2,430	1,1227	1,260	0,407	-0,528

Tablica 5.15 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO4

izvor: autorica

Grafikon 5.14 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EO4 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.15. Može se

zaključiti da se ispitanici u prosjeku ne slažu s tvrdnjom da su zadovoljni svojom kupovnom moći.

Graf 5.19 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO4

izvor: autorica

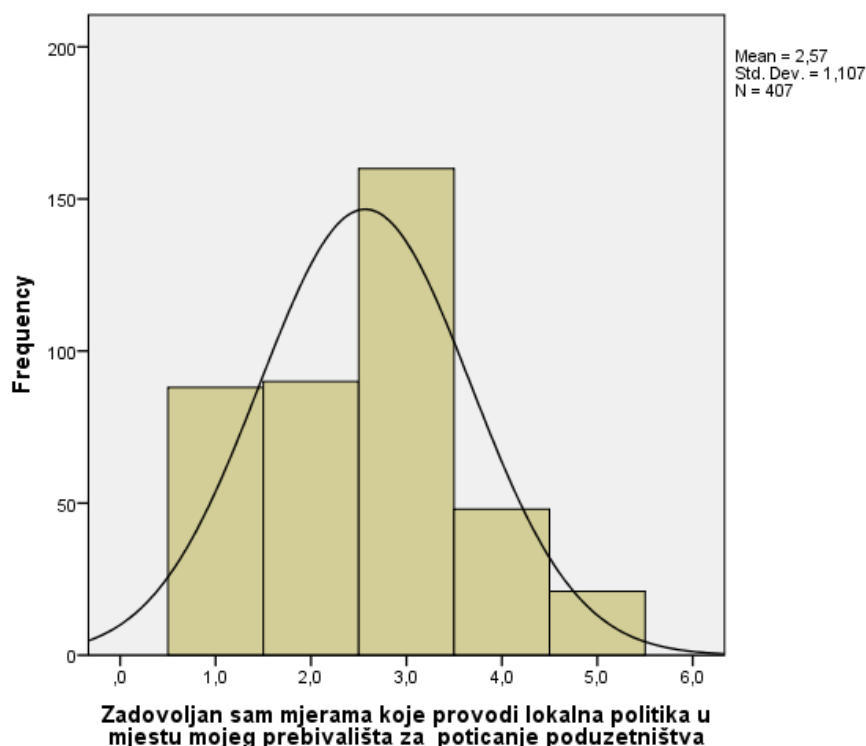
Tablica 5.16 prikazuje analizu slaganja s tvrdnjom da su ispitanici zadovoljni mjerama koje provodi lokalna politika u mjestu njihova prebivališta za poticanje poduzetništva. Prosječno slaganje ispitanika navedenom tvrdnjom iznosi $X = 2,568$ uz standardnu devijaciju u iznosu od $\sigma = 1,107$ i varijancu u iznosu od $\sigma^2 = 1,226$. Na pitanje o slaganju s navedenom tvrdnjom ukupno je odgovorilo 407 ispitanika gdje je raspon 4 što znači da su zastupljeni svi odgovori. Minimalna vrijednost odgovora je 1 dok je maksimalna vrijednost 5 što ukazuje da postoje slučajevi potpunog slaganja i potpunog neslaganja s navedenom tvrdnjom. Nadalje, ako se govori o koeficijentu asimetrije, evidentno je kako postoji pozitivna asimetrija odgovora $\alpha_3 = 0,184$ dok koeficijent zaobljenosti iznosi $\alpha_4 = -0,556$.

Varijabla	N	R	MIN	MAX	X	σ	σ^2	α_3	α_4
EO5	407	4,0	1,0	5,0	2,568	1,1074	1,226	0,184	-0,556

Tablica 5.16 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO5

izvor: autorica

Grafikon 5.15 prikazuje histogram za prikupljene odgovore ispitanika za čimbenik EO5 na kojem su grafički prikazani rezultati provedene analize prikazane u Tablici 5.16. Može se zaključiti da se ispitanici u prosjeku baš ne slažu s tvrdnjom da su zadovoljni mjerama koje provodi lokalna politika u mjestu njihova prebivališta za poticanje poduzetništva.

Graf 5.20 Histogram analize zadovoljstva s tvrdnjom o čimbeniku EO5

izvor: autorica

5.3.2. Analiza varijabli moderatora

Tablica 5.17 prikazuje analizu modela regresijske analize o utjecaju indikatora održivosti na percipiranu razinu kvalitete života vezanu uz društvenu komponentu održivosti. Iz analize modela je evidentno kako koeficijent determinacije R^2 iznosi 0,336 što ukazuje da dobiveni rezultati pokrivaju 33% nezavisne varijable. Standardna devijacija modela iznosi $\sigma = 0,8352$ dok koeficijent regresije iznosi $R = 0,579$ što ukazuje na niski intenzitet povezanosti.

R	R^2	Prilagođen R^2	σ
0,579 ^a	0,336	0,327	0,8352

Tablica 5.17 Analiza modela utjecaja varijabli DO na kvalitetu života

izvor: autorica

Tablica 5.18 prikazuje utjecaj varijabli moderatora DO na kvalitetu života po komponenti društvena održivost. Iz tablice 5.18 evidentno je kako varijable DO2 ($\alpha = 0,014$; $B = 0,139$; $\sigma = 0,056$; $t = 2,472$), DO3 ($\alpha = 0,000$; $B = 0,227$; $\sigma = 0,048$; $t = 4,747$) i DO5 ($\alpha = 0,000$; $B = 0,199$; $\sigma = 0,048$; $t = 4,125$) imaju utjecaj na percipiranu kvalitetu života. Pri tome, varijabla DO2 ima utjecaj na kvalitetu života s razinom signifikantnosti od 95%, a varijable DO3 i DO5 imaju utjecaj na kvalitetu života s razinom signifikantnosti od 99%.

DO → kvaliteta života po komponenti društvena održivost		B	Standardna devijacija	Beta	t	Sig.
	Konstanta	0,825	0,230		3,595	0,000
	DO1	0,048	0,050	0,049	0,944	0,346
	DO2	0,139	0,056	0,131	2,472	0,014
	DO3	0,227	0,048	0,229	4,747	0,000
	DO4	0,078	0,048	0,085	1,603	0,110
	DO5	0,199	0,048	0,206	4,125	0,000

Tablica 5.18 Analiza utjecaja DO na kvalitetu života po komponenti društvena održivost

izvor: autorica

Tablica 5.19 prikazuje analizu modela regresijske analize o utjecaju indikatora održivosti na percipiranu razinu kvalitete života vezanu uz ekološku komponentu održivosti. Iz analize modela je evidentno kako koeficijent determinacije R^2 iznosi 0,232 što ukazuje da dobiveni rezultati pokrivaju 23% nezavisne varijable. Standardna devijacija modela iznosi $\sigma = 0,9537$ dok koeficijent regresije iznosi $R = 0,481$ što ukazuje na niski intenzitet povezanosti.

R	R^2	Prilagođen R^2	σ
0,481 ^a	0,232	0,222	0,9537

Tablica 5.19 Analiza modela utjecaja varijabli EKO na kvalitetu života

izvor: autorica

Tablica 5.20 prikazuje utjecaj varijabli moderatora EKO na kvalitetu života po komponenti ekološka održivost. Iz tablice 5.20 evidentno je kako varijable EKO1 ($\alpha = 0,000$; $B = 0,265$; $\sigma = 0,043$; $t = 6,106$), EKO3 ($\alpha = 0,000$; $B = 0,158$; $\sigma = 0,040$; $t = 3,988$) i EKO5 ($\alpha = 0,000$; $B = 0,194$; $\sigma = 0,045$; $t = 4,309$) imaju najveći utjecaj na percipiranu kvalitetu života uz razinu signifikantnosti od 99%.

EKO → kvaliteta života po komponenti ekološka održivost		B	Standardna devijacija	Beta	t	Sig.
	Konstanta	1,240	0,244		5,089	0,000

EKO1	0,265	0,043	0,305	6,106	0,000
EKO2	0,055	0,045	0,059	1,216	0,225
EKO3	0,158	0,040	0,190	3,988	0,000
EKO4	-0,057	0,036	-0,067	-1,565	0,118
EKO5	0,194	0,045	0,194	4,309	0,000

Tablica 5.20 Analiza utjecaja EKO na kvalitetu života po komponenti ekološka održivost

izvor: autorica

Tablica 5.21 prikazuje analizu modela regresijske analize o utjecaju indikatora održivosti na percipiranu razinu kvalitete života vezanu uz ekonomsku komponentu održivosti. Iz analize modela je evidentno kako koeficijent determinacije R^2 iznosi 0,283 što ukazuje da dobiveni rezultati pokrivaju 28% nezavisne varijable. Standardna devijacija modela iznosi $\sigma = 0,9030$ dok koeficijent regresije iznosi $R = 0,532$ što ukazuje na niski intenzitet povezanosti.

R	R^2	Prilagođen R^2	σ
0,532 ^a	0,283	0,274	0,9030

Tablica 5.21 Analiza modela utjecaja varijabli EO na kvalitetu života

izvor: autorica

Tablica 5.22 prikazuje utjecaj varijabli moderatora EO na kvalitetu života po komponenti ekonomska održivost. Iz tablice 5.22 evidentno je kako varijable EO3 ($\alpha = 0,000$; $B = 0,199$; $\sigma = 0,049$; $t = 4,059$) i EO5 ($\alpha = 0,000$; $B = 0,220$; $\sigma = 0,049$; $t = 4,491$) imaju najveći utjecaj na percipiranu kvalitetu života uz razinu signifikantnosti od 99%.

EO → kvaliteta života po komponenti ekonomska održivost				Beta	t	Sig.
		B	Standardna devijacija			
	Konstanta	1,522	0,146		10,398	0,000
	EO1	0,083	0,044	0,092	1,875	0,062
	EO2	0,041	0,059	0,044	0,689	0,491
	EO3	0,199	0,049	0,238	4,059	0,000
	EO4	0,080	0,057	0,085	1,413	0,158
	EO5	0,220	0,049	0,230	4,491	0,000

Tablica 5.22 Analiza utjecaja EO na kvalitetu života po komponenti ekonomska održivost

izvor: autorica

Tablica 5.23 prikazuje analizu modela regresijske analize o utjecaju trenutnog zadovoljstva ispitanika komponentama održivosti na percipirano zadovoljstvo kvalitetom života. Iz analize modela je evidentno kako koeficijent determinacije R^2 iznosi 0,277 što ukazuje da dobiveni

rezultati pokrivaju 27% nezavisne varijable. Standardna devijacija modela iznosi $\sigma = 0,8271$ dok koeficijent regresije iznosi $R = 0,526$ što ukazuje na nisku razinu povezanosti.

R	R^2	Prilagođen R^2	σ
0,526 ^a	0,277	0,272	0,8271

Tablica 5.23 Analiza modela utjecaja zadovoljstva održivošću na zadovoljstvo kvalitetom života
izvor: autorica

Tablica 5.24 prikazuje utjecaj varijabli moderatora održivosti na kvalitetu života po komponentama održivosti. Iz tablice 5.24 evidentno je kako komponenta ekonomske održivosti ($\alpha = 0,000$; $B = 0,263$; $\sigma = 0,059$; $t = 4,460$) i komponenta društvene održivosti ($\alpha = 0,000$; $B = 0,183$; $\sigma = 0,052$; $t = 3,513$) imaju najveći utjecaj na percipiranu kvalitetu života uz razinu signifikantnosti od 99%.

		B	Standardna devijacija	Beta	t	Sig.
	Konstanta	1,738	0,157		11,058	0,000
	Smatram da je mjesto mojeg prebivališta ekološki održivo	0,096	0,061	0,101	1,588	0,113
	Smatram da je mjesto mojeg prebivališta ekonomski održivo	0,263	0,059	0,288	4,460	0,000
	Smatram da je mjesto mojeg prebivališta društveno odgovorno	0,183	0,052	0,204	3,513	0,000

Tablica 5.24 Analiza utjecaja komponenti održivosti na percipiranu kvalitetu života
izvor: autorica

Tablica 5.25 prikazuje analizu modela regresijske analize o povezanosti ekonomske i ekološke održivosti. Iz analize modela je evidentno kako koeficijent determinacije R^2 iznosi 0,509 što ukazuje da dobiveni rezultati pokrivaju 50% nezavisne varijable. Standardna devijacija modela iznosi $\sigma = 0,7142$ dok koeficijent regresije iznosi $R = 0,714$ što ukazuje na to da varijable imaju visok koeficijent povezanosti.

R	R^2	Prilagođen R^2	σ
0,714 ^a	0,509	0,508	0,7142

Tablica 5.25 Analiza modela povezanosti ekonomske i ekološke održivosti
izvor: autorica

Tablica 5.26 prikazuje utjecaj varijabli moderatora ekonomske održivosti na ekološku održivosti. Iz tablice 5.26 evidentno je kako komponenta ekonomske održivosti ($\alpha = 0,000$; $B = 0,686$; $\sigma = 0,033$; $t = 20,509$) ima utjecaj na ekološku održivost uz razinu signifikantnosti od 99%.

					t	Sig.
		B	Standardna devijacija	Beta		
	Konstanta	1,358	0,114		11,918	0,000
	Smatram da je mjesto mojeg prebivališta ekonomski održivo	0,686	0,033	0,714	20,509	0,000

Tablica 5.26 Analiza utjecaja komponente ekonomske održivosti na ekološku održivost

izvor: autorica

Tablica 5.27 prikazuje analizu modela regresijske analize o povezanosti društvene i ekonomske održivosti. Iz analize modela je evidentno kako koeficijent determinacije R^2 iznosi 0,394 što ukazuje da dobiveni rezultati pokrivaju 39% nezavisne varijable. Standardna devijacija modela iznosi $\sigma = 0,7939$ dok koeficijent regresije iznosi $R = 0,628$ što ukazuje na to da varijable imaju visok koeficijent povezanosti.

R	R^2	Prilagođen R^2	σ
0,628 ^a	0,394	0,392	0,7939

Tablica 5.27 Analiza modela povezanosti društvene i ekonomske održivosti

izvor: autorica

Tablica 5.28 prikazuje utjecaj varijabli moderatora društvene održivosti na ekonomsku održivosti. Iz tablice 5.28 evidentno je kako komponenta društvene održivosti ($\alpha = 0,000$; $B = 0,591$; $\sigma = 0,036$; $t = 16,224$) ima utjecaj na ekonomsku održivost uz razinu signifikantnosti od 99%.

					t	Sig.
		B	Standardna devijacija	Beta		
	Konstanta	1,645	0,126		13,101	0,000
	Smatram da je mjesto mojeg prebivališta društveno održivo	0,591	0,036	0,628	16,224	0,000

Tablica 5.28 Analiza utjecaja komponente društvene održivosti na ekonomsku održivost

izvor: autorica

Tablica 5.29 prikazuje analizu modela regresijske analize o povezanosti društvene i ekološke održivosti. Iz analize modela je evidentno kako koeficijent determinacije R^2 iznosi 0,406 što ukazuje da dobiveni rezultati pokrivaju 40% nezavisne varijable. Standardna devijacija modela iznosi $\sigma = 0,8175$ dok koeficijent regresije iznosi $R = 0,637$ što ukazuje na to da varijable imaju visok koeficijent povezanosti.

R	R^2	Prilagođen R^2	σ
0,637 ^a	0,406	0,405	0,8175

Tablica 5.29 Analiza modela povezanosti društvene i ekološke održivosti

izvor: autorica

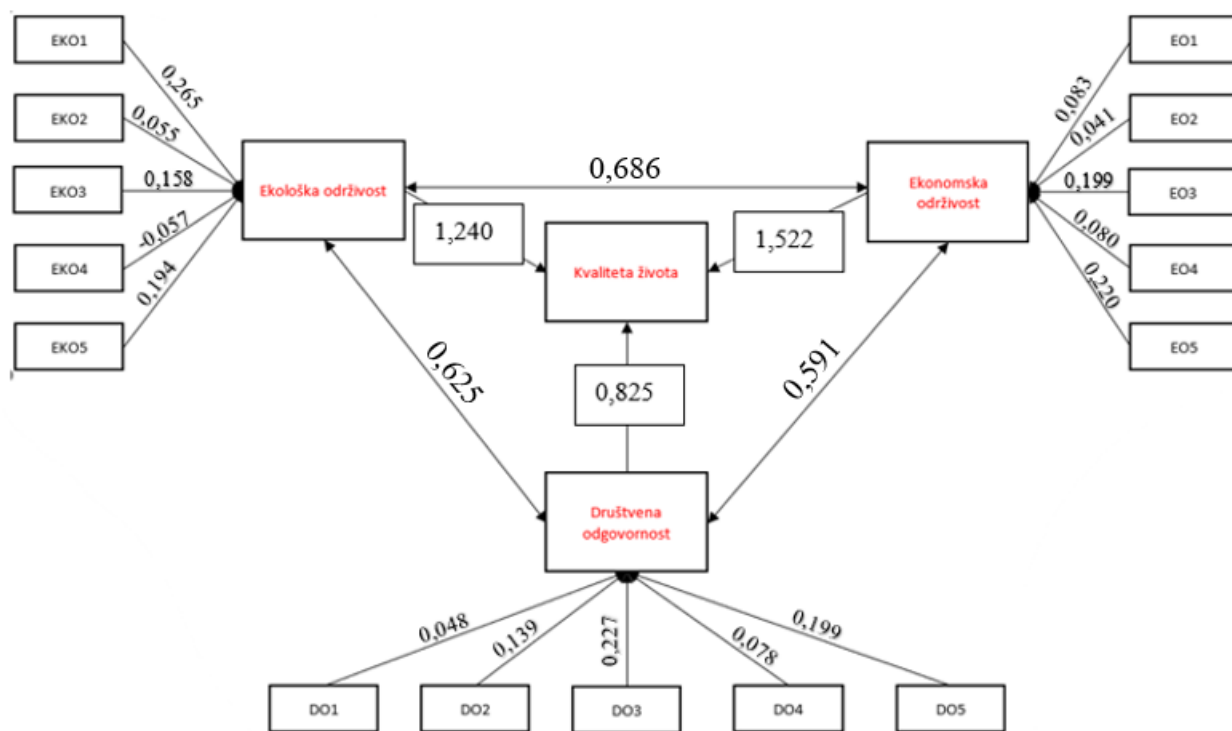
Tablica 5.30 prikazuje utjecaj varijabli moderatora društvene održivosti na ekološku održivosti. Iz tablice 5.30 evidentno je kako komponenta društvene održivosti ($\alpha = 0,000$; $B = 0,625$; $\sigma = 0,038$; $t = 16,649$) ima utjecaj na ekonomsku održivost uz razinu signifikantnosti od 99%.

		B	Standardna devijacija	Beta	t	Sig.
	Konstanta	1,194	0,129		9,234	0,000
	Smatram da je mjesto mojeg prebivališta društveno održivo	0,625	0,038	0,637	16,649	0,000

Tablica 5.30 Analiza utjecaja komponente društvene održivosti na ekološku održivost

izvor: autorica

S obzirom na dobivene rezultate regresijske analize za svaki moderator održivosti, moguće je na model istraživanja prikazan na Slici 5.1 upisati koeficijente regresije (B) za pojedini moderator što je prikazano na Slici 5.2. Što je veći koeficijent regresije (B) to moderator više utječe na promjenu percepcije o kvaliteti života.

Slika 5.2 Model istraživanja s prikazanim koeficijentima regresije

izvor: autorica

5.4. Diskusija

U prvom dijelu analize rezultata istraživanja, analizira se zadovoljstvo ispitanika čimbenicima održivosti. Prosječno zadovoljstvo ispitanika dostupnošću i kvalitetom pružene zdravstvene usluge (DO1) iznosi 2,953 što ukazuje na to da ispitanici u prosjeku nisu ni zadovoljni, ali ni nezadovoljni navedenim čimbenikom. Ipak, među čimbenicima društvene održivosti, ovaj čimbenik ima najnižu vrijednost zadovoljstva što sugerira naglašenu potrebu za poboljšanjem u zdravstvenom sektoru. Prosječno zadovoljstvo ispitanika dostupnošću i kvalitetom obrazovanja u prebivalištu (DO2) iznosi 3,619 što ukazuje na to da su ispitanici u prosjeku blago zadovoljni, ali ne potpuno, navedenim čimbenikom. Prosječno zadovoljstvo ispitanika osobnom sigurnošću u prebivalištu (DO3) iznosi 3,948 što ukazuje na to da su ispitanici u prosjeku uglavnom zadovoljni navedenim čimbenikom. Osobna sigurnost predstavlja društveni čimbenik održivosti s najvišom razinom zadovoljstva, iako postoje područja koja se mogu dodatno osnažiti kako bi se povećao osjećaj zaštite i dobrobiti među građanima. Prosječno zadovoljstvo ispitanika mobilnošću u prebivalištu (DO4) iznosi 3,428 što ukazuje na to da ispitanici u prosjeku nisu previše ni zadovoljni ni nezadovoljni navedenim čimbenikom. Zbog toga se potiče ideja o optimizaciji sustava prijevoza kako bi se zadovoljile potrebe zajednice u

pogledu fluidnosti i dostupnosti mobilnosti. Prosječno zadovoljstvo ispitanika ponudom kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja u prebivalištu (DO5) iznosi 3,221 što ukazuje na to da ispitanici u prosjeku nisu previše ni zadovoljni, ali ni nezadovoljni navedenim čimbenikom. To predstavlja priliku za obogaćivanje kulturnih i zabavnih inicijativa kako bi se potaknulo veće sudjelovanje i entuzijazam unutar zajednice.

Prosječno zadovoljstvo ispitanika kvalitetom zraka u prebivalištu (EKO1) iznosi 3,661 što ukazuje na to da su ispitanici u prosjeku blago zadovoljni navedenim čimbenikom, ali ne u potpunosti. Prosječno zadovoljstvo ispitanika kvalitetom vode u prebivalištu (EKO2) iznosi 3,931 što ukazuje da su ispitanici u prosjeku uglavnom zadovoljni navedenim čimbenikom. Kvaliteta vode je ekološki čimbenik koji ima najvišu razinu zadovoljstva među ispitanicima. Prosječno zadovoljstvo ispitanika načinom na koji se gospodari otpadom u prebivalištu (EKO3) iznosi 3,302 što ukazuje na to da ispitanici u prosjeku nisu previše zadovoljni, ali niti nezadovoljni navedenim čimbenikom. Način na koji se gospodari otpadom predstavlja ekološki čimbenik s najnižom razinom zadovoljstva te se zbog toga naglašava potreba za boljim upravljanjem otpadom i podizanjem svijesti o važnosti očuvanja okoliša. Prosječno slaganje ispitanika s tvrdnjom da onečišćenje bukom u prebivalištu negativno utječe na njihovu kvalitetu života (EKO4) iznosi 2,236 što ukazuje na to da se ispitanici u prosjeku uglavnom ne slažu s navedenom tvrdnjom. To znači da su ispitanici uglavnom zadovoljni količinom buke u prebivalištu. Prosječno zadovoljstvo ispitanika udjelom zelenih površina u prebivalištu (EKO5) iznosi 3,916 što ukazuje na to da su ispitanici uglavnom zadovoljni navedenim čimbenikom.

Prosječno zadovoljstvo ispitanika ponudom poslova u prebivalištu (EO1) iznosi 2,526 što ukazuje na to da ispitanici u prosjeku nisu baš zadovoljni navedenim čimbenikom. Ovo je važno prepoznati kako bi se potaknula inicijativa za stvaranjem više radnih prilika i diverzifikacijom ekonomske aktivnosti. Prosječno zadovoljstvo ispitanika svojim prihodima (EO2) iznosi 2,889 što ukazuje na to da su ispitanici u prosjeku više nezadovoljni, nego zadovoljni navedenim čimbenikom. Ova spoznaja ukazuje na potrebu za daljnjim istraživanjem i akcijama koje bi osigurale bolje ekonomske uvjete za građane, čime bi se potencijalno povećalo njihovo zadovoljstvo životom u zajednici. Prosječno zadovoljstvo ispitanika sigurnošću svojih prihoda (EO3) iznosi 3,167 što ukazuje da ispitanici u prosjeku nisu niti zadovoljni niti nezadovoljni navedenim čimbenikom. Sigurnost prihoda je ekonomski čimbenik s najvišom razinom zadovoljstva među ispitanicima što ukazuje na osjećaj stabilnosti, ali isto tako na potrebu za većom ekonomskom sigurnošću koja bi podigla ukupno zadovoljstvo. Prosječno zadovoljstvo ispitanika svojom kupovnom moći (EO4) iznosi 2,430 što ukazuje da ispitanici u prosjeku nisu zadovoljni navedenim čimbenikom. Kupovna moć je ekonomski čimbenik s najnižom razinom zadovoljstva među ispitanicima. Prosječno zadovoljstvo ispitanika mjerama koje provodi lokalna

politika u mjestu njihovog prebivališta za poticanje poduzetništva (EO5) iznosi 2,568 što ukazuje na to da ispitanici u prosjeku nisu baš zadovoljni navedenim čimbenikom.

Iz analize zadovoljstva ispitanika različitim čimbenicima održivosti u njihovom prebivalištu mogu se izvući jasni zaključci o preferencijama i izazovima. Ispitanici su u prosjeku najviše zadovoljni osobnom sigurnošću (DO3) u svom prebivalištu, što ukazuje na osjećaj relativno visoke razine sigurnosti i stabilnosti. Također, zadovoljni su kvalitetom vode (EKO2), što sugerira da postoji pozitivna percepcija o dostupnosti i standardima vodoopskrbe. S druge strane, ispitanici su najmanje zadovoljni ponudom poslova (EO1) i svojom kupovnom moći (EO4), što upućuje na ozbiljne izazove u ekonomskom sektoru.

U drugom dijelu analize rezultata istraživanja koristi se regresijska analiza koja istražuje utjecaj čimbenika održivosti na razinu kvalitete života prema društvenoj, ekološkoj i ekonomskoj komponenti održivosti. Ključan zaključak iz analize jest da postoji statistički značajan utjecaj čimbenika održivosti na kvalitetu života u svima tri komponentama održivosti. Rezultati pokazuju da društveni čimbenici kao što su osobna sigurnost (DO3) te ponuda kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja u prebivalištu (DO5) značajno utječu na kvalitetu života u društvenoj komponenti. Ekološki čimbenici kao što su kvaliteta zraka (EKO1), gospodarenje otpadom (EKO3) i udio zelenih površina u prebivalištu (EKO5) također imaju značajan utjecaj na kvalitetu života. Isto tako, ekonomska komponenta održivosti, koja obuhvaća sigurnost prihoda (EO3) i mjere lokalnih vlasti za poticanje poduzetništva u prebivalištu (EO5), pokazuje utjecaj na kvalitetu života.

Koeficijenti determinacije (R^2) ukazuju na relativno niski postotak varijabilnosti u kvaliteti života koja je objašnjena analiziranim čimbenicima održivosti. To znači da postoji niz drugih faktora izvan analize koji doprinose raznolikosti i složenosti kvalitete života. Važno je napomenuti da unatoč statistički značajnom utjecaju čimbenika održivosti na kvalitetu života, niske vrijednosti koeficijenta regresije (R) ukazuju na općenito niski intenzitet povezanosti između čimbenika održivosti i kvalitete života. To znači da iako postoji utjecaj, on je umjeren ili podložan utjecaju drugih faktora koji nisu uključeni u analizu.

Nakon analize utjecaja čimbenika održivosti na kvalitetu života, analizira se utjecaj trenutnog zadovoljstva ispitanika komponentama održivosti na njihovo percipirano zadovoljstvo kvalitetom života. Iz ove analize ističe se koeficijent determinacije (R^2) koji iznosi 0,277. To znači da trenutno zadovoljstvo ispitanika komponentama održivosti objašnjava oko 27% varijabilnosti u percipiranom zadovoljstvu kvalitetom života. S druge strane, daljnja analiza utjecaja komponenti održivosti na percipiranu kvalitetu života daje značajan nalaz da komponente ekonomske i društvene održivosti imaju najveći utjecaj na percipiranu kvalitetu života, s visokom razinom statističke značajnosti od 99%. Ovaj rezultat je u skladu s

očekivanjima, jer ekonomska stabilnost i društvena podrška često igraju ključnu ulogu u doživljaju kvalitete života ispitanika.

U daljnjim analizama istražuje se povezanost između ekonomske, ekološke i društvene održivosti. Ovi rezultati su od iznimnog značaja za dublje razumijevanje međusobnih veza između različitih komponenata održivosti, te kako oni mogu zajedno utjecati na šire pitanje održivosti i kvalitete života. Prvi važan nalaz je visok koeficijent determinacije (R^2) u analizi povezanosti između ekonomske i ekološke održivosti koji iznosi 0,509. To znači da ekonomska i ekološka održivost zajedno objašnjavaju čak 50% varijabilnosti što upućuje na snažnu međuovisnost između tih dviju komponenata. S obzirom na to da su ekonomska i ekološka održivost često percipirane kao suprotstavljene, ovaj nalaz ukazuje na potrebu za balansiranim pristupom koji uzima u obzir obje strane. Slično, analiza povezanosti između društvene i ekonomske održivosti te društvene i ekološke održivosti također pokazuje visoke koeficijente determinacije (R^2 iznosi 0,394 i 0,406). To ukazuje na snažnu međusobnu povezanost tih komponenti održivosti te potvrđuje važnost uzimanja u obzir socijalnih i ekonomskih čimbenika zajedno s ekološkim u procesima planiranja održivosti.

6. Zaključak

U ovom diplomskom radu duboko se istražuje tema kvalitete života s naglaskom na njenu povezanost s urbanim područjima i održivošću. Rad naglašava iznimnu složenost i raznolikost koncepta kvalitete života te njegovu multidisciplinarnu prirodu. Analiza utjecaja održivosti na kvalitetu života jasno pokazuje da su ova dva pojma duboko povezana, s obzirom na sve veću osviještenost društva o potrebi za ravnotežom između ekonomske, ekološke i socijalne dimenzije razvoja. Kroz povijesni pregled razvoja kvalitete života, može se uočiti kako se koncept kontinuirano mijenjao i prilagođavao raznim društvenim i znanstvenim trendovima. Iako još uvijek nema jedinstvene definicije kvalitete života, evidentno je da se njegova percepcija oslanja na subjektivne i objektivne aspekte. Održivost, s druge strane, postaje sve važnija komponenta kvalitete života u svjetlu sveprisutnih izazova poput klimatskih promjena, degradacije okoliša i socijalnih nejednakosti.

Analizirane su različite dimenzije kvalitete života kako na individualnoj tako i na društvenoj razini. Ovaj pristup razdvajanju objektivnih i subjektivnih čimbenika te društvenih i individualnih aspekata kvalitete života pomaže u stvaranju dubljeg razumijevanja kompleksnosti koncepta kvalitete života. Objektivna kvaliteta života oslanja se na vanjske uvjete i ekonomske parametre. No, ova dimenzija ne smije biti jedini fokus jer subjektivno iskustvo pojedinca ima ključnu ulogu u ocjeni kvalitete života. Subjektivna dimenzija reflektira osjećaje, zadovoljstvo i percepciju pojedinca prema životu. S druge strane, društvena kvaliteta života izazovna je za procjenu jer obuhvaća društvene strukture i kolektivne vrijednosti. Povezanost između pojedinca i društva nije jednostavna, ali prepoznavanje koliko društvo pridonosi široj okolini može znatno obogatiti razumijevanje kvalitete života.

Kroz analizu različitih klasifikacija čimbenika kvalitete života, postaje jasno da su ekonomska, društvena, zdravstvena, ekološka i kulturna dimenzija ključni faktori koji oblikuju percepciju kvalitete života. Uočena je promjena paradigme u mjerenju kvalitete života, gdje se mjerenje više ne temelji isključivo na ekonomskim pokazateljima poput BDP-a, već se sve više prepoznaje važnost psihološkog i društvenog blagostanja. Kroz analizu različitih indeksa kao što su Indeks ljudskog razvoja (HDI) ili WHOQOL, otkriveno je da kvaliteta života zahtijeva sveobuhvatan pristup koji obuhvaća fizičke, emocionalne, društvene i ekološke aspekte.

Mjerenje kvalitete života u urbanim područjima predstavlja kompleksan i višedimenzionalan zadatak koji zahtijeva sveobuhvatan pristup kako bi se razumjelo raznoliko iskustvo stanovnika. Kroz analizu različitih modela i alata za mjerenje, jasno je da kvaliteta života ne može biti definirana jednostavno i da uključuje objektivne i subjektivne čimbenike. Proces razvoja sustava za mjerenje kvalitete života započinje identifikacijom relevantnih domena i čimbenika te

njihovom normalizacijom kako bi se osigurala relevantnost, pouzdanost i usporedivost. Pristup kombiniranja objektivnih i subjektivnih perspektiva pruža dublji uvid u doživljaj kvalitete života pojedinaca i zajednica.

Analiza karakteristika urbanih područja i njihovog utjecaja na kvalitetu života ukazuje na kompleksnu prirodu urbanog života. Urbana područja privlače milijune ljudi širom svijeta zbog svojih gospodarskih, kulturnih i društvenih aktivnosti, ali istovremeno se suočavaju s izazovima poput gustoće naseljenosti, zagađenja, nedostatka prostora i socioekonomske nejednakosti. Da bi se unaprijedila kvaliteta života u urbanim područjima, potrebno je sveobuhvatno razmatrati infrastrukturu, promet, okoliš, ekonomske aspekte i socijalne uvjete. Održivi urbanistički pristupi koji potiču zelenilo, održivu mobilnost i efikasno gospodarenje resursima ključni su za stvaranje urbane sredine koja podržava dobrobit građana.

Sigurnost u urbanim područjima predstavlja ključan element za postizanje visoke kvalitete života. Kriminal, nasilje, terorizam i druge sigurnosne prijetnje imaju ozbiljne posljedice na živote stanovnika i vitalnost gradova. Analiza prijetnji sigurnosti ističe potrebu za cjelovitim pristupom koji uključuje angažman zajednice, strategije prevencije i suradnju organa za provođenje zakona. Normativni dokumenti igraju ključnu ulogu u oblikovanju urbanog okoliša koje potiče visoku kvalitetu života. Navedeni dokumenti predstavljaju temelj za strukturirani razvoj, regulaciju i upravljanje urbanim područjima kako bi se osigurala sigurnost, održivost, društvena uključenost i zaštita okoliša.

Koncepti održivosti i održivog razvoja predstavljaju ključne okvire za postizanje visoke kvalitete života u urbanim sredinama. Održivost označava važnost ravnoteže između trenutnih i budućih potreba te odgovornog korištenja resursa kako bi se osigurala dugoročna dobrobit društva, ekonomije i okoliša. Održivi razvoj prožima ekonomske, društvene i ekološke dimenzije kako bi se osiguralo zadovoljstvo sadašnjih generacija bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da ostvare svoje potrebe. Pritom, ciljevi održivog razvoja postavljeni od strane Ujedinjenih naroda pružaju sveobuhvatan okvir za djelovanje prema održivoj budućnosti, uzimajući u obzir ključne aspekte kao što su siromaštvo, zdravlje, obrazovanje, okoliš i ravnopravnost spolova.

Ekonomska održivost predstavlja neizostavan stupanj u procesu dugoročnog razvoja. Pozitivan utjecaj ekonomske održivosti na otvaranje novih radnih mjesta i povećanje pristupa osnovnim potrebama jasno je vidljiv. No isto tako, potrebno je biti svjestan da slijepo traganje za ekonomskim rastom može donijeti i negativne posljedice, ugrožavajući socijalnu koheziju i prirodno okruženje. Integracija zelene tehnologije, obnovljivih izvora energije te ulaganje u obrazovanje stvaraju solidan temelj prema kojem možemo stvoriti društvo koje istovremeno napreduje i poštuje potrebe budućih naraštaja.

Isto tako, socijalna održivost postavlja čvrst temelj za izgradnju bolje kvalitete života za sve članove društva. Osiguravanje pristupa osnovnim potrebama, promicanje jednakosti, podrška raznolikosti te stvaranje angažirane zajednice pomažu u stvaranju okruženja u kojem pojedinci mogu ostvariti svoj puni potencijal. No, u svom nastojanju za socijalnom održivošću, suočavamo se s izazovima nejednakosti, diskriminacije te urbanizacije. Promicanje socijalne pravde, smanjenje nejednakosti i poticanje aktivnog sudjelovanja zajednice ključni su faktori u stvaranju društva koje nije samo održivo, već i humano.

Konačno, ekološka održivost također igra ključnu ulogu u oblikovanju kvalitete života naših društava i budućnosti naše planete. Njena povezanost s kvalitetom života ogleda se u nizu načina, od zaštite prirodnih resursa i očuvanja bioraznolikosti do smanjenja emisija stakleničkih plinova i stvaranja zdravijeg okoliša. No, suočavamo se s izazovima poput nedostatka političke volje, složenosti problema i nejednakosti u angažmanu. Unatoč tim izazovima, postoje svijetle prilike za napredak, uključujući jačanje svijesti, tehnološki napredak i međunarodnu suradnju.

U empirijskom dijelu ovog rada, potrebno je istaknuti ključne spoznaje koje su proizašle iz analize rezultata. Prvo, analiza zadovoljstva ispitanika različitim čimbenicima održivosti u njihovom prebivalištu ukazuje na raznolike preferencije i izazove unutar društvene, ekološke i ekonomske sfere. Ispitanici su najviše zadovoljni osobnom sigurnošću i kvalitetom vode, dok su najmanje zadovoljni dostupnošću poslova i kupovnom moći. Ovi nalazi naglašavaju važnost holističkog pristupa održivosti koji uključuje sve tri komponente.

Drugi važan zaključak proizlazi iz regresijske analize koja istražuje utjecaj čimbenika održivosti na kvalitetu života. Iako postoji statistički značajan utjecaj čimbenika održivosti na kvalitetu života u sve tri komponente, koeficijenti determinacije sugeriraju da varijabilnost kvalitete života nije u potpunosti objašnjena analiziranim čimbenicima. To implicira da postoje drugi važni faktori koji doprinose kompleksnosti doživljaja kvalitete života i da bi buduća istraživanja trebala razmotriti te dodatne aspekte.

Treći ključni zaključak proizlazi iz analize povezanosti između komponenata održivosti. Visoka međusobna povezanost između ekonomske i ekološke održivosti te društvene i ekonomske održivosti ukazuje na potrebu za integriranim pristupom u planiranju održivih politika. Balansiranje ekonomskog prosperiteta, društvene podrške i ekološke zaštite ključno je za postizanje održivosti i povećanje kvalitete života građana.

Zaključno, ovaj rad pruža važne uvide u kompleksnu vezu između održivosti i kvalitete života u urbanim zajednicama. Njegovi zaključci ukazuju na potrebu za daljnjim istraživanjima koja će uzeti u obzir dodatne faktore koji utječu na kvalitetu života te na razvoj sveobuhvatnih strategija koje će ravnotežom obuhvatiti društvenu, ekološku i ekonomsku dimenziju održivosti kako bi se postigao sveobuhvatan napredak u kvaliteti života stanovnika na planeti Zemlji.

Literatura

- Ali, M. M., & Al-Kodmany, K. (2012.). Tall buildings and urban habitat of the 21st century: a global perspective. *Buildings*.
- Al-Qawasmi, J. (2020.). Measuring quality of life in urban areas: toward an integrated approach. *Int. J. Environ. Sci. Nat. Resour.*
- Appannagari, R. R. (2017.). Environmental pollution causes and consequences: a study. *North Asian International Research Journal of Social Science and Humanities*.
- Barcaccia, B., Esposito, G., Matarese, M., Bertolaso, M., Elvira, M., & De Marinis, M. G. (2013.). Defining quality of life: a wild-goose chase? *Europe's Journal of Psychology*.
- Barrington-Leigh, C. (2016.). Sustainability and well-being: A happy synergy.
- Başkan, A. H., Zorba, E., & Bayrakdar, A. (2017.). Impact of the population density on quality of life. *Journal of Human Sciences*.
- BBC News. (2019.). *London Bridge attack: What happened*. Dohvaćeno iz www.bbc.com: <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-40147164>
- Braga, A. A., Papachristos, A. V., & Hureau, D. M. (2014.). The effects of hot spots policing on crime: An updated systematic review and meta-analysis. *Justice quarterly*.
- City of Amsterdam*. (Ožujak 2023.). Dohvaćeno iz Policy: Sustainability and energy: <https://www.amsterdam.nl/en/policy/sustainability/>
- Council of European Municipalities and Regions . (2006.). *European Charter for Equality of Women and Men in Local Life*. Dohvaćeno iz https://www.ccre.org/docs/charte_egalite_en.pdf
- Eizenberg, E., & Jabareen, Y. (2017.). Social sustainability: A new conceptual framework. *Sustainability*.
- El Din, H. S., Shalaby, A., Farouh, H. E., & Elariane, S. A. (2013.). Principles of urban quality of life for a neighborhood. *HBRC journal*.
- Elliott, S. R. (2005.). Sustainability: an economic perspective. *Resources, Conservation and Recycling*.
- Eltis*. (Ožujak 2023.). Dohvaćeno iz <https://www.eltis.org/mobility-plans/sump-guidelines>
- European Commission*. (Ožujak 2023.). Dohvaćeno iz https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en
- Fainstein, S. S. (2005.). Cities and diversity: should we want it? Can we plan for it? *Urban affairs review*.
- Farr, D. (2011.). *Sustainable urbanism: Urban design with nature*.

- Fenwick, T. (2007.). Developing organizational practices of ecological sustainability: A learning perspective. *Leadership & Organization Development Journal*.
- Freestone, R., & Favaro, P. (2022.). The social sustainability of smart cities: A conceptual framework. *City, Culture and Society*.
- Gomes, M. C., Pinto, M. L., & dos Santos, G. G. (2010.). Quality of life: a reappraisal. *International journal of sociology and social policy*.
- Higgs, C., Badland, H., Simons, K., Knibbs, L. D., & Giles-Corti, B. (2019.). The Urban Liveability Index: developing a policy-relevant urban liveability composite measure and evaluating associations with transport mode choice. *International journal of health geographics*.
- Hinkle, J. C., & Weisburd, D. (2008.). The irony of broken windows policing: A micro-place study of the relationship between disorder, focused police crackdowns and fear of crime. *Journal of Criminal justice*.
- Institute for Economics and Peace. (2020.). *Global terrorism index 2020*. Dohvaćeno iz [www.economicsandpeace.org: https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2020-web-2.pdf](https://www.economicsandpeace.org/content/uploads/2020/11/GTI-2020-web-2.pdf)
- Kelling, G. L., & Coles, C. M. (1997.). Fixing broken windows: Restoring order and reducing crime in our communities.
- Kloosterman, R. C., & Lambregts, B. (2001.). Clustering of economic activities in polycentric urban regions: the case of the Randstad. *Urban studies*.
- Murgaš, F., & Klobučník, M. (2018.). Quality of life in the city, quality of urban life or well-being in the city: Conceptualization and case study. *Ekológia*.
- Neto, P., Serrano, M. M., & Santos, A. (2019.). Policy cycle of the urban agenda for EU and its effects on territorial cohesion. *Territorial Cohesion: the Urban Dimension*.
- Pavoni, R., & Piselli, D. (2016.). The sustainable development goals and international environmental law: normative value and challenges for implementation. *Veredas do Direito*.
- Psatha, E., Deffner, A., & Psycharis, Y. (2011.). Defining the quality of urban life: Which factors should be considered?
- Pukeliene, V., & Starkauskiene, V. (2011.). Quality of life: Factors determining its measurement complexity. *Engineering Economics*.
- Rahman, M. U., Asad, M., & Ahmad, W. (2020.). Factor Enhancing Quality of Life. *Global Economics Review*.

- Rehman, S. U., Bhatti, A., Kraus, S., & Ferreira, J. J. (2021.). The role of environmental management control systems for ecological sustainability and sustainable performance. *Management Decision*.
- Sachs, J. D. (2015.). The age of sustainable development. *Columbia University Press*.
- Sagar, A. D., & Najam, A. (1998.). The human development index: a critical review. *Ecological economics*.
- Shu, Z., Carrasco, R. A., García-Miguel, J. P., & Sánchez-Montañés, M. (2022.). Multiple Scenarios of Quality of Life Index Using Fuzzy Linguistic Quantifiers: The Case of 85 Countries in Numbeo. *Mathematics*.
- Siddi, M. (2020.). The European Green Deal: Asseasing its current state and future implementation. *UPI REPORT*.
- Spangenberg, J. H. (2005.). Economic sustainability of the economy: concepts and indicators. *International journal of sustainable development*.
- United Nations. (2015.). *sustainabledevelopment.un.org*. Dohvaćeno iz <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
- United Nations. (2021.). *The Sustainable Development Goals Report 2021*. Dohvaćeno iz [unstats.un.org: https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/](https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/)
- UNODC. (2019.). *Global study on homicide*. Dohvaćeno iz <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>
- Urban Development*. (Ožujak 2023.). Dohvaćeno iz The CPH 2025 Climate Plan: <https://urbandevlopmentcph.kk.dk/climate>
- Warf, B. (2003.). Splintering urbanism: Networked infrastructures, technological mobilities, and the urban condition.
- WHOQoL Group. (1993.). Study protocol for the World Health Organization project to develop a Quality of Life assessment instrument (WHOQOL). *Quality of life Research*, str. 153.

Popis slika

Slika 2.1 Pokazatelji Indeksa ljudskog razvoja (HDI)	12
Slika 2.2 Hijerarhijska klasifikacija čimbenika kvalitete života.	13
Slika 2.3 Teorijski okvir za razvoj sustava mjerenja kvalitete života.	18
Slika 2.4 Indeksi kvalitete života država u Europi	20
Slika 4.1 Ciljevi održivog razvoja	32
Slika 4.2 Stopa završene srednje škole, 2010. i 2019. (u postocima).....	33
Slika 5.1 Model istraživanja	44
Slika 5.2 Model istraživanja s prikazanim koeficijentima regresije.....	66

Popis tablica

Tablica 2.1 Razine kvalitete života.....	9
Tablica 2.2 Dimenzije individualne kvalitete života	9
Tablica 2.3 Dimenzije društvene kvalitete života	10
Tablica 2.4 Usporedba individualne i društvene kvalitete života.....	11
Tablica 2.5 Domene i stavke koje određuju kvalitetu života prema WHO.....	15
Tablica 2.6 Čimbenici koji određuju kvalitetu života pojedinca prema "Drugoju europskoj anketi o kvaliteti života"	15
Tablica 2.7 Opće kategorije čimbenika kvalitete urbanog života u europskim gradovima.....	17
Tablica 5.1 Čimbenici koji se analiziraju u istraživanju ovog rada.....	44
Tablica 5.2 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO1	45
Tablica 5.3 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO2	46
Tablica 5.4 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO3	47
Tablica 5.5 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO4	48
Tablica 5.6 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom DO5	49
Tablica 5.7 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom EKO1	50
Tablica 5.8 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom EKO2.....	51
Tablica 5.9 Deskriptivna analiza zadovoljstva čimbenikom EKO3.....	52
Tablica 5.10 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EKO4.....	53
Tablica 5.11 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EKO5.....	54
Tablica 5.12 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO1.....	55
Tablica 5.13 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO2.....	56
Tablica 5.14 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO3.....	57
Tablica 5.15 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO4.....	58
Tablica 5.16 Deskriptivna analiza slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO5.....	59
Tablica 5.17 Analiza modela utjecaja varijabli DO na kvalitetu života.....	60
Tablica 5.18 Analiza utjecaja DO na kvalitetu života po komponenti društvena održivost	61
Tablica 5.19 Analiza modela utjecaja varijabli EKO na kvalitetu života	61
Tablica 5.20 Analiza utjecaja EKO na kvalitetu života po komponenti ekološka održivost	62
Tablica 5.21 Analiza modela utjecaja varijabli EO na kvalitetu života	62
Tablica 5.22 Analiza utjecaja EO na kvalitetu života po komponenti ekonomska održivost	62
Tablica 5.23 Analiza modela utjecaja zadovoljstva održivošću na zadovoljstvo kvalitetom života	63
Tablica 5.24 Analiza utjecaja komponenti održivosti na percipiranu kvalitetu života.....	63

Tablica 5.25 Analiza modela povezanosti ekonomske i ekološke održivosti	63
Tablica 5.26 Analiza utjecaja komponente ekonomske održivosti na ekološku održivost	64
Tablica 5.27 Analiza modela povezanosti društvene i ekonomske održivosti	64
Tablica 5.28 Analiza utjecaja komponente društvene održivosti na ekonomsku održivost.....	64
Tablica 5.29 Analiza modela povezanosti društvene i ekološke održivosti	65
Tablica 5.30 Analiza utjecaja komponente društvene održivosti na ekološku održivost.....	65

Popis grafova

Graf 5.1 Spolna struktura ispitanika	41
Graf 5.2 Dobna struktura ispitanika	41
Graf 5.3 Struktura stručne spreme ispitanika	42
Graf 5.4 Struktura radnog statusa ispitanika	42
Graf 5.5 Distribucija ispitanika po županijama RH	43
Graf 5.6 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO1	46
Graf 5.7 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO2	47
Graf 5.8 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO3	48
Graf 5.9 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO4	49
Graf 5.10 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom DO5	50
Graf 5.11 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom EKO1	51
Graf 5.12 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom EKO2	52
Graf 5.13 Histogram analize zadovoljstva čimbenikom EKO3	53
Graf 5.14 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EKO4	54
Graf 5.15 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EKO5	55
Graf 5.16 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO1	56
Graf 5.17 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO2	57
Graf 5.18 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO3	58
Graf 5.19 Histogram analize slaganja s tvrdnjom o čimbeniku EO4	59
Graf 5.20 Histogram analize zadovoljstva s tvrdnjom o čimbeniku EO5	60